

عبدالله بن محمد

عنوان سوره علقه

حقائق

داریومدرسلالمانو

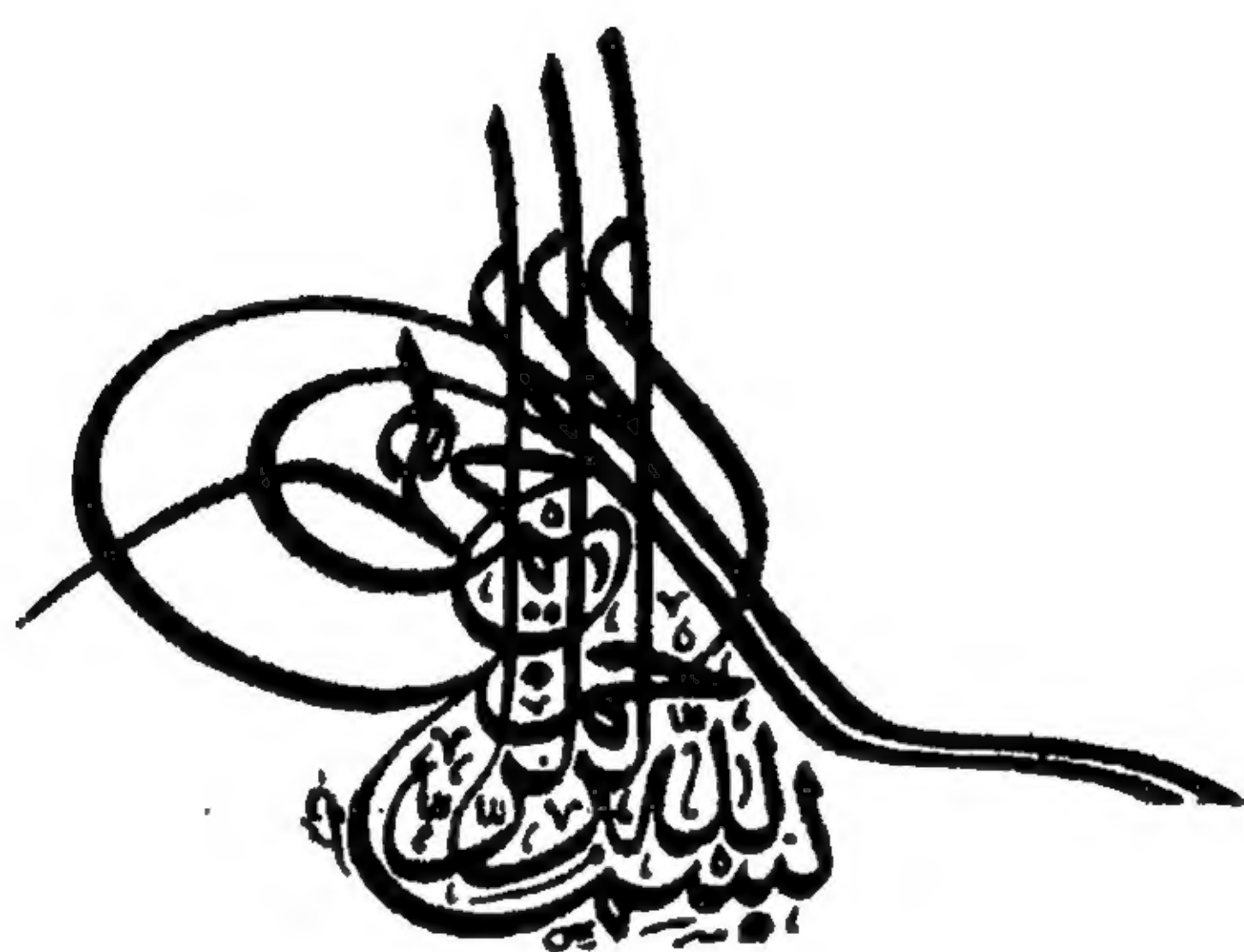
[illegible]

کتابت از قلم

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

جامی از حاتم و جهانگیر

آرامد عظمیٰ

وزارت فرهنگ و آموزش عالی

سازمان میراث فرهنگی کشور

به مناسبت بزرگداشت شصدهمین سال وفات خواجه حافظ شیرازی رحمت الله علیه
ناشر: سازمان میراث فرهنگی کشور با همکاری کمیسیون ملی یونسکو در ایران
گردآوری: فاطمه کریمی از معاونت پژوهشی سازمان
ویرایش متن - ترجمه - صفحه‌آرایی و نظارت بر چاپ به ترتیب توسط شهلا
معصوم‌تراد - کلود کرباسی و ذبیح‌الله کرامتی همکاران گروه آموزش و انتشارات
اداره کل موزه‌های تهران

خوشنویسی روی جلد: محمد احصائی
عکس و اسلاید: امیر هوشنگ ابری از موزه ملی ایران و شرکت آگران‌دیس‌مان
حروفچینی: مؤسسه خزانه

لیتوگرافی: مجتمع الکترونیک گرافیک (مگاپس)
چاپ: چاپخانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - آبان‌ماه ۱۳۹۷

سازمان میراث فرهنگی کشور از:

- کمیسیون ملی یونسکو در ایران به‌خاطر همکاری در امر چاپ این مجموعه
- مسئولین و همکاران ارجمند موزه ملی ایران - کاخ موزه گلستان، اداره کل
موزه‌های تهران و موزه‌های آن، رضا عباسی، موزه آبگینه‌ها و سقالینه‌های ایران،
موزه هنرهای ترقینی ایران، موزه فرش ایران
- مسئولین و کارکنان محترم چاپخانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تشکر و
قدردانی می‌نماید.

بسم الله الرحمن الرحيم

ما ز بالا ئیم و بالا می رویم ما ز دریا ئیم و دریا می رویم
خوانده ای انا لیه راجعون تا بدانی که کجاها می رویم

حمد و سپاس به درگاه خداوند سبحان، که به بهانه بزرگداشت و تجلیل از مقام
ارجمند مرحوم شهید عمدة الافاضل، لسان الغیب، خواجه شمس الدین محمد حافظ
شیرازی رحمت الله علیه، فرصت همدمی و بهره گیری از این معدن لطائف روحانی و مخزن
معارف سبحانی را مرحمت فرموده است.

آب دریا را اگر نتوان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید

قدرشناسی از مقام صاحبان نام و نشان، که آوازه بلندشان از حق تعالی و در عشق به
اوست و تجلیل در شأن و منزلتشان، انتظاری دور از انصاف است - لیکن به نیت تنفس در
فضای آکنده از عطرشان و تربیت خود به امید دستگیری و بذل گوشه چشمی رواست.

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید هم مگر لطف شما پیش نهد گامی چند

این بزرگداشت به مناسبت گذشت بیش از ششصد و اندی سال از تاریخ وفات خواجه شیراز علیه‌الرحمه برگزار می‌شود لیکن در اصل به یمن و مناسبت وصال اوست. او که عالمی همیشه مملو از طنین ناله خوش‌آهنگ عشاق را آرزو می‌داشت، خود در آرزوی نثار جان به دوست، تن به خاک مصلی سپرد و تربت پاکش - خاک تسلیم - خاک وصال - سرمه چشم عاشقان و زیارت‌گه رندان جهان شد.

این جان عاریت که به حافظ سپرده دوست روزی رخش به‌بینم و تسلیم وی کنم تقارن بزرگداشت با دهمین سالگشت پیروزی انقلاب اسلامی ایران که عاشقان شهید آن سرود عشق به خون خود می‌سرایند، خوش‌خبری به روح پاک اوست که تداوم آوازه عشق سروده به خون قلم را به نثار جان شاهد است و خاک مصلاش نه دور افتاده و تنها و بی‌صلا، بل گسترده و همنوا تا گلزار شهدا، تا خاک خرمشهرها و هویزه‌ها و اینجا و آنجاست.

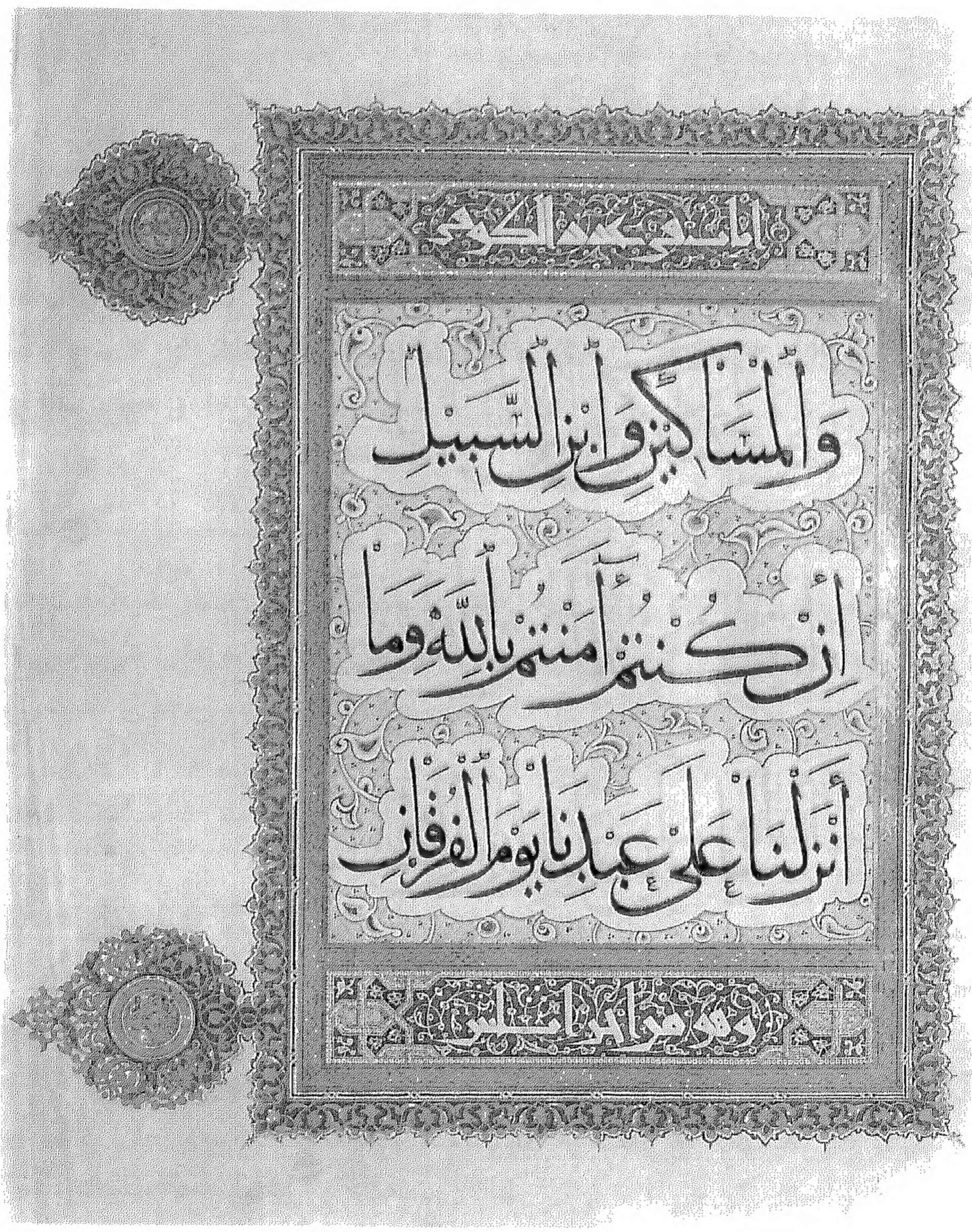
به عشق روی تو روزی که از جهان بروم ز تربتم بدمد سرخ گل به جای گیاه سازمان میراث فرهنگی کشور، با شکر نعمت حضور و مشارکت خود در این بزرگداشت و نیز به‌نشانه ادای احترام به میراث ارزنده ادب و عرفان سرزمین اسلامی، از بین مجموعه آثار ارزشمند فرهنگی و تاریخی موجود در موزه‌های خود، تعدادی از آثار هم‌عصر حافظ را به نیت ارائه حال و هوایی از آثار دوران او و آثاری که در قرون بعدی به افتخار پذیرفتن نقشی از حافظ نائل و ندای او را سر داده‌اند انتخاب و در مجموعه حاضر تقدیم مشتاقان می‌نماید.

این مجموعه گوشه‌ای از پیوند درونی بین شعر و ادب با دیگر شئون فرهنگی و هنری را در معرض تماشا می‌گذارد.

«بزرگی» - در قالب الفاظ شعر تر و شیرین می‌سراید و بزرگی دیگر، هم‌نوا با او به نقش و رنگ و خوشنویسی می‌پردازد. یکی وصف حسن و جمال می‌کند و دیگری الف قامت یار را خوش می‌نویسد و بافت به هم تنیده‌ای هماهنگ و موزون عالم گیر می‌شود. مجموعه به یمن و مبارکی قرآن کریم که از دولت او حافظ، حافظ شد آغاز و به قاب آیین به آرزوی یقینی تداوم این نور و پرتو آن به دل‌هایمان به سرانجام می‌رسد.

محمد ابوذری

معاون پژوهشی سازمان میراث فرهنگی کشور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ

أَنْزَلْنَاهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْنَا وَلَمْ يُصِرُّ بِاللَّهِ وَمَا

أَنْزَلْنَاهُ عَلَى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفَتْحِ

وَهُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ

مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى

قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

صَلَّى اللَّهُ الْعَظِيمُ وَصَلَّى

رَسُولُهُ الْكَرِيمُ وَخَزَنَ عَلَى

ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ وَبِهِ مُؤْمِنُونَ

۱- قرآن مجید

ابعاد: ۳۶/۸x۴۹/۶

رقم: احمد بن السهروردی

تذهیب: محمد بن ابیک

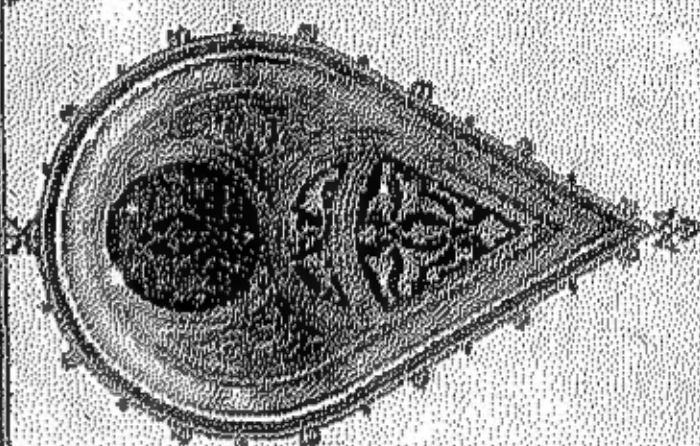
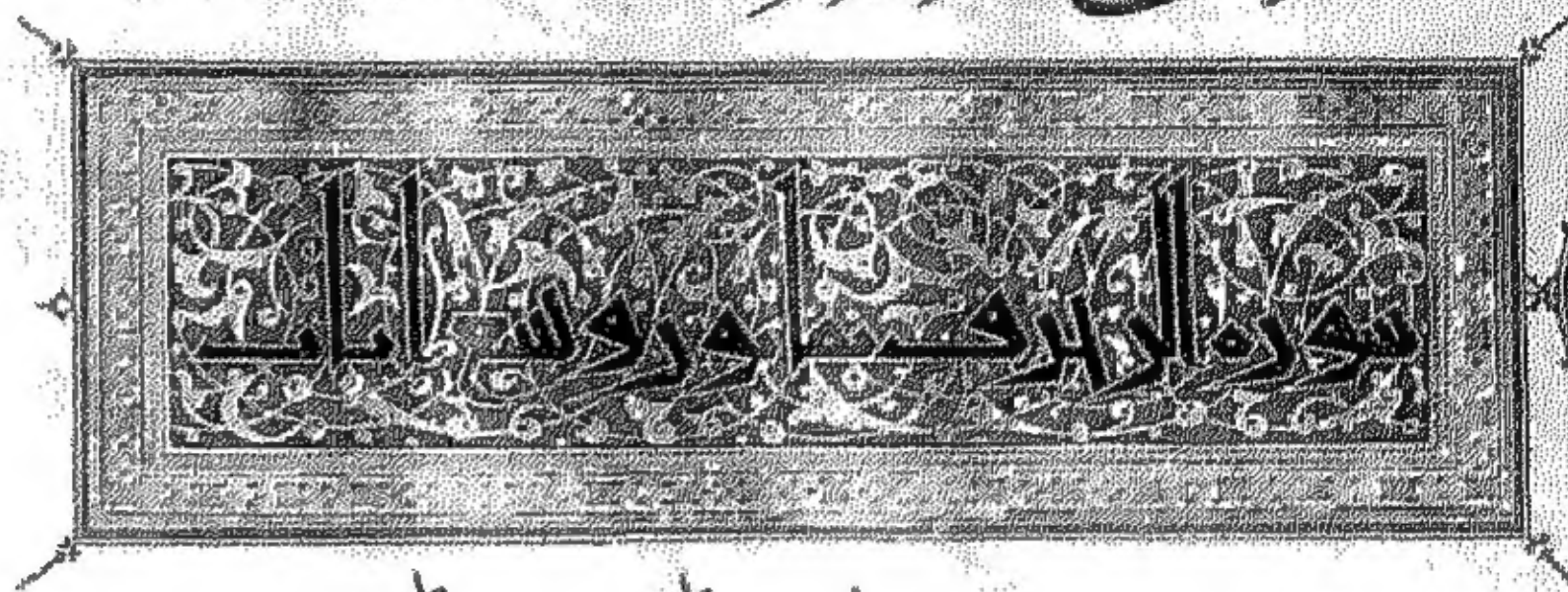
تاریخ تذهیب: ۷۰۴ هـ . ق .

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۵۴۸

بخشی از قرآن مجید به خط محقق، شامل آیات ۴۰ تا پایان سوره «الأنفال» و آیات ۱ تا ۹۳ از سوره «التوبه» در ۹۹ صفحه ۵ سطری و اندازه هر سطر ۲۱-۲۰ سانتی متر. صفحه اول مذهب مرصع است و دو صفحه افتتاح پیشانی و ذیل مذهب مرصع دارد. سر سوره ها به خط کوفی تزیین و قلم سفیداب در زمینه شگرف بوته اندازی نوشته شده و در هر یک از دو صفحه سه سطر یا بوته اندازی الوان بین سطرها دیده می شود. سر سوره دیگر به خط کوفی تزیینی و قلم سفیداب بر زمینه لاجورد با بوته اندازی زرین نوشته شده است. علائم به شکل دوایر (در متن) و ترنجهای مذهب مرصع (در حاشیه) دیده می شوند. در صفحه پایان نسخه، رقم مذهب و تاریخ تذهیب در مستطیلی مذهب چنین آمده است: «فرغ من تذهیبه، اضعف عیاد محمد بن ابیک، فی شهر رجب سنه اربع و سعمائه هلالیه»، و رقم کاتب در حاشیه: «کتبه احمد بن السهروردی عفا الله تعالی عنه».

الْیَّهَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
حَمْدُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

۴ قرآن مجید

ابعاد: ۳/۵۰ × ۳۷/۵ سانتی متر

رقم: احمد بن السهروردی

۷۰۶ هـ. ق.

موزه ملی ایران

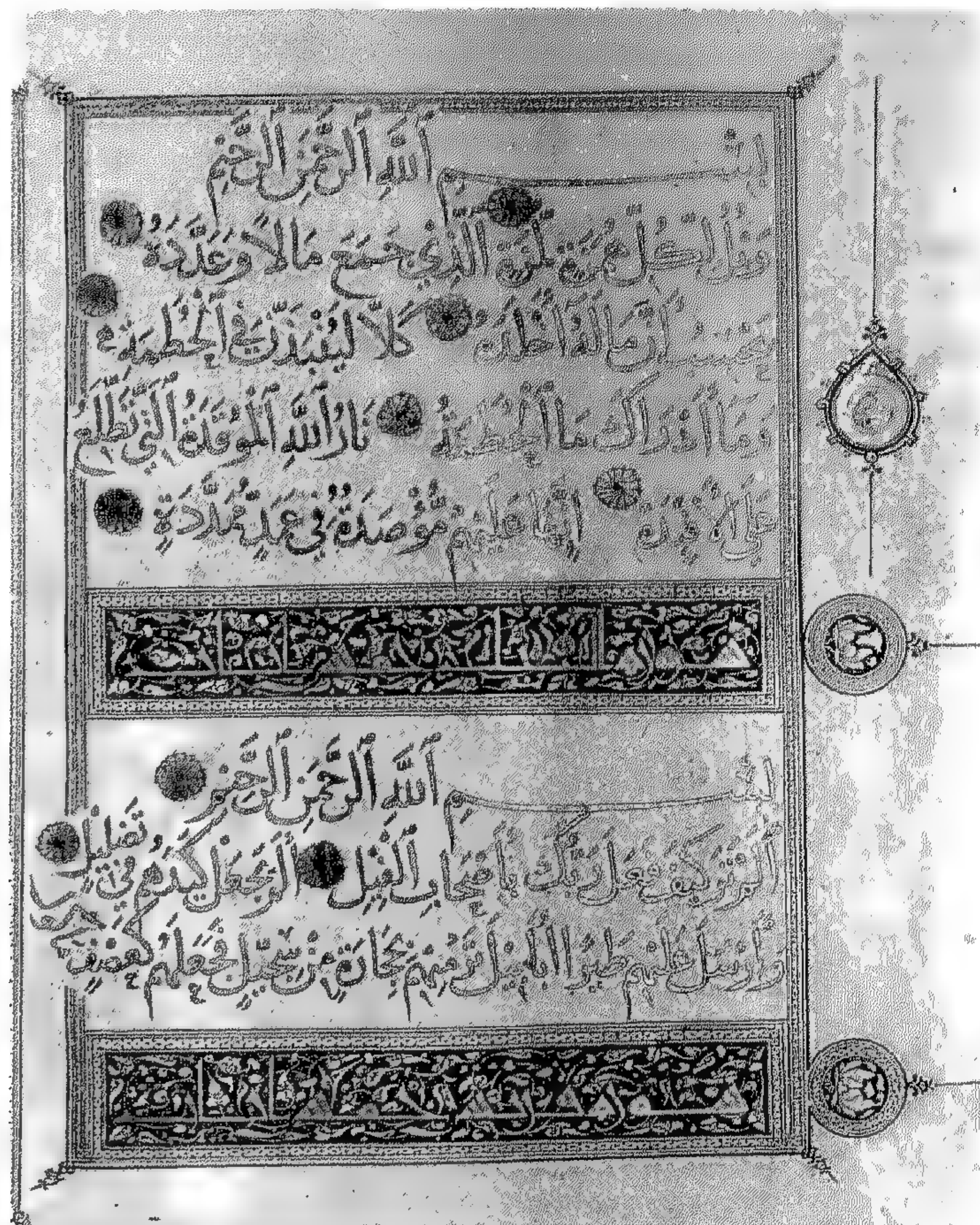
شماره موزه: ۳۵۵۰

بخشی از قرآن شامل آیات ۴۷ تا پایان سوره‌های «السجده»، «سوره شوری»، «سوره الزخرف»، «سوره الدخان» و «سوره الجاثیه» به خط محقق، در ۱۰۴ صفحه ۵ سطری، اندازه هر سطر ۲۱ سانتی متر. صفحه اول تمام مذهب مرصع است و دو صفحه افتتاح پیشانی و ذیل مذهب مرصع دارد. سر سوره‌ها به خط کوفی تزیینی و قلم زر در زمینه لاجورد بوتله اندازی شده نوشته شده و در هر یک از دو صفحه سه سطر با بوتله اندازی الوان در بین سطرها دیده می‌شود. سر سوره‌ها در صفحات مختلف به قلم مشکی، سفیداب یا به زر، بر متن لاجوردی، زرین، مشکی و شنگرف بوتله اندازی شده، به خط کوفی تزیینی نوشته شده‌اند. علائم به شکل دوایر (در متن) و ترنجهای مذهب مرصع (در حاشیه) دیده می‌شوند. رقم و تاریخ تحریر نسخه در صفحه پایان چنین آمده است: «کتبه الفقیر... احمد بن السهروردی، فی اوایل محرم الحرام سنه ست و سبعمائه».

۳ - صفحه‌ای مذهب از قرآن مجید
 ابعاد: ۲۴/۵ × ۳۳/۵ سانتی‌متر
 اواخر سده هشتم و اوایل سده نهم ه. ق.
 موزه رضا عباسی
 شماره موزه: ۵۶۶

برگی مذهب از قرآن مجید به خط محقق و ریحان که در پنج سطر تحریر یافته است. شمشه‌ای ستاره‌ای شکل و ۱۲ ضلعی، به رنگهای لاجوردی و طلایی، در گوشه راست صفحه قرار دارد. در وسط صفحه، بر زمینه‌ای برنقش‌ونگار که با رنگهای طلایی و اخراپی زینت شده و در قابی مستطیل شکل، سرسوره با قلم سفیداب نوشته شده و در کنار قاب، طرحی برگ‌مانند به رنگهای لاجوردی و طلایی، اشارتی به سمت خارج صفحه دارد. دو گل کوچک طلایی و یک شمشه کوچک در فاصله بین آیات جای گرفته است. این صفحه از قرآن مجید، شامل یک آیه و نیم از آخر سورة المنافقون و آیه اول از سورة التغابن است.

۴- قرآن مجید

ابعاد: ۲۶/۵×۳۹ سانتی متر

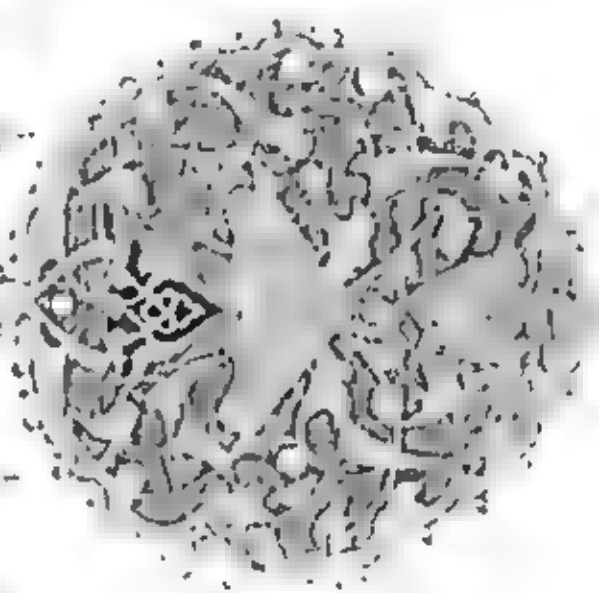
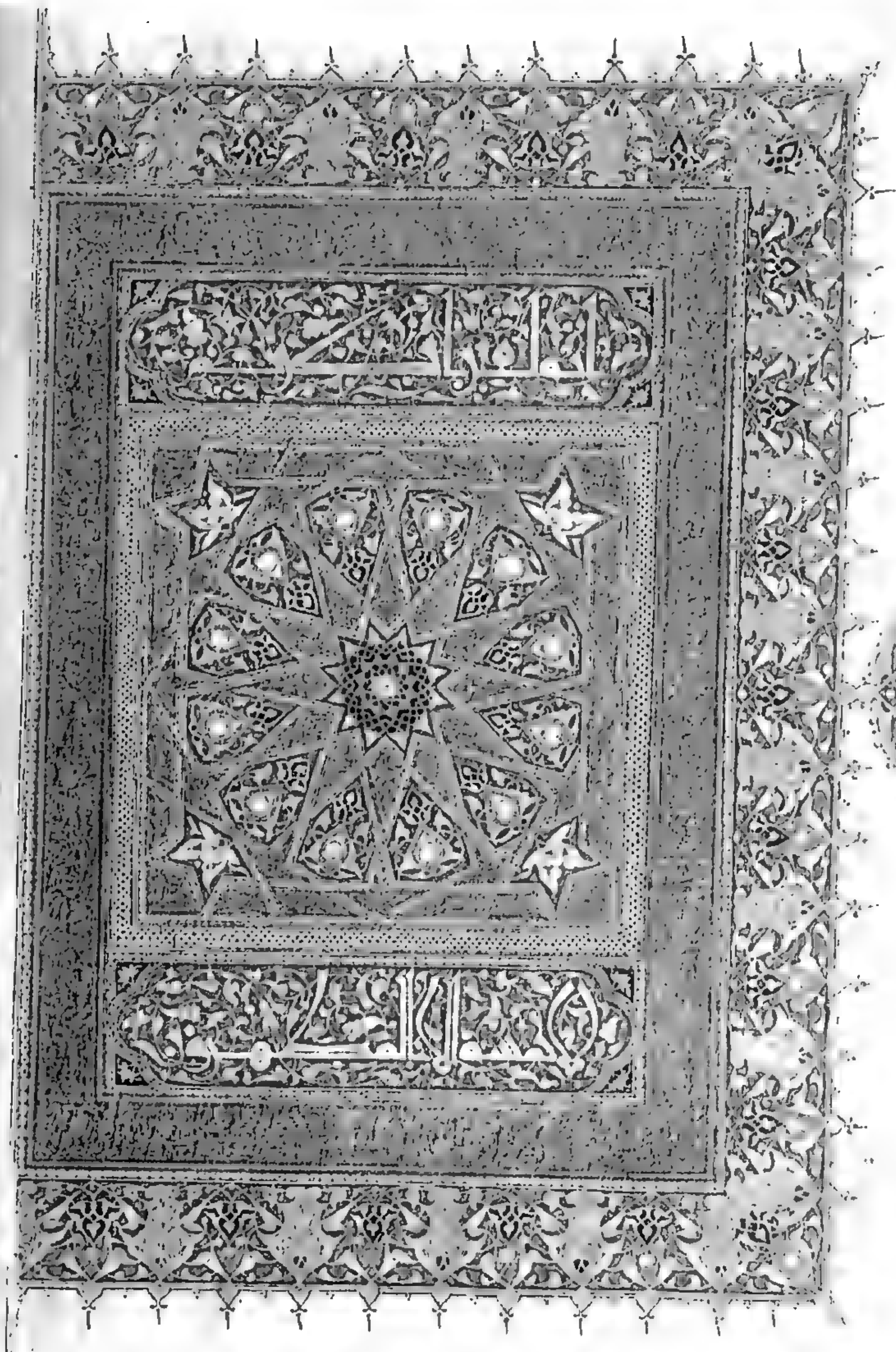
رقم: احمد بن المحسنی

۷۳۹ هـ، ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۴۲۴۲

قرآن مجید بدخط نسخ جلی و قلم زر در ۷۴۵ صفحه ۱۲ سطری
اندازه هر سطر ۱۷ سانتی متر. دو صفحه اول تمام مذهب است
و دو صفحه افتتاح و دو صفحه آخر پیشانی و ذیل مذهب
دارد. سر سوره ها به خط کوفی تزیینی و قلم زر بر متن
لاجورد نوشته شده و تمامی صفحات دارای جدول زرین
است. علائم به شکل ترنجهای مذهب دیده می شود. رقم کاتب
و تاریخ تحریر نسخه درون شمشه ای مذهب در صفحه پایانی
نوشته شده است: «المصحف الشریف علی یدالراجی عفو الله،
احمد بن المحسنی فی سنه تسع و ثلاثین و سبع مائه...» و
درون مستطیلی مذهب به خط ثلث و قلم زر در زمینه لاجورد
نوشته شده: «برسم خزانة مولانا السلطان... اسی النصر
قایمبای...». جلد قرآن معرق طلا پوش لولدار است و در
حاشیه آن آیه الکرسی، و نیز عبارت «برسم کتب خانه سلطان
الاعدل الاکرم ابوالمظفر شاه اسمعیل بهادر خان الحسینی» به
خط ثلث نوشته شده است.

أُولَئِكَ هُمُ الرُّفُقَةُ يُرَاقِبُونَ مَا فِي آلِهَتِهِمْ وَمَا فِي
 آيَاتِهِمْ وَمَا فِي مَا أُوتُوا مِنَ الْكِتَابِ لَئِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ
 آلِهَتَكُمْ فَتَقْرَأُوا مَا أَنزَلَ فِيكُمْ تَكُونُونَ
 لَهَا دَعَاؤُكُمْ فَذَكَرَ الْمُشْرِكُونَ لَكُمْ لَوْلَا
 مَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ لَنَبَذْنَا بِكُمْ فَأَنْجَاكُمْ مِنْهُ
 فَتُؤْمِنُونَ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا تَوَلَّوْا بِلِهَابٍ
 مُسْتَعِينٍ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا تَوَلَّوْا بِقُوَّةٍ
 أُولَئِكَ هُمُ الرُّفُقَةُ يُرَاقِبُونَ مَا فِي آلِهَتِهِمْ
 وَمَا فِي آيَاتِهِمْ وَمَا فِي مَا أُوتُوا مِنَ الْكِتَابِ
 لَئِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ آلِهَتَكُمْ فَتَقْرَأُوا مَا
 أَنزَلَ فِيكُمْ تَكُونُونَ لَهَا دَعَاؤُكُمْ فَذَكَرَ
 الْمُشْرِكُونَ لَكُمْ لَوْلَا مَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ
 لَنَبَذْنَا بِكُمْ فَأَنْجَاكُمْ مِنْهُ فَتُؤْمِنُونَ
 وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا تَوَلَّوْا بِقُوَّةٍ أُولَئِكَ
 هُمُ الرُّفُقَةُ يُرَاقِبُونَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 طه
 أَنزَلَكَ بِكِتَابِكِ الْفُرْقَانِ الَّذِي يَجْعَلُ
 الْبَاطِلَ ذُخْرًا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدَهُمْ
 وَلَا يَنْصُرُهُمْ فِي شَيْءٍ وَالَّذِينَ هُمُ
 الْمُتَّقُونَ هُمُ الَّذِينَ هُمْ فِي شَيْءٍ
 الْخَيْرِ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَهُمْ
 الْوَعْدُ الْأَكْبَرُ وَالَّذِينَ هُمْ فِي شَيْءٍ
 الْخَيْرِ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَهُمْ
 الْوَعْدُ الْأَكْبَرُ وَالَّذِينَ هُمْ فِي شَيْءٍ
 الْخَيْرِ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَهُمْ
 الْوَعْدُ الْأَكْبَرُ

۵- قرآن مجید

ابعاد: ۱۸×۲۸ سانتی متر

رقم: ارغون کاملی

۷۴۵ هـ. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۷۹۰

قرآن مجید به خط نسخ ریحانی، در ۷۹۲ صفحه ۱۱ سطری،
 اندازه هر سطر ۸/۵ سانتی متر. دو صفحه اول متن و حاشیه
 مذهب مرصع است و صفحه پایان پیشانی و ذیل مذهب مرصع
 دارد. سر سوره ها و علائم مذهب و عناوین سوره ها به خط
 رقاع و قلم سفیداب در زمینه زر نوشته شده و تمامی صفحات
 به جدول زرین آراسته است. رقم و تاریخ تحریر در صفحه
 آخر چنین آمده است: «کتبه الفقیر ... ارغون کاملی،
 فی شهر سنه خمس و اربعین و سبع مائه».

رَبِّهَا وَكُتُبُهُ وَكَانَتْ مِنَ الْمَكَانَتَيْنِ

تُحْمَدُ الْمَلِكُ تَلُوْنِي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفْوَ
الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا
مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى
مِنْ فُتُورٍ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ
الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ
وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ
وَجَعَلْنَا هَارِجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ

طلائندازی شده تحریر یافته است. بین سطرها بوتنداندازی
 شده و در فاصله بین آیات، علائم به شمشه‌های کوچک
 شش‌ضلعی و چهارضلعی منتهب مرصع مزین است. این صفحه
 از قرآن مجید، قسمتی از آیه ۱۴ را تا اواسط آیه ۲۰ از سوره
 المائدة در برمی‌گیرد.

۶- قرآن مجید
 ابعاد: ۱۲/۶ × ۲۲/۵ سانتی‌متر
 موزه رضا عباسی
 شماره موزه: ۲۱۶۲
 صفحه‌ای از قرآن مجید به خط ریحان در ۱۲ سطر، برزمینه

۷- قرآن مجید

ابعاد: ۱۶/۵×۲۲/۷ سانتی متر

سده های هشتم و نهم ه. ق.

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۵۶۷

صفحه ای از قرآن مجید به خط محقق در پنج سطر. علامت که از دو دایره کوچک زرین تشکیل شده اند، بین سطور تنها آدینهای این برگ هستند. این صفحه از قرآن مجید، آیه پنجم و اوایل آیه هفتم از سوره الحشر را شامل می شود.

۸- صفحه‌ای مذهب از قرآن مجید

ابعاد: ۱۷×۲۲/۵ سانتی‌متر

سده هجری: ۸، ق.

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۴۷۳۵

صفحه اول قرآن مجید که در آن سوره الحمد بعد از «بسم الله الرحمن الرحيم» - که در يك سطر نوشته شده - در ۶ سطر به خط نسخ و بر زمینه‌ای طلااندازی شده نوشته

شده است. بر بالای این سطور، بر زمینه‌ای از طلا و با قلم سفیداب، سرسوره در يك سطر دیده می‌شود. در فاصله بین آیات، دواير كوچك و ساده‌ای جای دارد. حاشیه دیگری به رنگ طلا و با نقش‌ونگارهای به رنگ لاجورد سه طرف اثر را پوشانیده و در سمت راست به شكل يك نیم تریج به طرف لبه صفحه ادامه یافته است. تذهیب طرح این صفحه، با طرح صفحه مقابل، که مانند قابی نوشته هر دو صفحه را در برمی‌گیرد، تکمیل شده است.

فَبَحِّثْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَنَّاكَ فَنُونَا

فَبَحِّثْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَنَّاكَ فَنُونَا
وَأَمِطْنَا عَنْكَ الْغَمَّ وَفَنَّاكَ فَنُونَا
وَأَمِطْنَا عَنْكَ الْغَمَّ وَفَنَّاكَ فَنُونَا
وَأَمِطْنَا عَنْكَ الْغَمَّ وَفَنَّاكَ فَنُونَا

رَبَّنَا إِنَّا أَتَيْنَاكَ بِغُرَبَاءَ

وَأَنْتَ أَتَيْتَنَا بِكَرْبَاءَ
وَأَنْتَ أَتَيْتَنَا بِكَرْبَاءَ
وَأَنْتَ أَتَيْتَنَا بِكَرْبَاءَ
وَأَنْتَ أَتَيْتَنَا بِكَرْبَاءَ

كَذَبَ وَتَوَلَّى قَالِ فَمَنْ تَبْعَا يَا مَوْسَى

۹- قرآن مجید

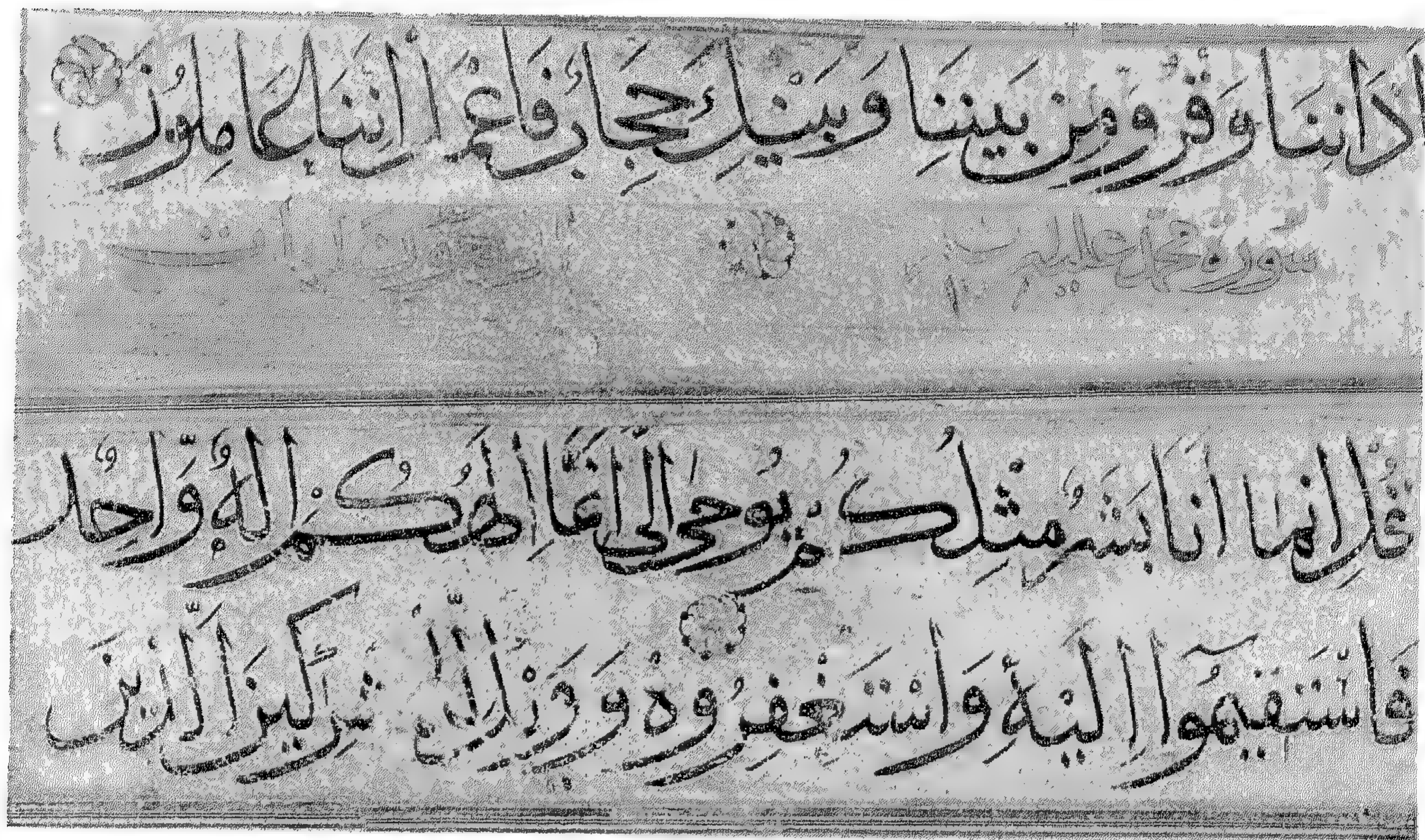
ایماد: ۱۶/۵×۱۸ سانتی متر

سده های هشتم و نهم ه. ق.

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۵۲۴

صفحه ای از قرآن مجید که متن نوشته در ۱۱ سطر و به خط
محقق، ثلث و نسخ در جدولی بسیار ظریف و پوشیده از طلا
جای دارد. علامت جزو در حاشیه با دو شمشه منقش مرصع
به رنگهای طلایی و لاجوردی تذهیب شده است.
این صفحه از قرآن مجید، قسمتی از آیه ۴۰ تا پایان آیه
۴۹ از سوره طه را در برمی گیرد.

۱۰- قرآن مجید

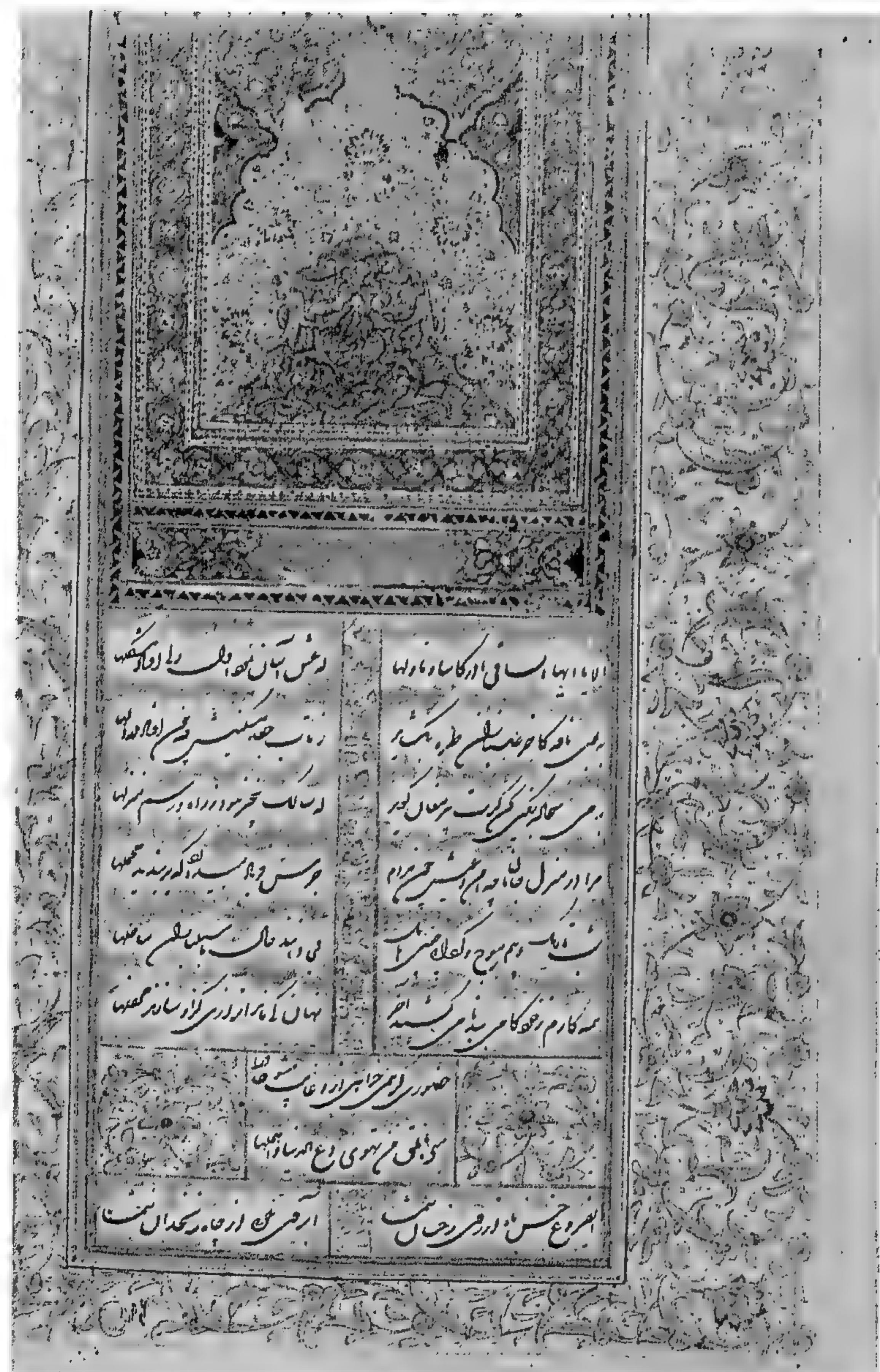
ابعاد: ۱۳/۷×۲۱/۵ سانتی متر

سده های هشتم و نهم ه. ق.

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۲۱۷۹

صفحه ای از قرآن مجید به خط محقق در سطر. بین سطر اول و دوم سرسوره ای به خط محقق و به قلم طلالی الحاق شده است. علائمی به صورت سه شمشیر به شکل گل های هشت پر، تنها آذین های متن هستند. در این صفحه از قرآن مجید، قسمتی از آیه ۵ تا آخر آیه ۶ از سوره فصلت نوشته شده است.

۱۱- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۴×۲۲ سانتی متر

بدون رقم

بدون تاریخ

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۱۷۲۲

دیوانی به خط شکسته نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ ترمه. دیوان در ۴۲۲ صفحه ۱۵ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۳/۵ سانتی متر است. دیوان صفحاتی مجدول، با کمند و سرلوح دارد و صفحات اول، میانه و آخر کتاب سه مجلس مینیاتور را نشان می دهد. صفحه اول دارای سرلوح مذهب مرصع و دو صفحه اول دارای حاشیه پوته اندازی زرین و رنگین و طلا اندازی بین سطرها است.

۱۲- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۰/۵ × ۱۶/۵ سانتی متر

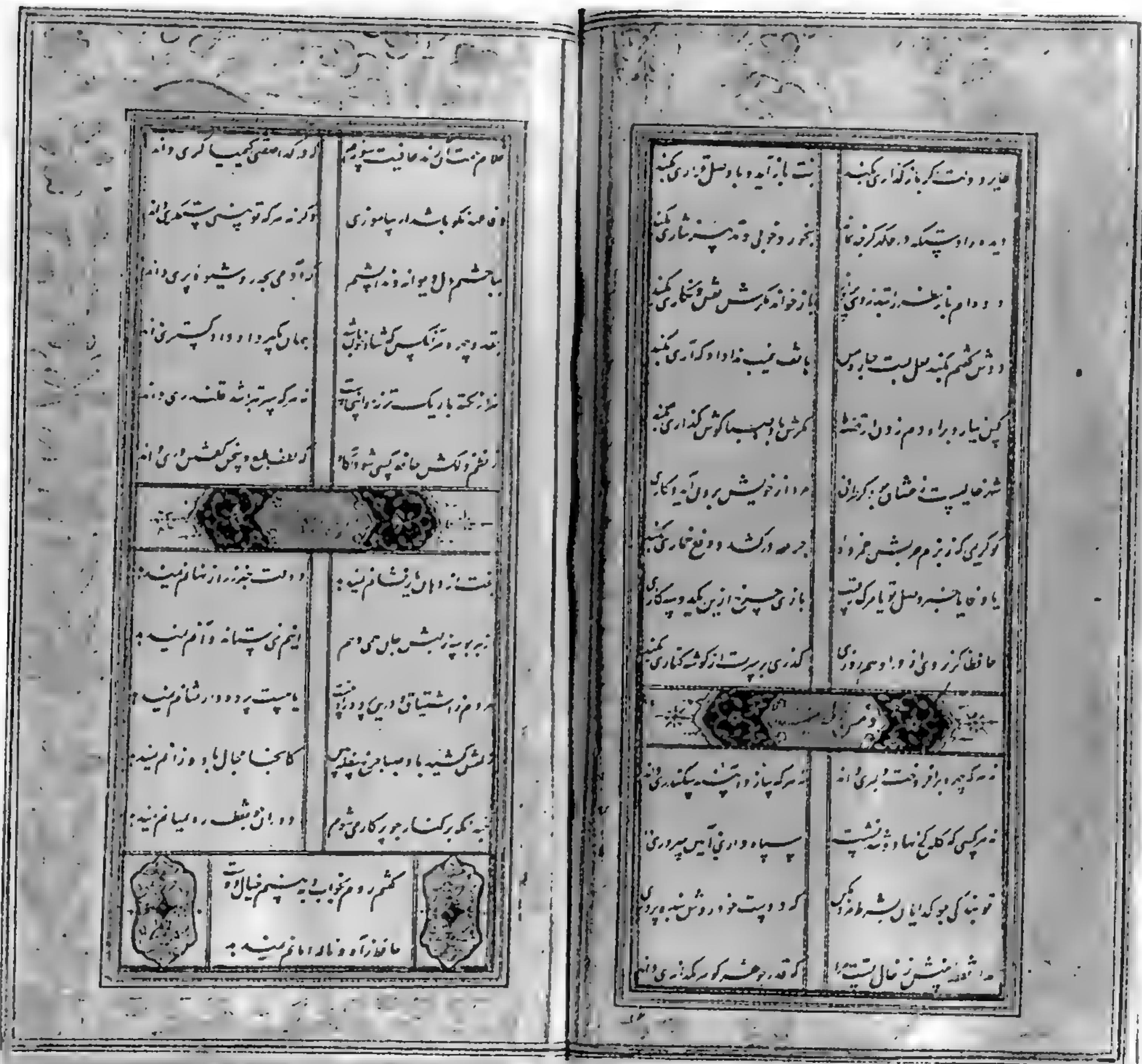
رقم: شاه قاسم

۱۰۲۶ هـ. ق

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۹۲۱۰

دیوانی به خط نستعلیق که در ۲۸۲ صفحه ۱۴ سطری نوشته شده و اندازه هر سطر ۵۴ سانتیمتر است. دو صفحه اول متن و حاشیه منتخب مرصع و بین سطرها طلا اندازی است. تمامی صفحات حاشیه تشعیر زرین دارد و سر سخن ها به همان خط متن، به لاجورد در زمینه زر نوشته شده است. دیوان دارای شش مجلس نقاشی مینیاتور با رقم: «کمینه رضا عباسی ۱۰۲۸» است (صاحب نظران رقم را اصل نمی دانند). رقم کاتب و تاریخ کتابت در صفحه پایان نسخه چنین آمده است: «صورت تحریر یافت، کتبه المبد شاه قاسم غفر ذنوبه، فی غره شهر شوال ۱۰۲۶»

در این جنگ
 ششصد و پنجاه تن
 از لشکر ایران
 کشته شدند

و در این جنگ
 ششصد و پنجاه تن
 از لشکر ایران
 کشته شدند

و در این جنگ
 ششصد و پنجاه تن
 از لشکر ایران
 کشته شدند

و در این جنگ
 ششصد و پنجاه تن
 از لشکر ایران
 کشته شدند

۱۳- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۳/۶×۲۳/۷ سانتی متر

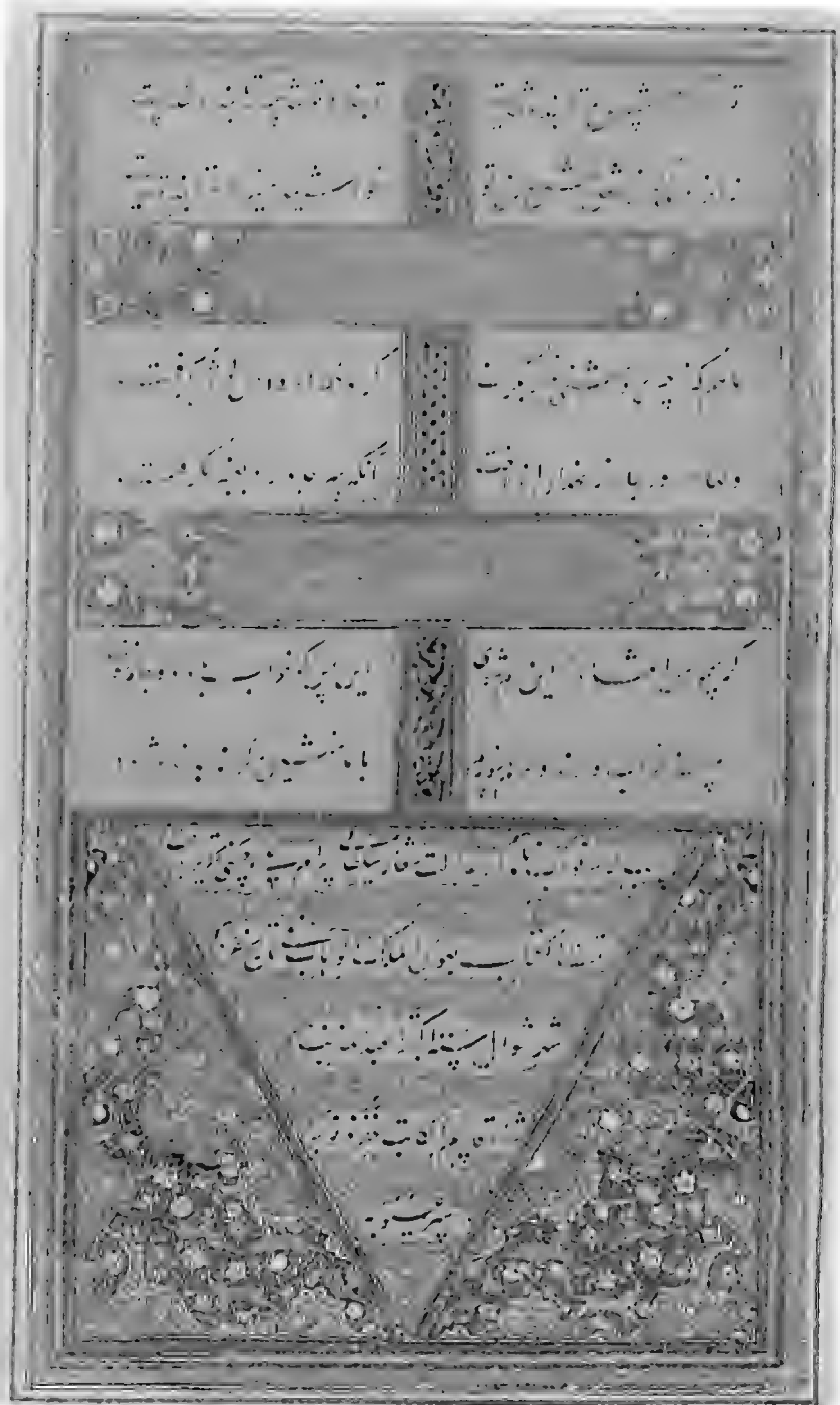
رقم: حسن الکاتب

۹۶۳ ه. ق.

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۳۶۳

دیوانی به خط نستعلیق نیم دودانگ و قلم کتابت جلی بر کاغذ نخودی (متن) و کاغذ ترمه (حاشیه). دیوان در ۴۳۲ صفحه ۱۳ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۳/۵ سانتی متر است. صفحات دیوان مجدولند و پایان هر غزل را نقوش تشعیر زینت می دهد. همچنین بیت پایانی هر غزل با طلا یا لاجورد نوشته شده است. دو صفحه اول مذهب مرصع و دارای ترنج و سرترنج است که وسط ترنج را به سفیداب نوشته اند. دیوان سه مجلس مینیاتور دارد، جلد آن از بوم مشکی گل و بلبل دار و داخل جلد قرمز ساده است.

۱۴- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۶/۵x۲۷/۵ سانتی متر

رقم: شاه قاسم

۱۰۰۳ هـ ق.

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۲۱۵۹

دیوانی به خط نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ سمرقندی. دیوان در ۲۶۶ صفحه ۱۴ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۳/۵ سانتی متر است. صفحات، حاشیه زرافشان الوان و بیشتر منقوش به طلا دارد و دو صفحه آخر مذهب است. دو مجلس مینیاتور در وسط و یک مجلس در آخر دیوان دیده می شود و چند آن سماج ساء و دلهای ترمج و سم ترمج است.

۱۵- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۷×۲۷ سانتی متر

بدون رقم

بدون تاریخ

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

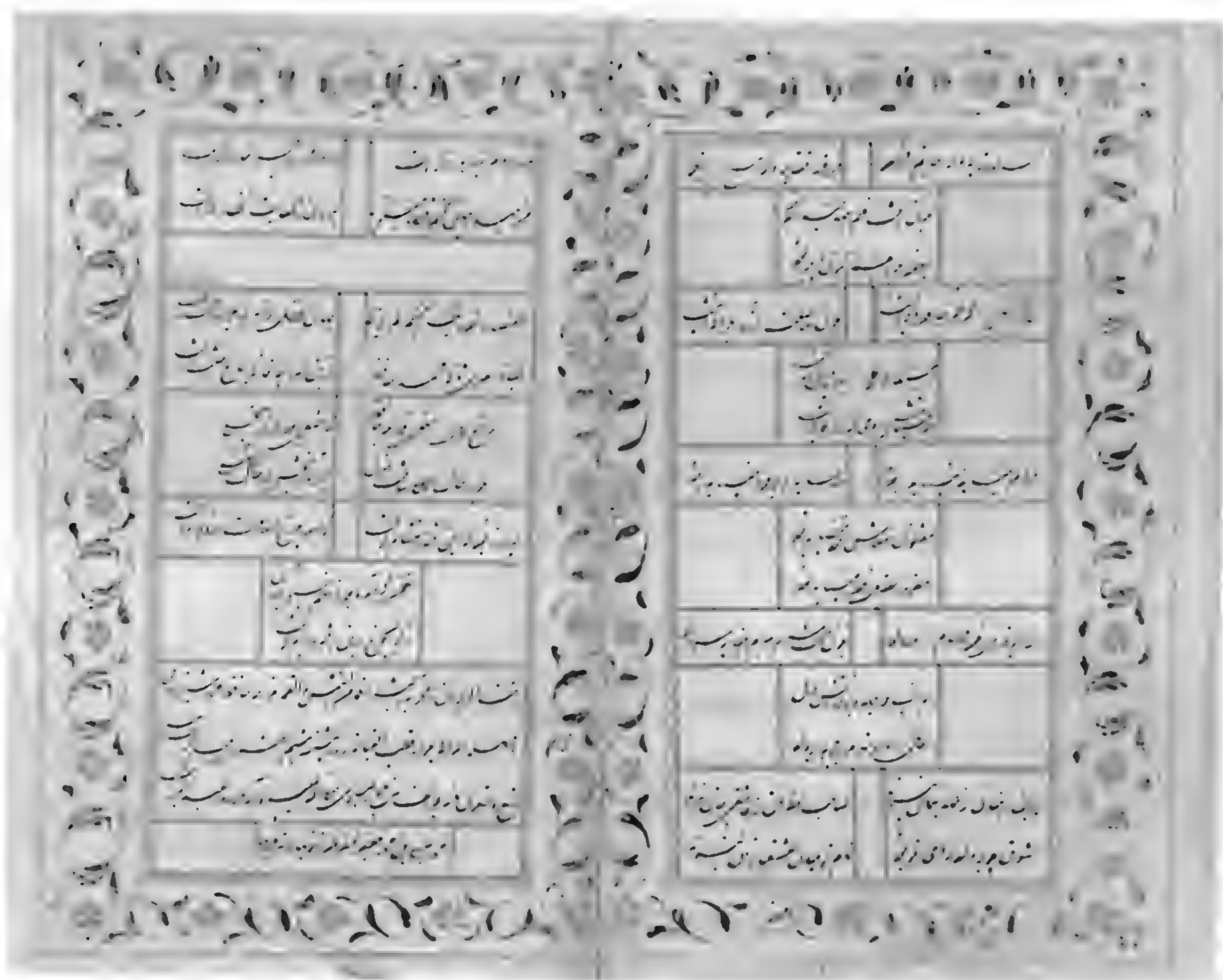
شماره ثبت: ۱۹۰۹

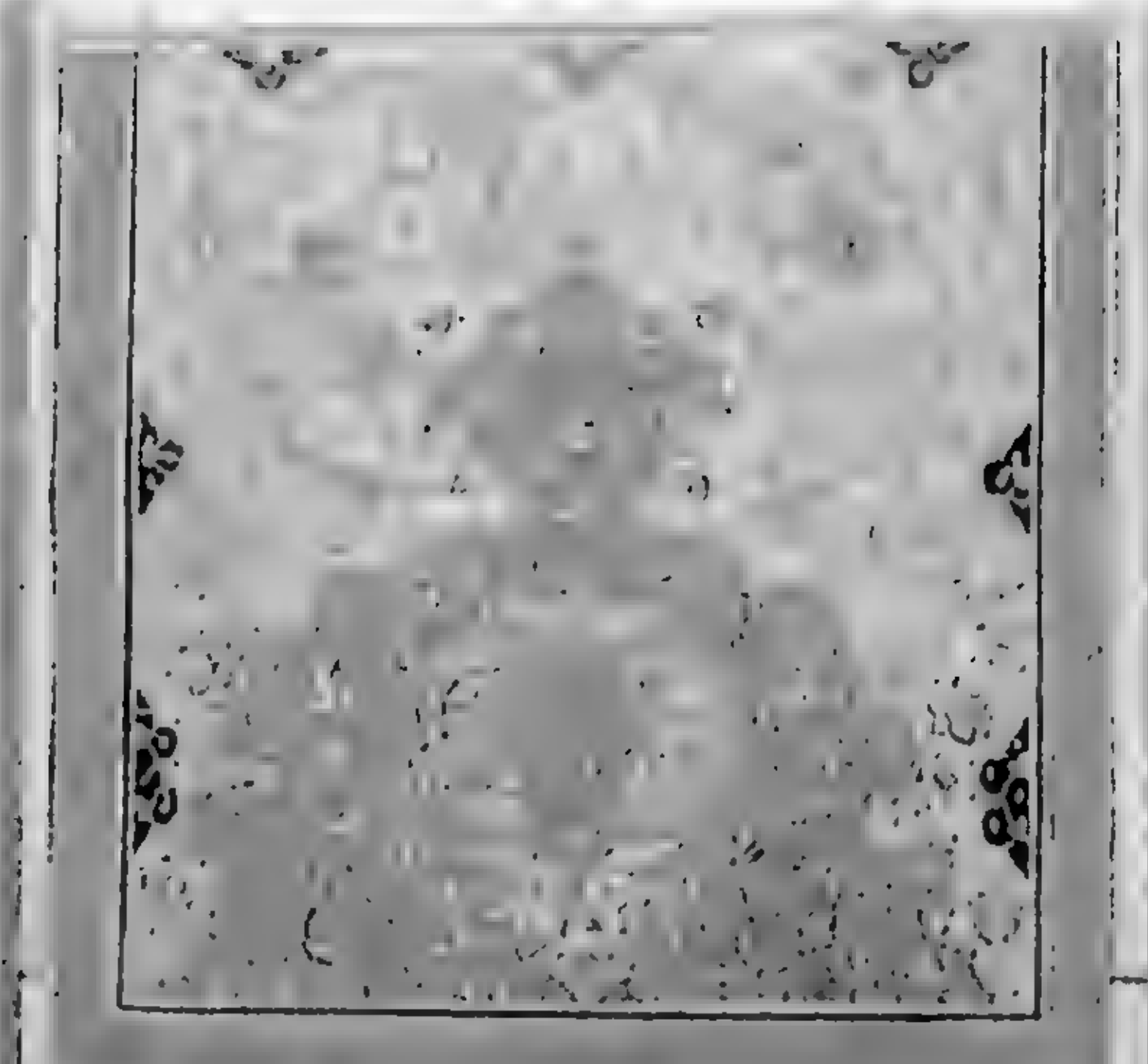
دیوانی به خط نستعلیق هندی و قلم کتابت جلی بر کاغذ کشمیری الوان. دیوان در ۲۳۴ صفحه ۱۰ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۳/۵ سانتی متر است. نوشته ها به صورت چلیپا و معمولی، به سفیداب و طلا و قرمز نوشته شده و صفحات مجداول، سرلوح دار و کاغذ متن و حاشیه متفاوت است. در ابتدای کتاب دو مینیاتور (کار استاد بهزاد) و در آخر نیز دو مینیاتور دیده می شود. صفحه آخر دیوان، سجع مهرهایی چون شاه جهان دارد و تصاویر آخر عمل فرخ و یاری مذهب است. جلد دیوان تیماج قرمز است و داخل آن را کاغذ مشکی می پوشانند.

۱۶- دیوان حاتم

ابعاد: ۱۰×۱۶ سانتی متر
رقم: محمد عیسی بن محمد جعفر
۱۱۹۹ ه. ق.
کتابخانه کاخ - موزه گلستان
شماره ثبت: ۳۲۷

دیوانی به خط شکسته نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ ترمه.
دیوان در ۴۷۰ صفحه ۱۴ سطری نوشته شده و اندازه هر
مصرع ۲/۸ سانتی متر است. دیوان صفحات مجداول با کمند
و سر لوح و نیز حاشیه منقش به گل و بوته دارد و جلد آن
روغنی با نقوش گل و بوته بر بوم زرد است.

ایا اینها اسامی اور کاسا و اوسا
 دی نی نافه کاسا و اوسا
 بی بخاوه و کین کن کرت مرخان کیم
 مراد مرسل جان چه مرعش حون مرو
 شب یار یک و سپهر کوه الی خنیر تل
 همه کارم ز تو کامی بدنامی شیده هنر
 له عشق آسان نمود اولی و ثانی
 رآب جبهه شمشیر خون ثا و دور و لیا
 که سالک نجر نو ذرا و در رسم فر لیا
 جبر سر فر اوسیدار که بر بندید محالیا
 کجا و انداخته حال سبب باریان رسالیا
 نهان یکا غافل درازی کز سار و غفلیا

حسنوری که همی نوی از و غافل حفظ	
مستی باقی من توی دوع الله یا و اوسا	
ای فروغ حسن از روی خورشیدان شما	آب روی خوبی از چاه رخسار ان شما
غوم و عیار تو دار و جان لرزید	بارگرد و بار آید سحر فستان شما

کامی

۱۷- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۳/۵×۲۱ سانتی متر

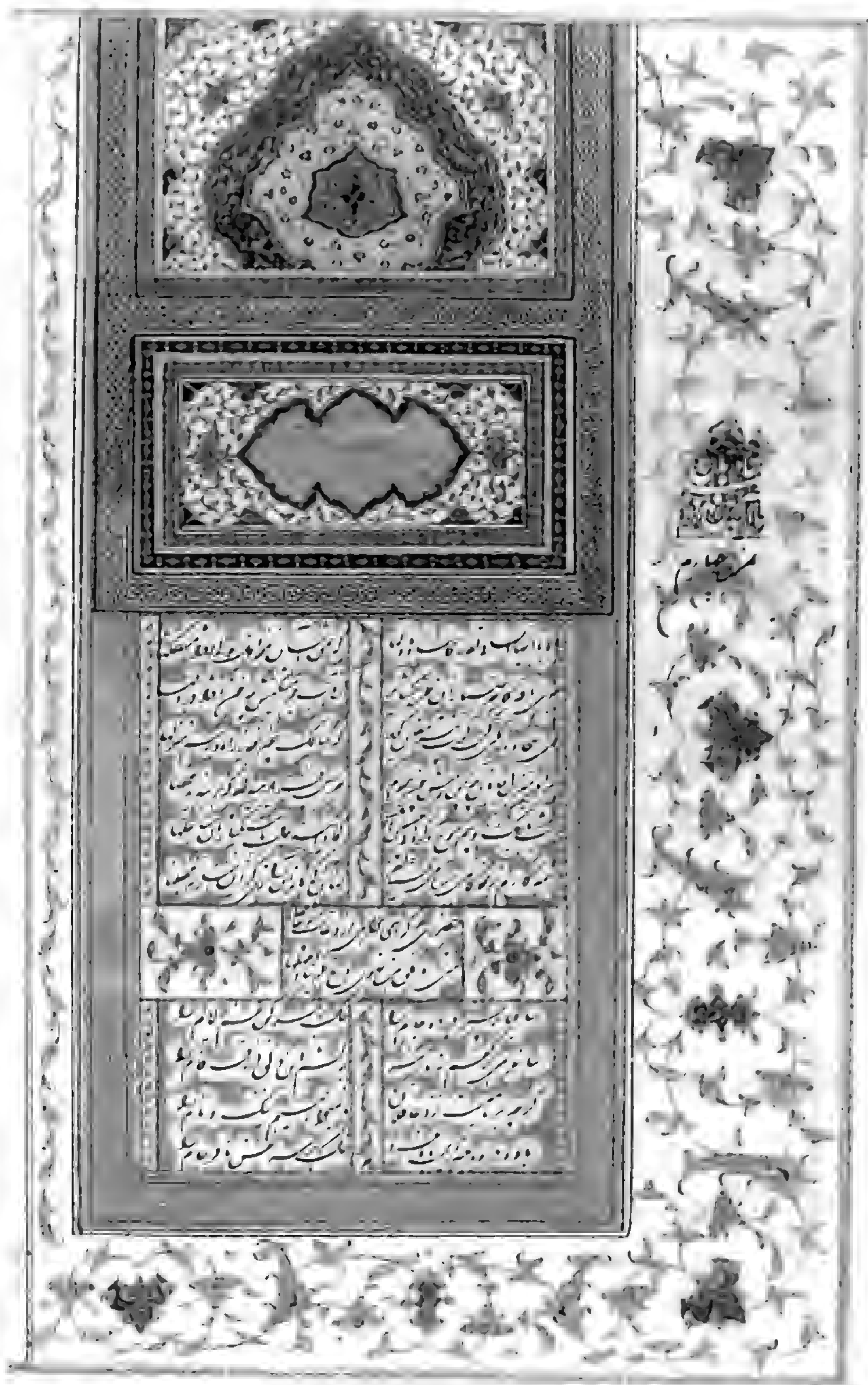
بدون رقم

بدون تاریخ

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۱۷۲۸

دیوانی به خط نستعلیق یکدایک و قلم کتاب بر کاعذ
 اسمهای آهار مهره. دیوان در ۳۴۳ صفحه ۱۵ سطری نوشته
 شده و اندازه هر مصرع ۳/۵ سانتی متر است. دیوان صفحات
 مجداول با کمند و سرلوح دارد و سرلوح صفحه اول الحاقی
 و دارای سجع مهر ناصرالدین شاه است. دیوان جلد روغنی
 با نقش گل و بوته بر بوم قرمز دارد و داخل جلد مذهب
 است.

عالم همه سر بر خراب خراب	در جا خرابم خرابم
امروز که ز در فرقت جفت	دست طویش را صاحب
بسیار از این نم که مرث را	سرت با حرف نریمان
از غم نه گشت و درخت دلم	وز آتش عشق گشت دلم
راز و در که از در سبب کرد	راز و در که در حجاب دلم
حافظ درق بخمر که از طرک	انجا ز تو دور را بر طرک
خاموش نشین که در خاطر	دم در کش جام عشق از پر کن
<p>کتابت بحضرت شیخ محمد باقر آملی در ماه ربیع الثانی سنه ۱۲۳۶ عمره الف ز الف الف الف عمره الف الف الف الف الف</p>	

۱۸- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۹x۲۹/۵ سانتی متر
رقم: محمد مهدی الحسینی الفراهانی معروف به ملک الکتاب
۱۲۳۶ ه. ق.
کتابخانه کاخ - موزه گلستان
شماره ثبت: ۳۵۹

دیوانی به خط شکسته نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ
خانبالغ (متن) و کاغذ اصفهانی آهارمهره (حاشیه). دیوان
در ۲۹۵ صفحه ۱۸ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۳
سانتی متر است. صفحات دیوان مجدولند و بین جدولها را
حاشیه ای قرمز زینت می بخشد. صفحه اول دارای پیشانی
مذهب است و بین سطرهای دو صفحه اول طالاندازی شده و
حواشی به تشبیه هایی به زر و لاجورد و شنگرف مزین است.
دیوان، جلد روغنی مذهب بر متن زرد و حاشیه مشکی دارد.

۱۹- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۴/۵×۲۲/۷ سانتی متر

رقم: عمادالحسنی

۱۰۰۳ ه. ق.

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۲۱۶۰

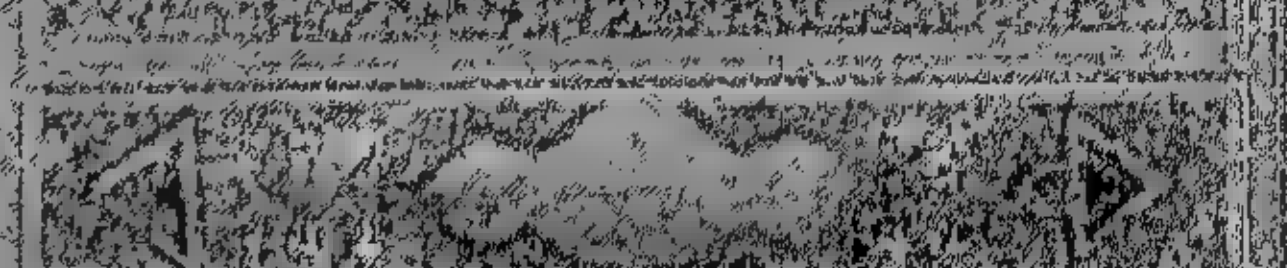
دیوانی به خط نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ بخارایی (متن) و کاغذ اصفهانی (حاشیه). دیوان در ۳۴۰ صفحه ۱۲ سطر نوشته شده و اندازه هر مصرع ۷ سانتی متر است. صفحات دیوان مجدول، کمندار و سرفصل‌ها مرصع و رنگین‌نویسی به خط نسخ است. صفحه اول با طلا و لاجورد و شکر مرصع‌سازی شده و در صفحه دوم مینیاتور مردی دیده می‌شود که بازی در دست دارد. جلد ساغری مشکی و ترنج‌دار و در صفحه آخر رقم چنین است: «تحت‌الکتاب بعون‌الملک الوهاب فی سنه ثلاث و الف‌الهجره النبویه، فقیر عمادالحسنی».

تحت‌الکتاب بعون‌الملک

الوهاب فی سنه ثلاث

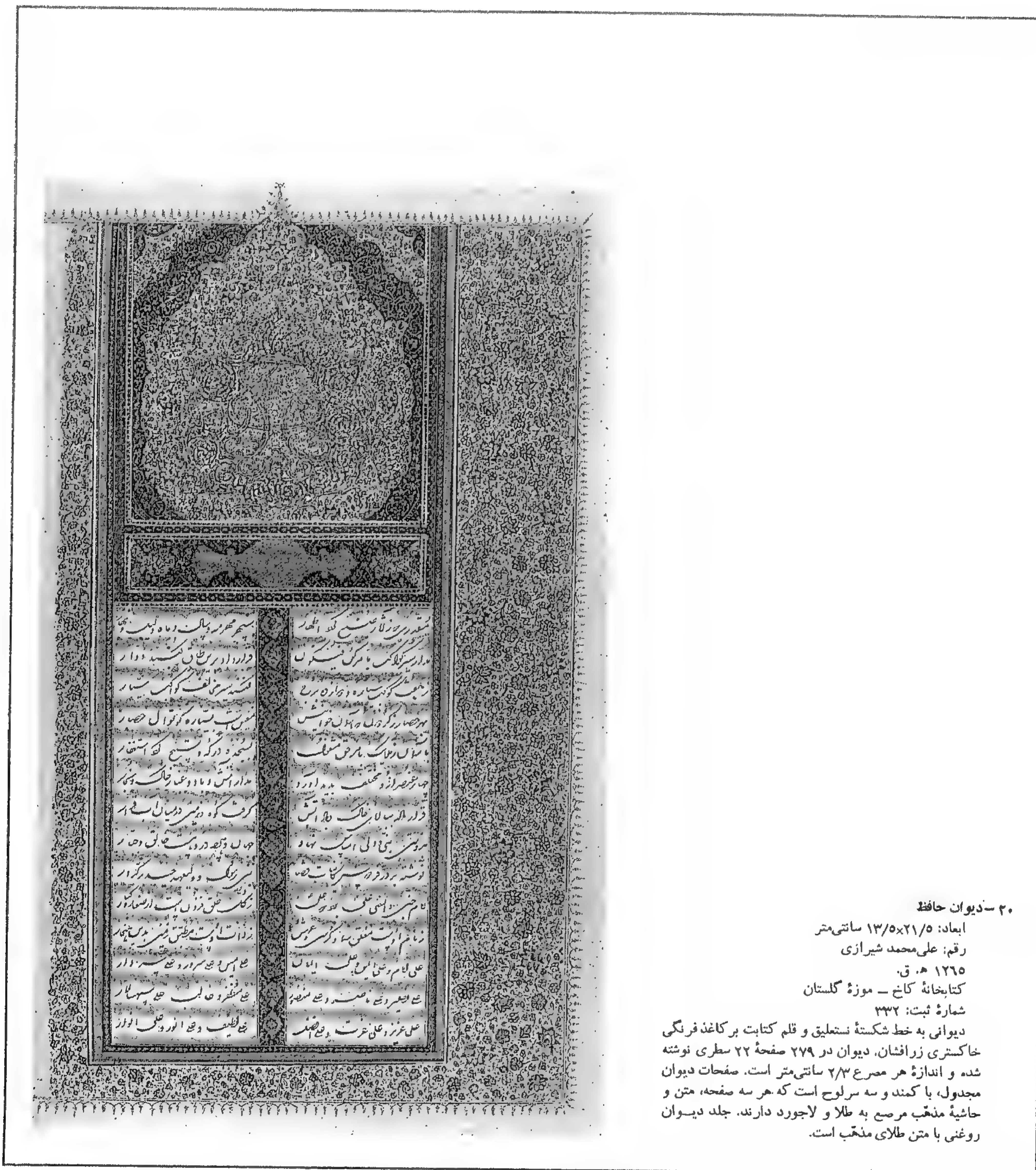
والف‌الهجره

النبویه فقیر عمادالحسنی

استواری کرسی خزان کار و دست سرنشین
تست و تفتیش بر استوار و استوار

[illegible]

۲۰- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۳/۵ × ۲۱/۵ سانتی متر

رقم: علی محمد شیرازی

۱۲۶۵ ه. ق.

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۳۳۲

دیوانی به خط شکسته نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ فرنگی خاکستری زرافشان، دیوان در ۲۷۹ صفحه ۲۲ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۲/۳ سانتی متر است. صفحات دیوان مجدول، با کمند و سه سرلوح است که هر سه صفحه، متن و حاشیه منتهی به طلاع و لاجورد دارند. جلد دیوان روغنی با متن طلای منتهی است.

بسم الله الرحمن الرحيم
مجدد دشتی مجد و ساسان طاهر حضرت خداوندی را که صبح و شام
از او بهر حال این راوت و ولایت است بی مانند کسی که در معشایان بود
سجده پیش شاه خرد و نیکو بی منت و نیکی که در معشایان طاهر است
در این دشت آید از هر سر طالی و از بی انگشتی آن من و سپاسان لشکر و کرا
علیه که در این دشت سر می نشیند و در آن نفس شکست و در آن بقوت امان
مستور و در دشت آن من لشکر و در آن سپه و در آن دشت
و کجا هر دشت از دشت و در آن دشت و در آن دشت
اول من و در دشت آن من و در آن دشت

کل دیدم نشسته بخت شتی / کفایتش نو استی از مرد دشتی
من بنگارم و بی گشت مرا میون / ای وای تو که پرسی و بپرسی

کل گفت کرد و پستی و شتی / بگرختی کربهی دشتی
دربنی کنی چنین مرا میون / ای وای اگر من کنی دشتی

سراسر من ۵۰ - ۲

حسب انجوش علیحباب قدوسی / مساب کمالات کتاب
غمد الما جود و الاعیان / و زبدۃ الاماثل و الاقوان و الافعیوم
غناهم و علی مطاع ذوی العز و الاسترام / قانیرا یوسف
دیوان بدخت ترجمان لسان / الغیب خواج شمس الدین محمد فیض
شیرازی صیّب المدبر تبتید

قللک و اتست

توید و تکریر

کتابه الادب

۳۱- دیوان حافظ

ابعاد: ۲۰/۵ × ۳۲/۵ سانتی متر
رقم: میرزا عبدالوهاب ادیب شیرازی
بدون تاریخ
کتابخانه کاخ - موزه گلستان
شماره ثبت: ۳۵۸

دیوانی به خط نستعلیق یکدانه و قلم کتابت بر کاغذ
فرنگی. دیوان در ۵۱۱ صفحه ۱۴ سطری نوشته شده و اندازه
هر مصرع ۵/۵ سانتی متر است. صفحات دیوان مجدول،
کمندار و سرلوح دارند و صفحه اول و دوم دارای
طلالاندازی بین سطرها و حاشیه تشعیر است. دیوان، جلدی
روغنی بر متن مشکی منقش دارد.

۳۲ - دیوان حافظ

ابعاد: ۱۱×۱۸/۵ سانتی متر

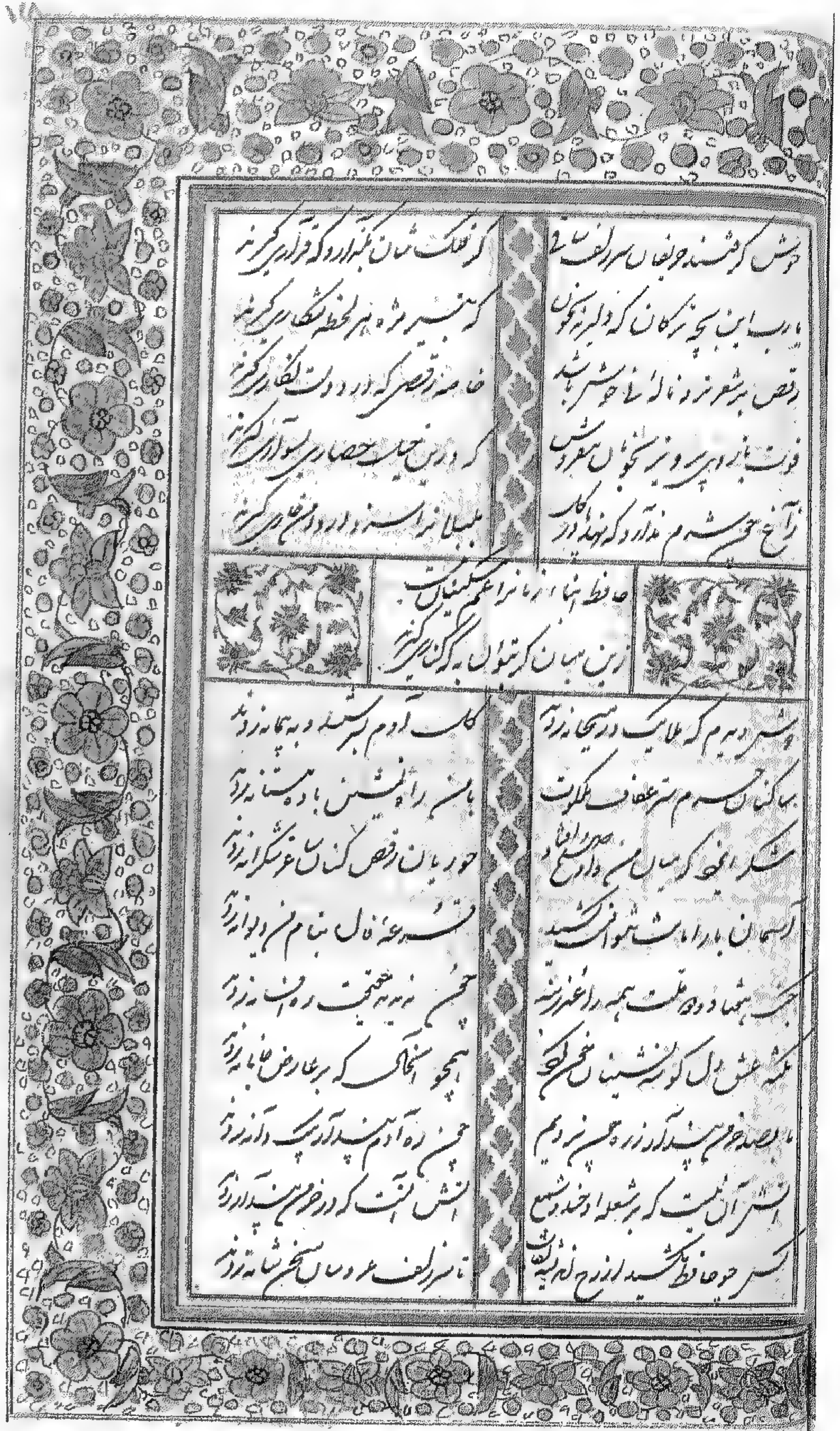
بدون رقم

۱۱۲۲ هـ. ق.

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۳۲۶

دیوانی به خط شکسته نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ
خانبالغ (متن) و کاغذ سمرقندی (حاشیه). دیوان در ۳۵۵
صفحه ۱۴ سطری، نوشته شده و اندازه هر مصرع ۳ ساتی متر است.
صفحات دیوان مجدول، کمنددار و سرلوح دارند و در
حاشیه آنها تذهیب گل و بوته دیده می شود. جلد دیوان
تیماج قرمز و مذهب به گل اشرفی است.

۲۳- برگه از دیوان حافظ

ابعاد: ۸/۹x۱۵ سانتی متر

رقم: سلطانعلی

سده نهم و دهم ه. ق.

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۵۰۳

برگی از دیوان حافظ، به خط نستعلیق و با حاشیه مذهب،

دو غزل از خواجه شیراز را نشان می‌دهد:

«منم که گوشه میخانه خانقاه منست

دعای پیر مغان ورد صبحگاه منست»

و

«خم زلف تو دام کفر و دینست

ز کارستان او یک شمه اینست»

که غزل دوم با مصرع «حسابش با کرام الکاتبین است»

ختم می‌شود.

در قسمت بالایی و پایینی این برگه، با قلمی دیگر و شیوه

تربینی دیگر، بیتی دیده می‌شود:

یارب تو مرا وعده ده و عنریذیر

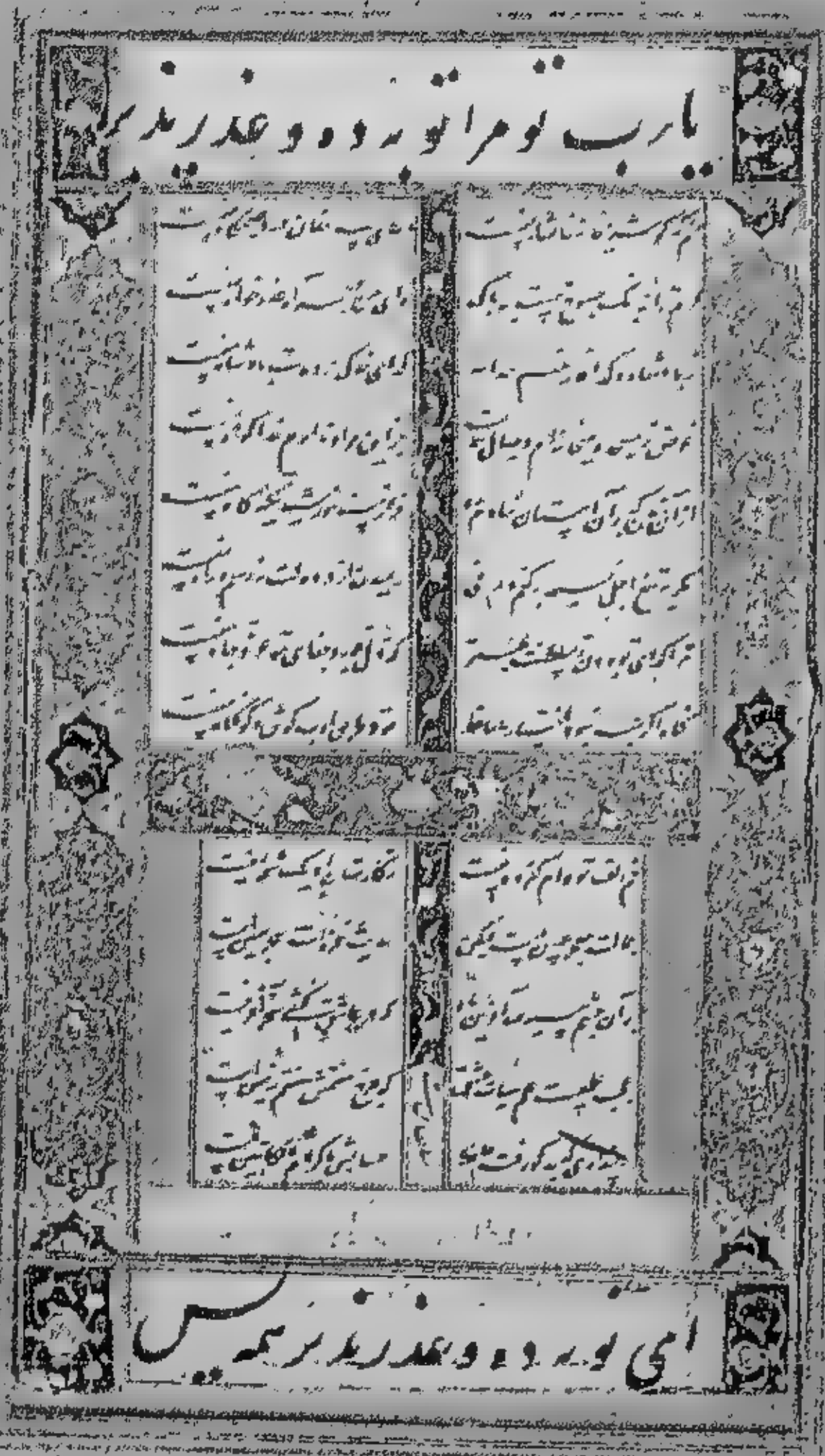
ای توبه ده و عنریذیر همه کس

حاشیه بین مصرعهای ابیات دو غزل مورد اشاره نیز به

شیوه‌ای دیگر و مشابه با تذهیب قسمت الحاقی تربین یافته،

که به نظر می‌رسد این قسمت از صفحه نیز همزمان با قسمت

الحاقی تربین شده باشد.

۲۶- دیوان حافظ

ابعاد: ۸/۵x۱۴ سانتی متر

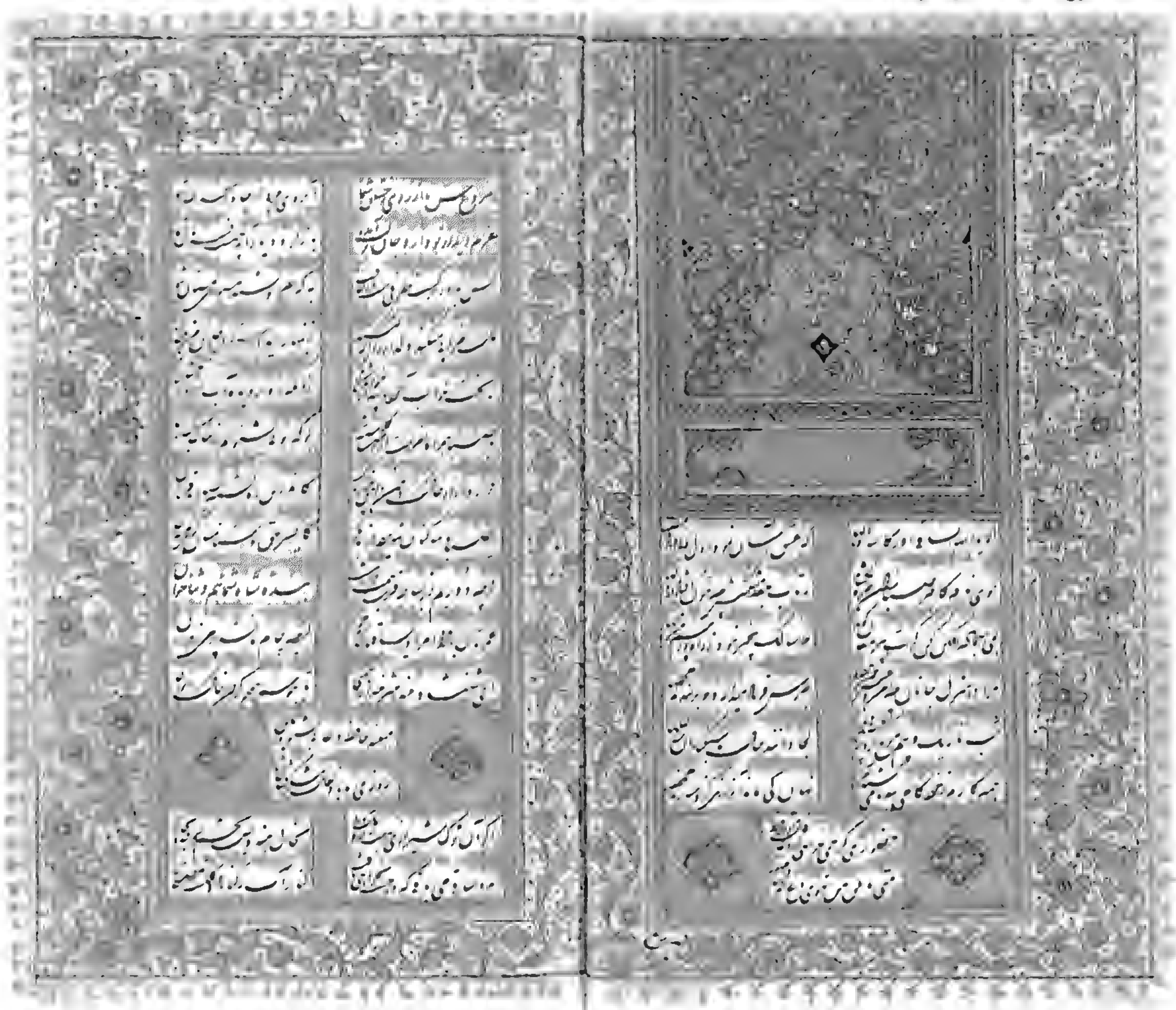
مکتب شیراز

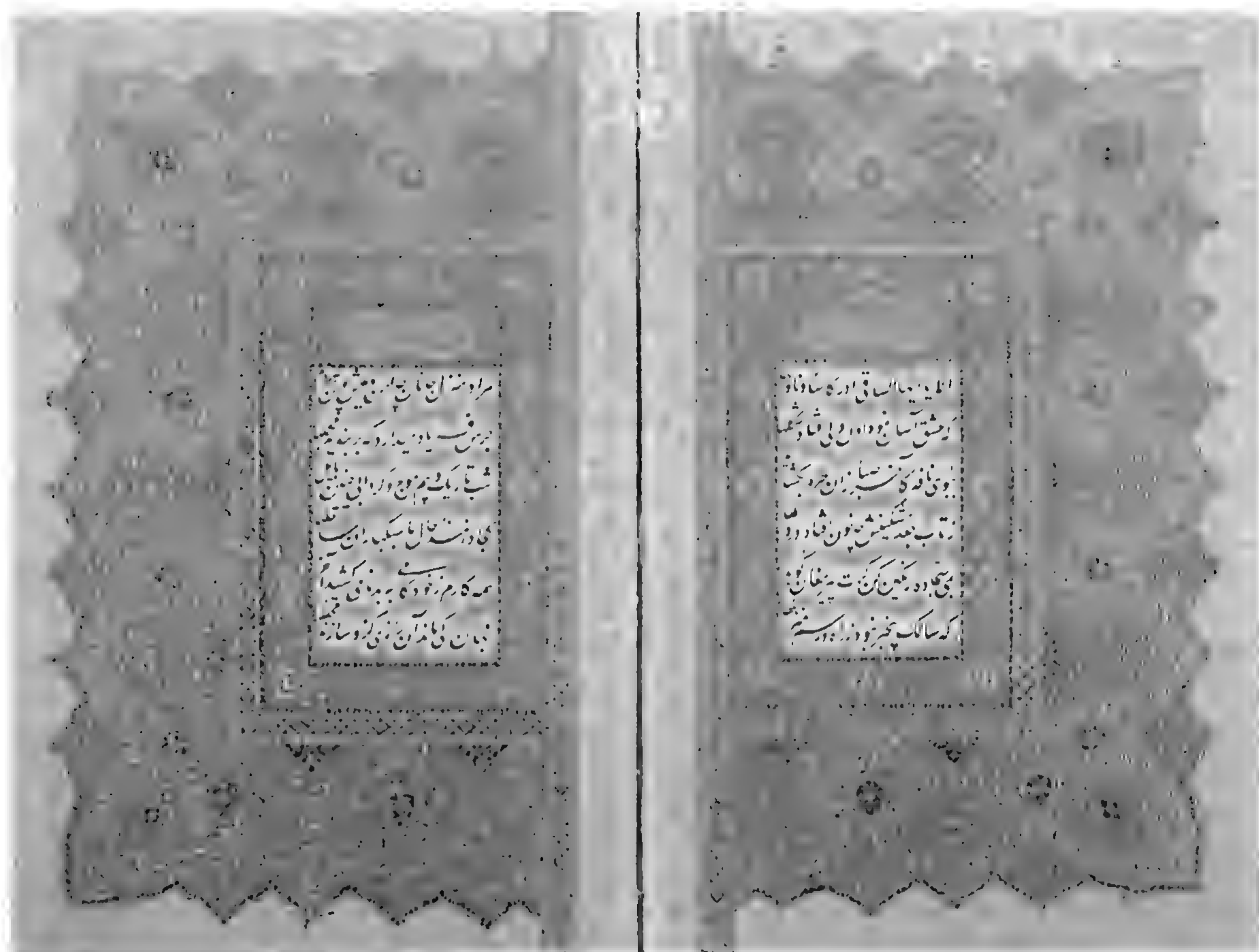
سنة سیزدهم ه. ق.

موزة هنرهای ترقینی ایران

شمارة موزة: ۷۶۵-۱۵۰

دیوانی به خط شکسته نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ کشمیری. این دیوان دارای راده یا رکابه است و بین سطرها را طلائع اندازی کرده اند. بالای متن، سرلوحی منقح مرصع مزدوج و کتیبه ای با حاشیه مطالی الوان و منقح مرصع و کمند و شرفه مطالا دیده می شود. باقی صفحات دارای جدول مطالا هستند. هر صفحه از ۱۴ سطر تشکیل شده و اندازه هر سطر ۵ سانتی متر است. دیوان دارای جلد روغنی تشمیری گل و مرغ به سبک لطیف شیرازی است.

۲۵- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۴×۲۱ سانتی متر

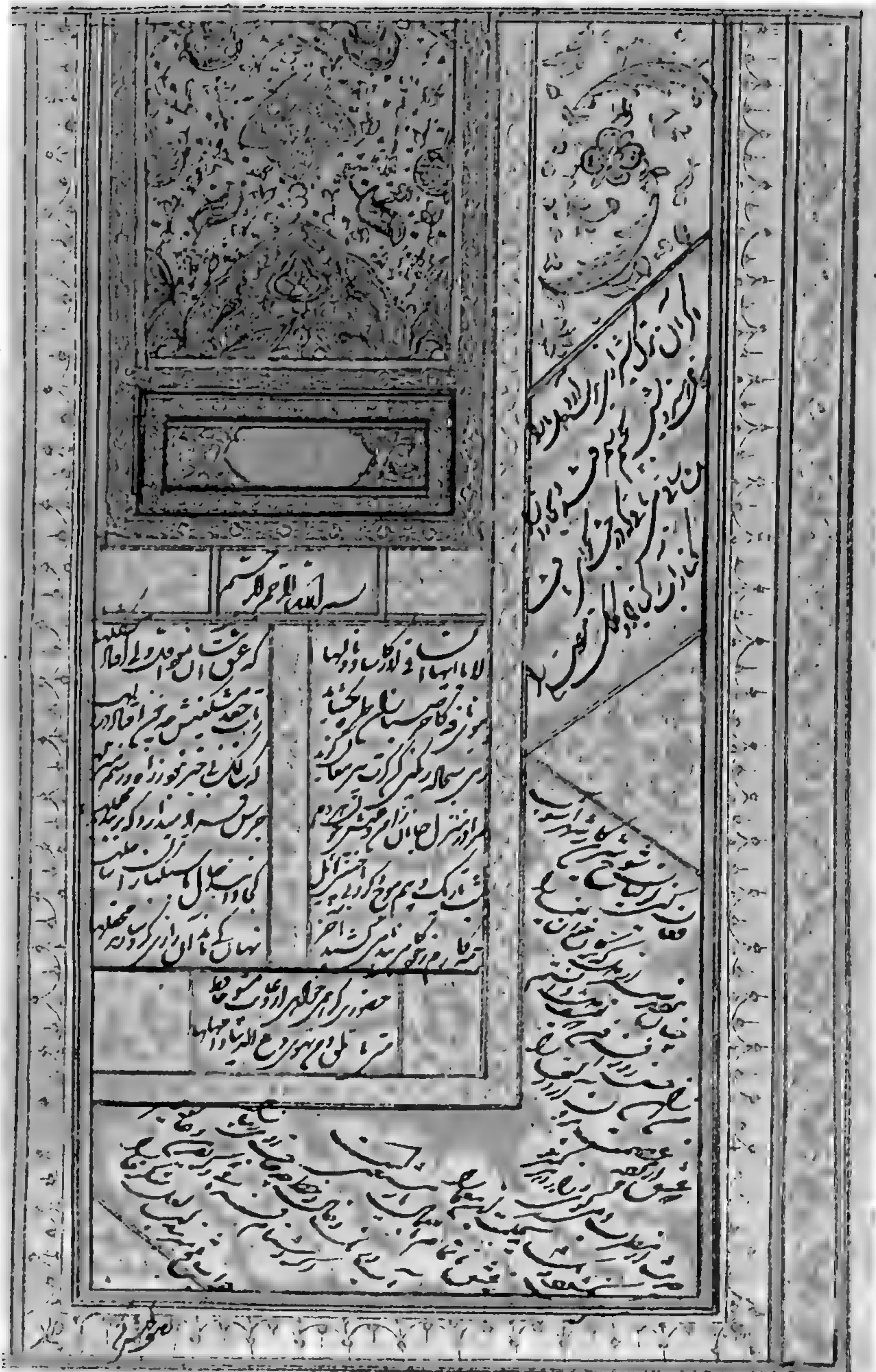
مکتب تالیفی اصفهان و قاجار

سده سیزدهم ه. ق.

موزه هنرهای ترقینی ایران

شماره موزه: ۱۴۹-۷۶۴

دیوانی با صفحات پدرقه و شمشه بر کاغذ کشمیری. صفحه اول و صفحه دوم به خط نستعلیق و قلم کتابت جلی نوشته شده و بین سطرها را ملائندازی کرده اند. حاشیه ها، همگی، ترقین منقح مرصع و حل کاری دارند. ترقینات دو صفحه قرینه و بقیه صفحات مجدول مطالای محرو و دارای راده یا رکابه ساده است. هر صفحه از ۱۲ سطر تشکیل شده که اندازه سطرها در صفحات آغازین ۴ سانتی متر و در دیگر صفحات ۸/۵ سانتی متر است. دیوان دارای جلد روغنی با نقش گل و رقم فضاهای است.

۳۶- دیوان حافظ

ابعاد: ۹×۱۵ سانتی متر

رقم: محمد حبیب الله نوری

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۱۹۸

یک جلد دیوان حافظ به خط شکسته، سر لوح و صفحات اول و دوم کتاب مذهب و طلائع اندازی شده و تمام صفحات متن دارای جدول زرین است. کتاب که با مجموعه‌ای از رباعیات به پایان می‌رسد، دارای جلد لاک و مزین به نقش و نگاری از گل‌های کوچک است.

بوی مبودن او فغان جهان بی شوم - شادی آور دکل و بادیر سببش آمد
 ای و پس من بخت نکای - بسلامتین بسیار ای داد آمد
 دلم بان نیاید من یو بپتنه - دلم پست که با حسن داد آمد
 زیر مار نه در خان که تعلق دند - ای خوشایند که از باغش آمد
 طرب بختیافد عشق و لغز خوان

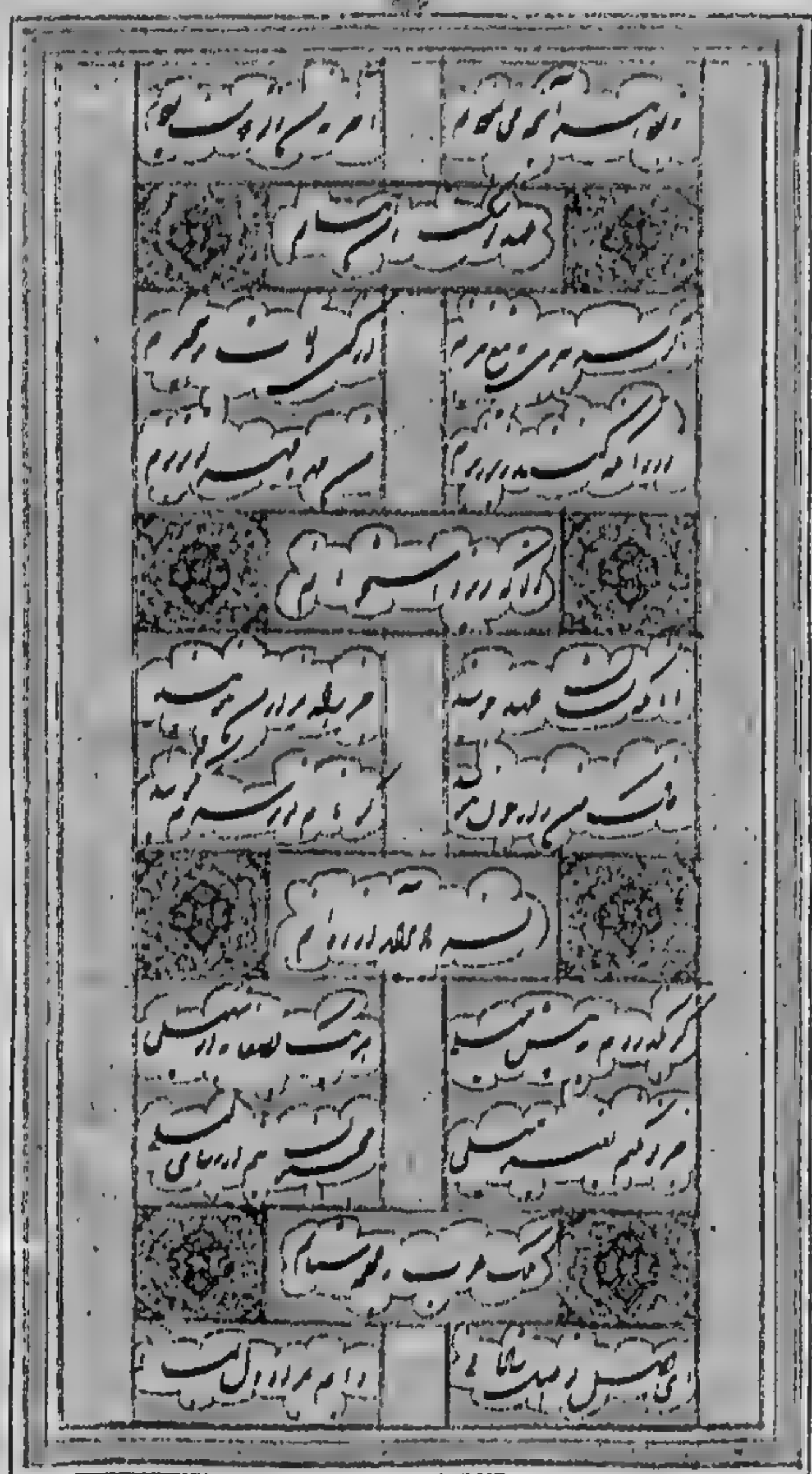
تا با کرم که عجب طرب باید آمد

دیدم خواب خوش بپوشیدم یال بود - قیصر قوت و کار بدست حوال بود
 آن دلم که بپوشیدم زنجیر - در بین لغت آن بت بپوشیدم کل بود
 چل پال بپوشیدم زنجیر - در بین لغت آن بت بپوشیدم کل بود
 ز دیت برده بود و دودم غم - دولت میا عده آمد و پی پال بود
 بر پستان میکرده خونم - روزی من ز خوان که مر این خوان بود
 سر زده شست مخزن خوان میکانی - در حاکم را با کجبان پال بود
 نماند داغ او بین من و - کجاشا دکل و بادیر سببش آمد
 آن شاد تدم که خورشید شید - پیشش روز و حرکت که مر غم ال بود

۳۷- دیوان حافظ

ابعاد: ۲۶/۵ × ۴۰/۵ سانتی متر
 رقم: حکیم رکن الدین مسعود الشهیر بحکیم رکن
 ۱۰۳۹، دار الخلافه اگره هند
 کتابخانه کاخ - موزه گلستان
 شماره ثبت: ۳۶۸

دیوانی به خط نستعلیق دو دانگ و قلم کتابت جلی، بر کاغذ سرقندی. دیوان در ۳۷۶ صفحه ۱۴ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۶ سانتی متر است. کاغذ قطعه الوان بین سطرها طلائندازی شده، مجدول و سرلوحه دار است و حواشی را نقوش طلا، گل و برگ، حیوانات و پرندگان زینتی بخشد. جلد دیوان روغنی است و بر زمینه طلایی آن، لچک و ترنجی سبز رنگ جای گرفته است. داخل جلد، قرمز ترنج دار و دارای حاشیه ای نقاشی شده است.

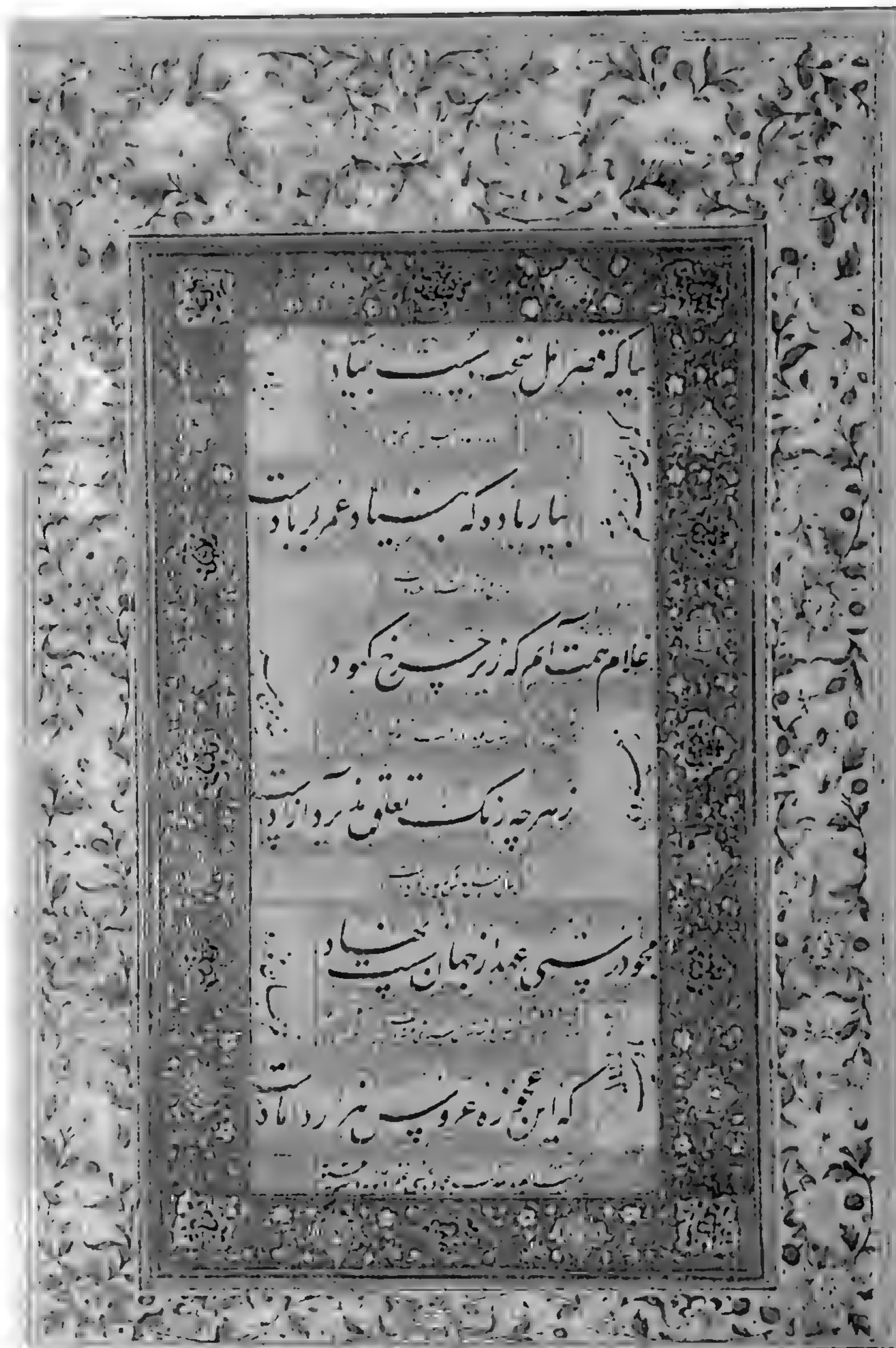

۲۸- دیوان حافظ

ابعاد: ۱۳/۵×۲۳ سانتی متر
رقم: محمدعلی نقیب شیرازی
۱۲۹۵ ه. ق.

کتابخانه کاخ - موزه گلستان
شماره ثبت: ۳۲۵

دیوانی به خط شکسته نستعلیق و قلم کتابت بر کاغذ ترمه آهار مهره. دیوان در ۳۷۴ صفحه ۱۲ سطری نوشته شده و اندازه هر مصرع ۲/۵ سانتی متر است. صفحات، مجدول و طلااندازی شده و بر کاغذ خانبالغ نوشته شده‌اند و بر بالای آنها، به خط نسخ و با طلا، در زمینه‌ای لاجوردی، عبارت «السلطان ناصرالدین شاه قاجار» نوشته شده است. اطراف صفحات را نیز نقوش تنحییب زینت می‌دهد. جلد دیوان روغنی بر متن مشکی با دو حاشیه مذهب سبز و قرمز است و پشت جلد، رنگ مشکی و نقش گل زنبق دارد. این دیوان، پیشکشی ظل‌السلطان به ناصرالدین شاه است.

۳۹- قطعه خط

ابعاد: ۲۰/۳۳۱/۲ سانتی متر

رقم: عمادالحسنی

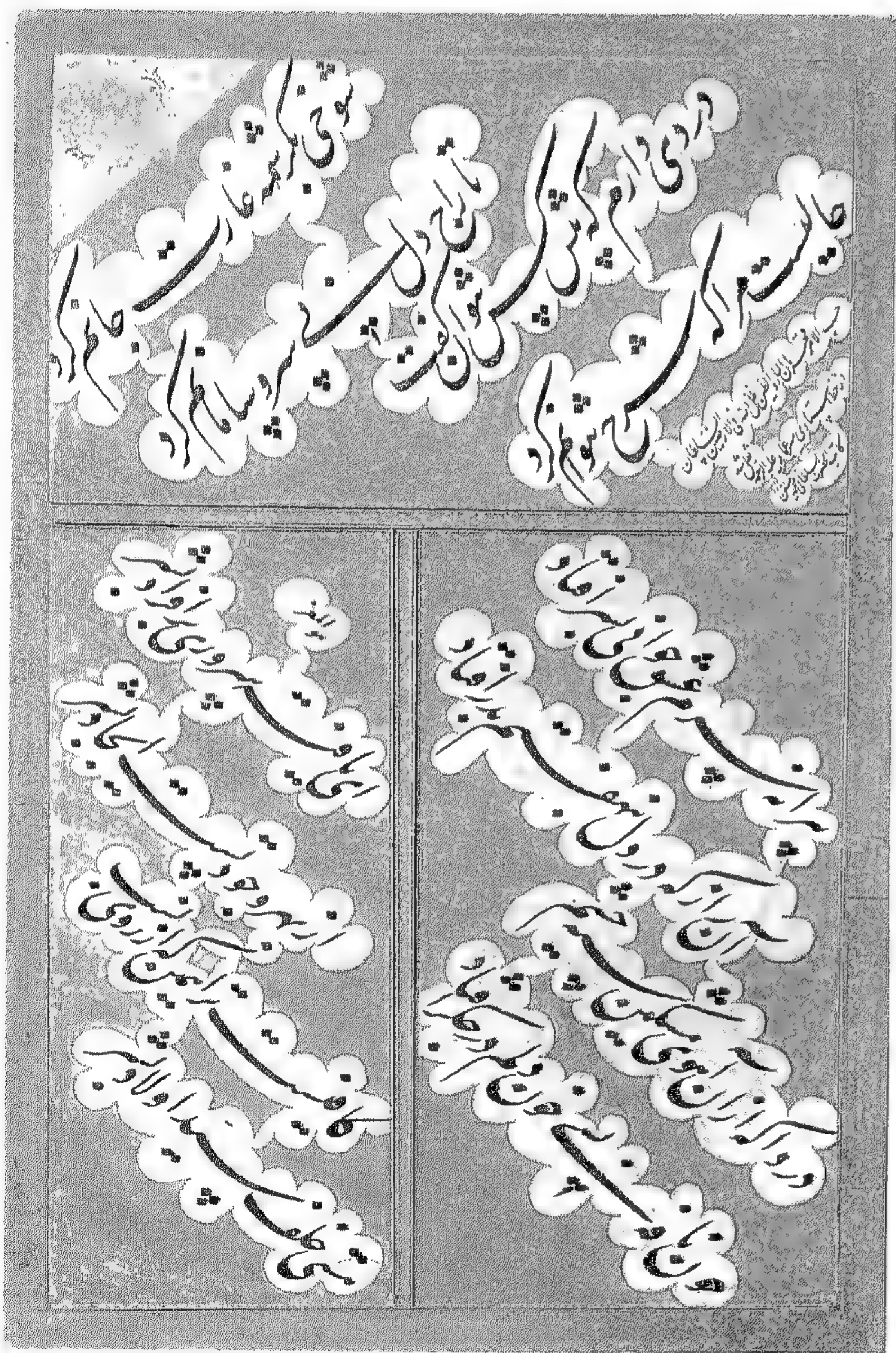
شوال ۱۰۱۲ ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۴۶۵۰

قطعه خط نستعلیق دو دانگه با ملالاندازی و بوته اندازی بین سطرها که بین دو حاشیه جای گرفته است. حاشیه اول منصف و مرصع بر من لاجوردی، و حاشیه دوم شامل گل و بوته بر من سورتی. قطعه خط، نش سب از یک غزل حافظ را نشان می دهد.

یا که قمر امل سب سیاه است
 بیار باده که بنیاد عمر بر بادست
 علام همت آم که ریس چرخ کبود
 ز هرچه رنگ تعلق پذیرد آزادست
 مجو درشنی عهد از جهان ست نهاد
 که این عجزه عروس هزار دامادست
 غم جهان مخور و پند من میر از یاد
 که این لطیفه عشقم ز رهروی یادست
 رضا بداده بده وز جبین گره بگشای
 که بر من و تو در اختیار نگشادست
 نشان عهد و وفا نیست در تبسم گل
 بنال بلبل عاشق که جای فریادست

۳۰- قطعه خط

ابعاد: ۲۳×۳۵ سانتی متر

رقم: محمدحسین

۱۲۵۲ ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۴۶۲۸

قطعه خطی چلیپا، به خط نستعلیق سدانگه، مجدول زرین، بین سطرها طلااندازی شده و دندان موشی است. قطعه خط شامل سه بخش جداگانه دو بیتی است که یکی از آنها از غزلی از حافظ برگرفته شده است:

پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد

آن راز که در دل بنهفتم بدر افتاد

دردا که از آن آهوی مشکین سیه چشم

چون نافه بسی خون دلم در جگر افتاد

۳۱- قطعه خط

ابعاد: ۱۳/۵×۲۷/۱ سانتی متر

رقم: سلطان علی مشهدی

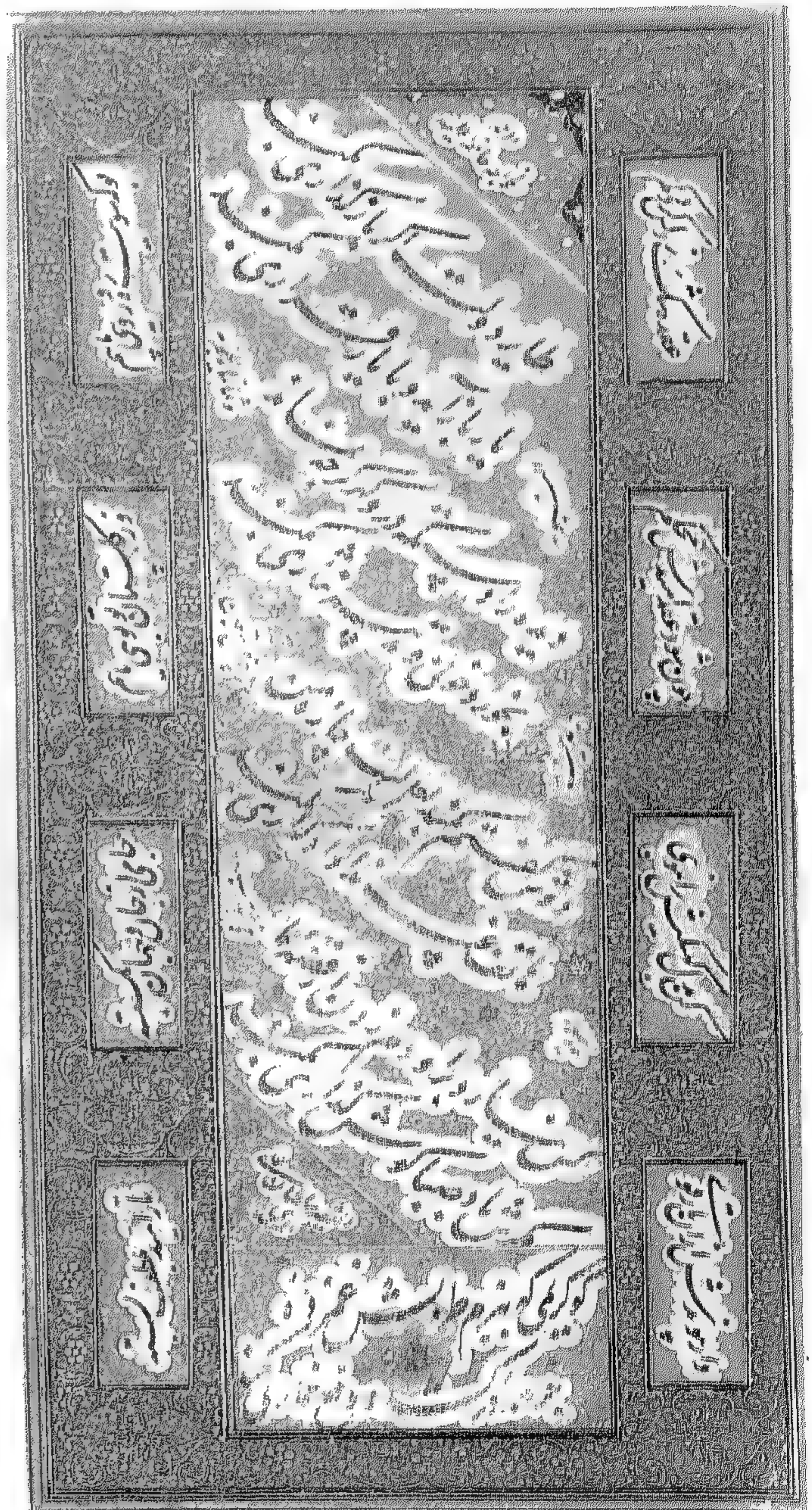
۸۹۵ هـ . ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۴۷۰۸

قطعه خطی چلیپا به خط نستعلیق دو دانگه با طلائاندازی و بوقه اندازی رنگین بین سطرها، و دو لچکی در پیشانی. پایین صفحه، نام شاعر و رقم خوشنویس آمده و پنج بیت از یک غزل حافظ:

طایر دولت اگر باز گذاری بکند
یار باز آید و با یار قراری بکند
دیده رادستگه در و گهر گرچه نماند
بخورد خونی و تدبیر نثاری بکند
دوش گفتم بکند لعل لب چاره من
هاتف غیب ندا داد که آری بکند
کس نیارد بر او دم زدن از قصه ما
مگرش باد صبا گوش گذاری بکند
کو کریمی که بزم طربش غمزه
جرعه در کشد و دفع خماری بکند

۳۲- قطعه خط

ابعاد: ۱۵×۳۷ سانتی متر

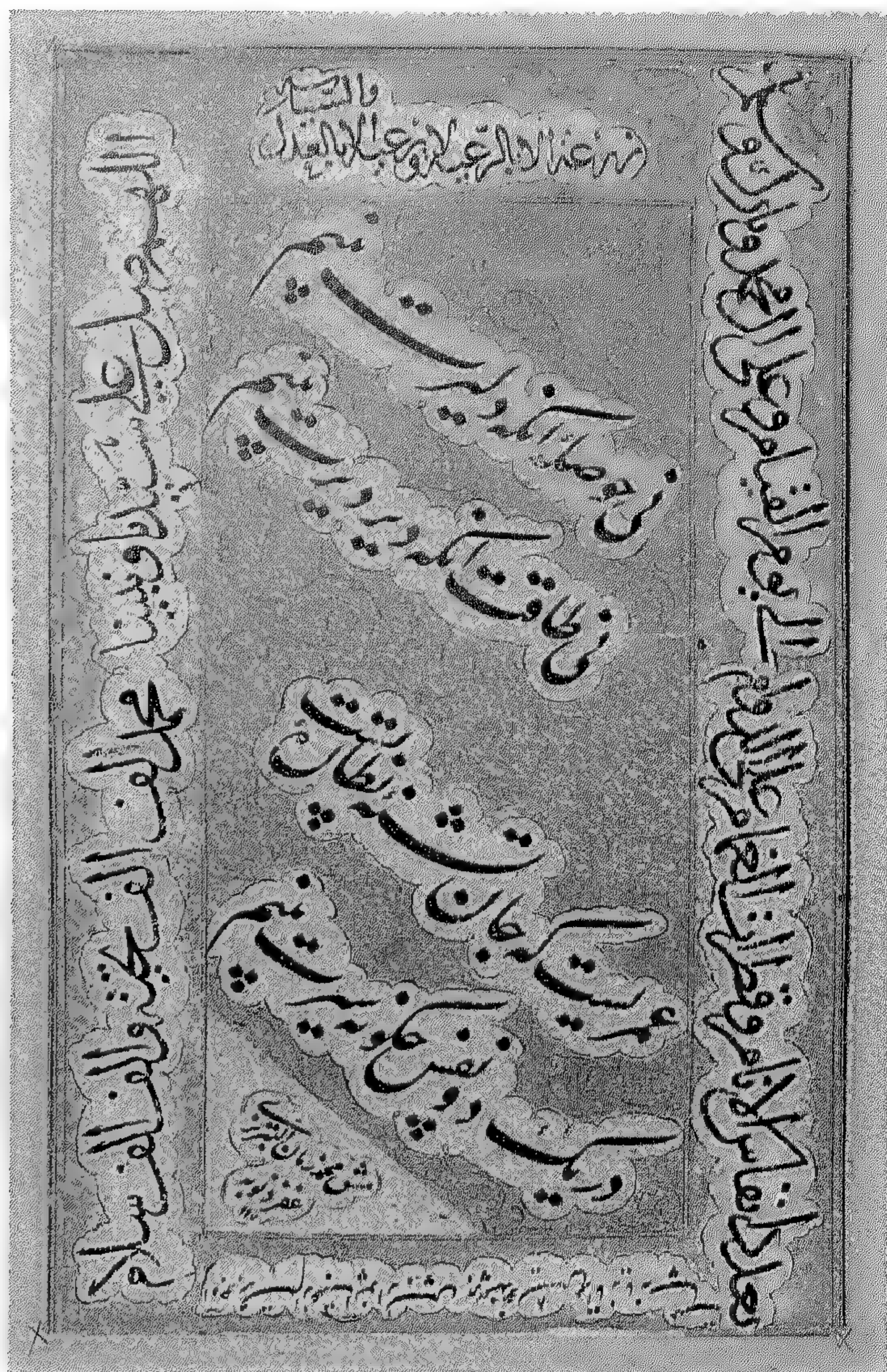
رقم: عماد الحسنی

سده: یازدهم ه. ق.

موزه: رضا عباسی

شماره موزه: ۲۱۲۷

مصرعی از غزل حافظ به این مضمون « نصیحتی کنمت
 بشنو و بهانه مگیر » به شیوه نستعلیق و قلم شش دانگ میرعماد
 تحریر یافته است. زمینه طلا اندازی شده کار، زیبایی قلم سیاه
 بر مثنی سفید را دو چندان می کند.

۳۳- قطعه خط

ابعاد: ۲۱/۵ × ۱۲/۵ سانتی متر

رقم: محمد زمان التبریزی

۹۹۷ هـ. ق.

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۲۰۸۶

«نی حوصله آنکه دلیرت بینم

نی طاقت آنکه دیر دیرت بینم

عمریست که جان تشنه نظاره توست

در يك دو نفس چگونه سیرت بینم»

دو بیت از يك غزل حافظ که به خط نستعلیق چلیپا بر زمینه‌ای طلااندازی شده و پر از نقش و نگار تحریر یافته است. طرفین و قسمت بالای کار را حاشیه‌ای به کلام عربی و به خط نسخ و قسمت پایین را يك مصرع شعر به خط نستعلیق و بر زمینه طلا احاطه کرده است.

۳۴- قطعه خط

ابعاد: ۱۸×۲۹ سانتی متر
رقم: حسن شاملو
سدّ یازدهم ه. ق.
موزه رضا عباسی
شماره موزه: ۵۰۲

در قطعه خط چلیپا، دو بیت از اشعار حافظ، به شیوه نستعلیق و به قلم «حسن شاملو»، تحریر یافته است. این قطعه در چهار سطر و بر زمینه‌ای پر نقش و نگار که حاشیه کار را نیز فرا می‌گیرد، نوشته شده است. این قطعه خط با ممبرع «در دست هر آنکه جام دارد» آغاز و با «تا یار سر کدام دارد» پایان گرفته است.

۳۵- قطعه خط

ابعاد: ۱۳×۲۴/۷ سانتی متر
 رقم: محمدالحسینی
 سنه: یازدهم ه. ق.
 موزه: رضا عباسی
 شماره موزه: ۲۱۰۸
 قطعه خطی به شیوه نستعلیق، سه بیت از غزل حافظ را به
 که در حال می‌نویسد:
 جمالت آفتاب هر نظری باد
 از خوی روی خویست هم بتر باد
 معانی زلف شاهین بهیست را
 دل شاهان عالم قور بر باد
 کسی کو بسته زلفت نباشد
 چو زلف در همت زیر و زبر باد
 در حاشیه نیز چند رباعی چنین آغاز می‌شوند:
 اگر کردم به کم و داشت صد حال
 جز سایه کم ناپسند بدایان

۳۶- قطعه خط

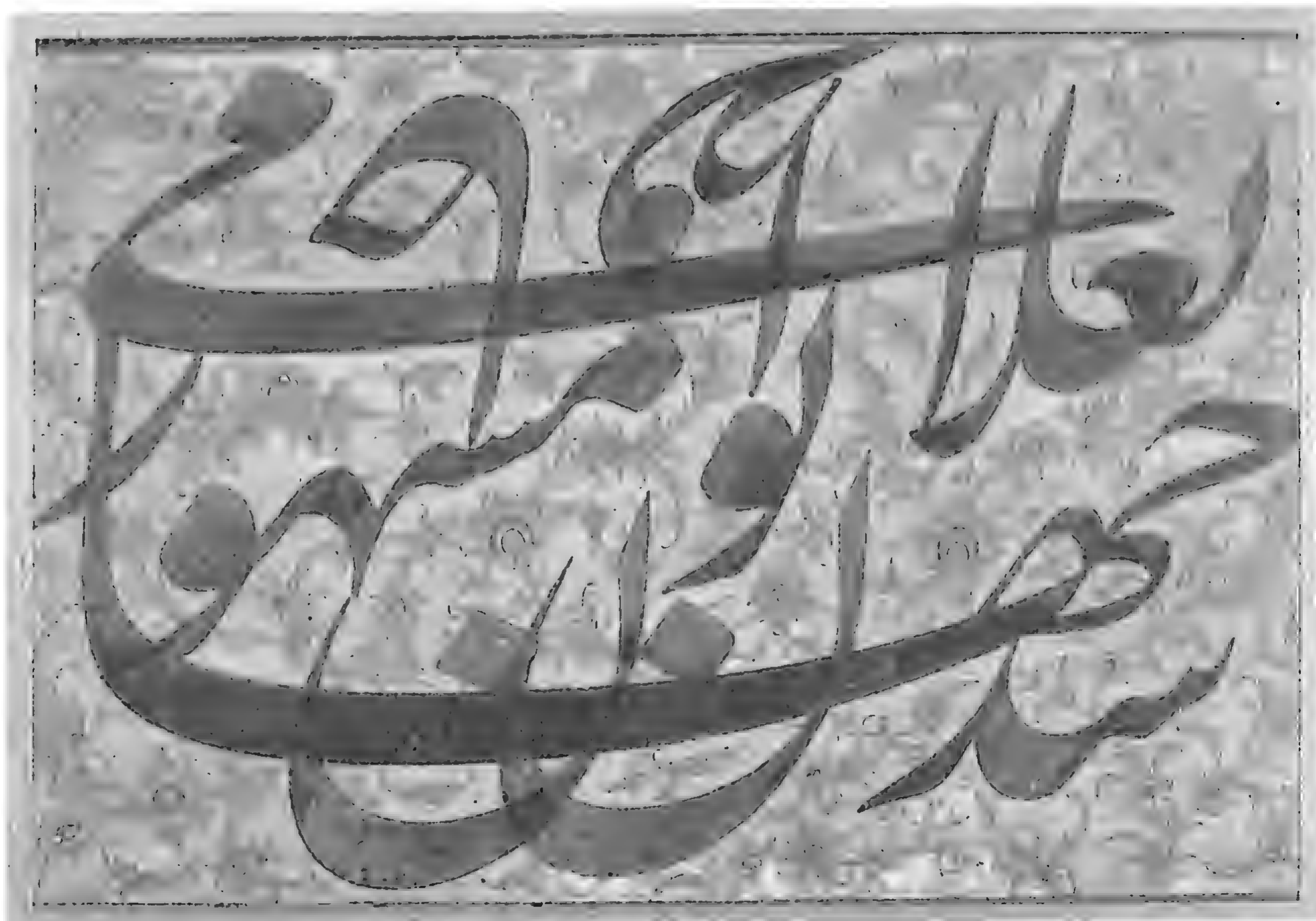
ابعاد: ۲۰×۳۰ سانتی‌متر

سده سیزدهم ه. ق.

موزه هنرهای ترقینی ایران

شماره موزه: ۶۰۹

قطعه خطی بدون رقم، منسوب به میرزا غلامرضا اصفهانی
خوشنویس‌باشی، به خط سیاه‌مشق نستعلیق بر کاغذ فرنگی، که
ترتیب منتخب مرصع دارد و شامل مصرعی از غزل حافظ به
این مضمون است: حافظ بغلامی تو مشهور جهان شد

۳۷- قطعه خط

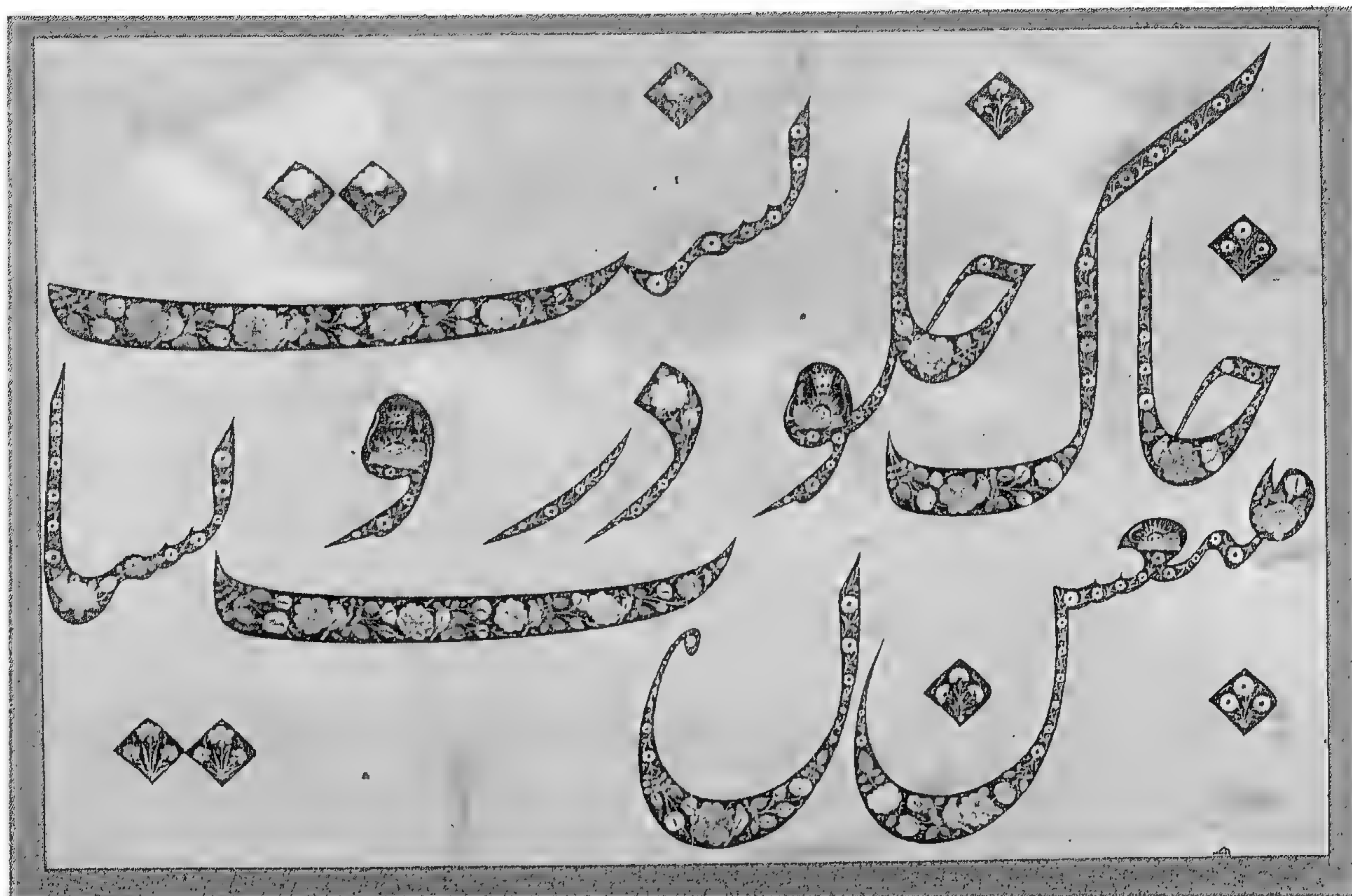
ابعاد: ۳۰×۴۵ سانتی متر

سده سیزدهم ه. ق.

موزه هنرهای ترقینی ایران

شماره موزه: ۱۲۰۹

قطعه خطی بدون رقم، به خط نستعلیق گلزار و قلم کتبیهای
بر کاغذ فرنگی، که تزئین گل و مرغ دارد و مصرعی از
غزل حافظ را نشان می دهد: روضه خلدیرین خلوت درویشانست

۴۸- قطعه خط

ابعاد: ۳۰×۴۵ سانتی متر

سده سیزدهم ه. ق.

موزه هنرهای تریبنی ایران

شماره موزه: ۱۲۱۰

قطعه خطی بدون رقم، به خط نستعلیق گلزار و قلم کتیبهای
بر کاغذ فرنگی، که مزین به نقش گل و مرغ است و شامل
مصرعی از غزل حافظ به این مضمون: منبش خاک ره خلوت
درویشانت

۳۹- قطعه خط

ابعاد: ۳۰×۴۵ سانتی‌متر

سده سیزدهم ه. ق.

موزه هنرهای تزئینی ایران

شماره موزه: ۶۰۷

قطعه خطی بدون رقم، به خط نستعلیق گلزار و قلم کتیبه‌ای
بر کاغذ فرنگی، که با نقش گل و مرغ زینت یافته و شامل
مصرعی از غزل حافظ است به این مضمون: خسروان قبله
حاجات کسانند ولی

۴۰- قطعه خط

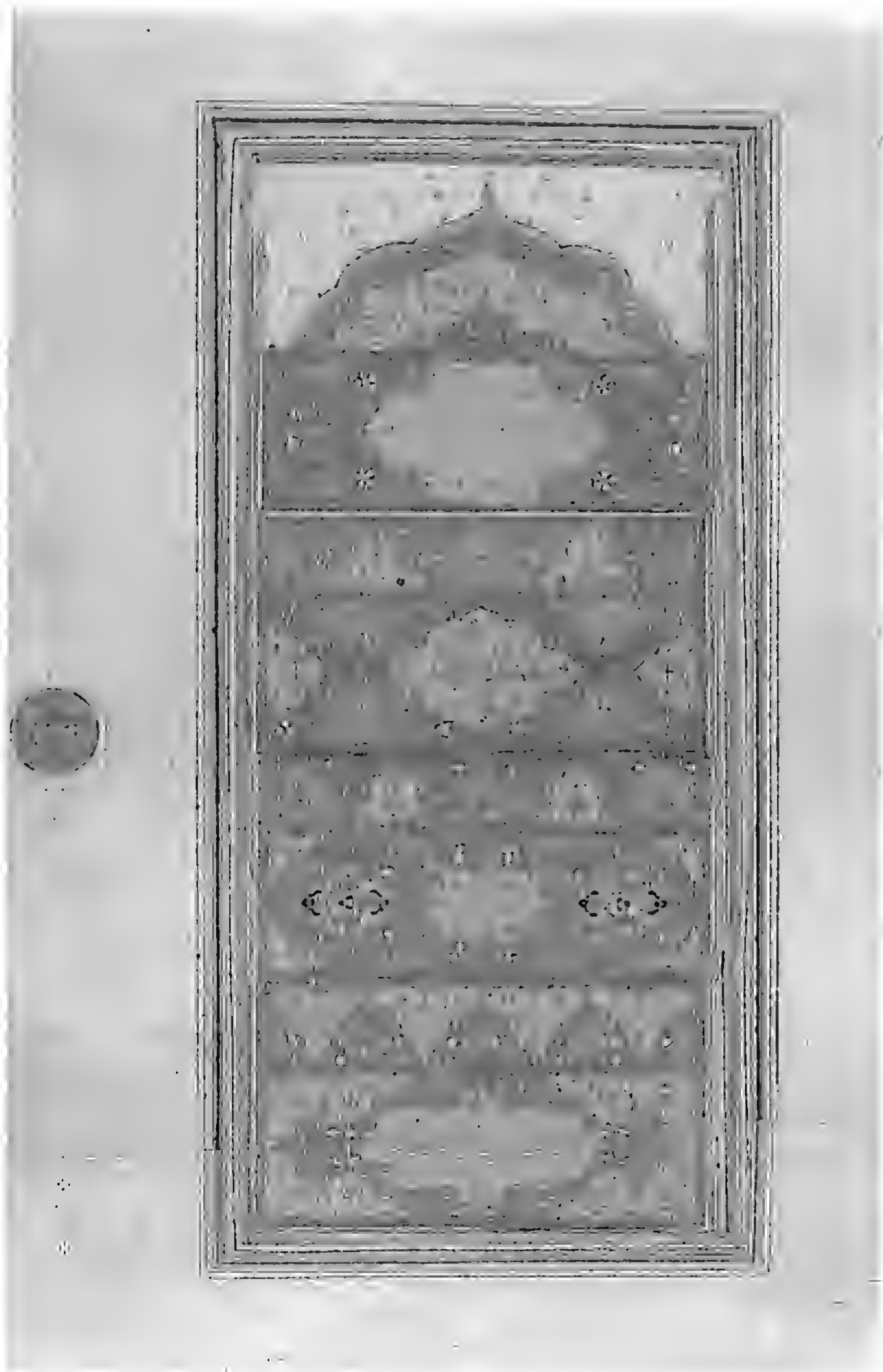
ابعاد: ۴۰×۴۵ سانتی‌متر

سده سیزدهم ه. ق.

موزه هنرهای تریبی ایران

شماره موزه: ۳۲۵۱

قطعه خطی بدون رقم، به خط نستعلیق گلزار و قلم کتبی‌ای،
بر کاغذ فرنگی، که با نقش گل و مرغ تزیین شده و مصرعی
از غزل حافظ را به دیده می‌نشانند: حافظ از آب حیات ابدی
می‌خواهی

۴۱- برگه از هفت‌پیکر نظامی

ابعاد: ۱۲×۲۳ سانتی‌متر

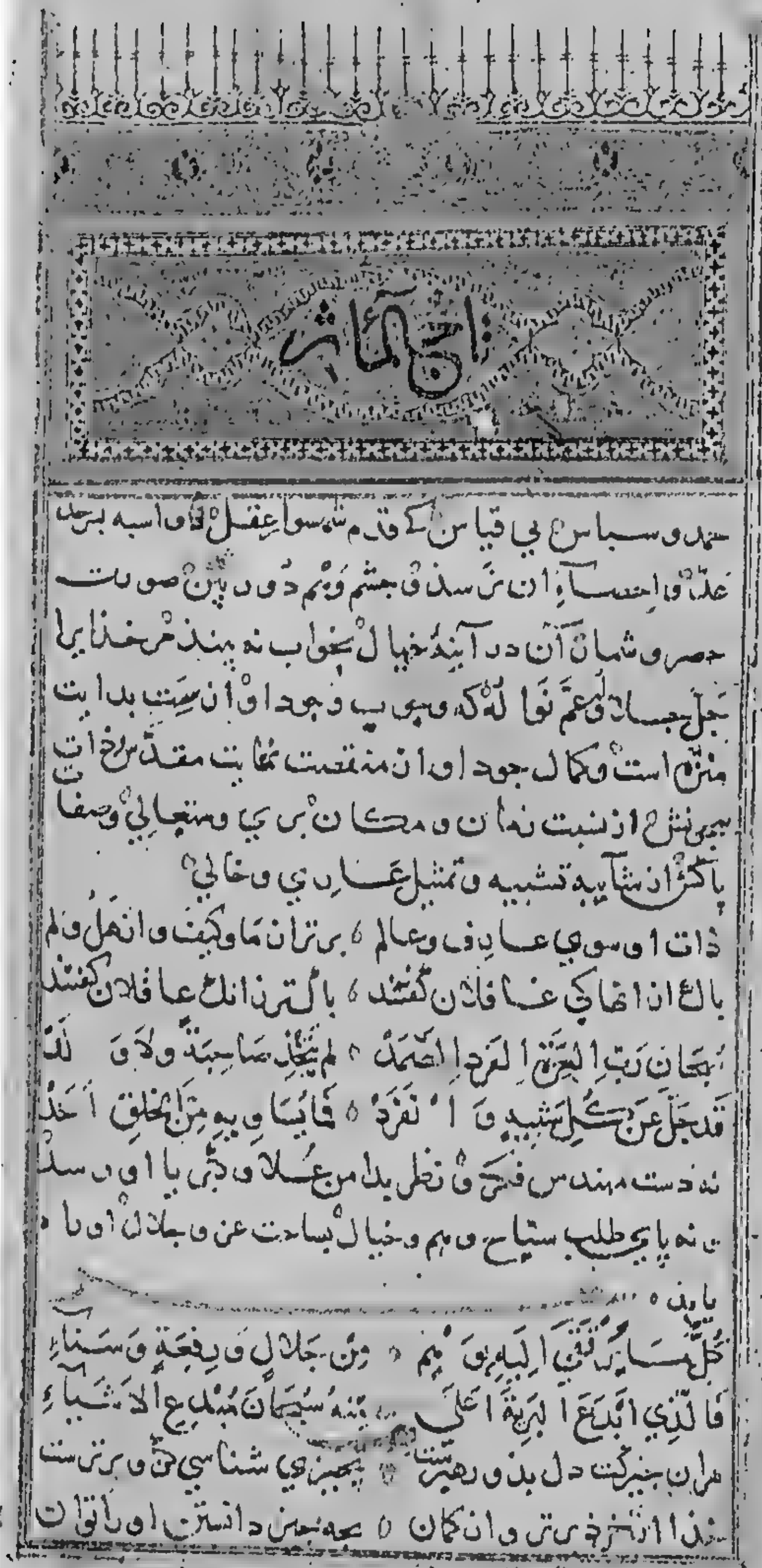
سده هشتم ه. ق.

موزه هنرهای ترقینی ایران

شماره موزه: ۱۰۴۴

صفحه اول کتاب هفت‌پیکر نظامی، بدون رقم، به خط نستعلیق و رقاع، بر کاغذ سمرقندی. این صفحه رنگین‌نویسی شده و منذهب و مرصع است و همچنین پیشانی منذهب و مرصع و شرفه و حواشی مطلا و الوان و کمند و نشان و کتیبه‌هایی به این مضمون دارد:

«کتاب هفت‌پیکر»، «کتاب اقبال‌نامه»، «کتاب لیلی و مجنون»، «کتاب شرف‌نامه اسکندری»

۴۳-تاج المآثر

ابعاد: ۱۵×۲۳ سانتی متر

رقم: عبدالحمید

۷۴۸ ه. ق.

کتابخانه کاخ - موزه گلستان

شماره ثبت: ۴۸۴

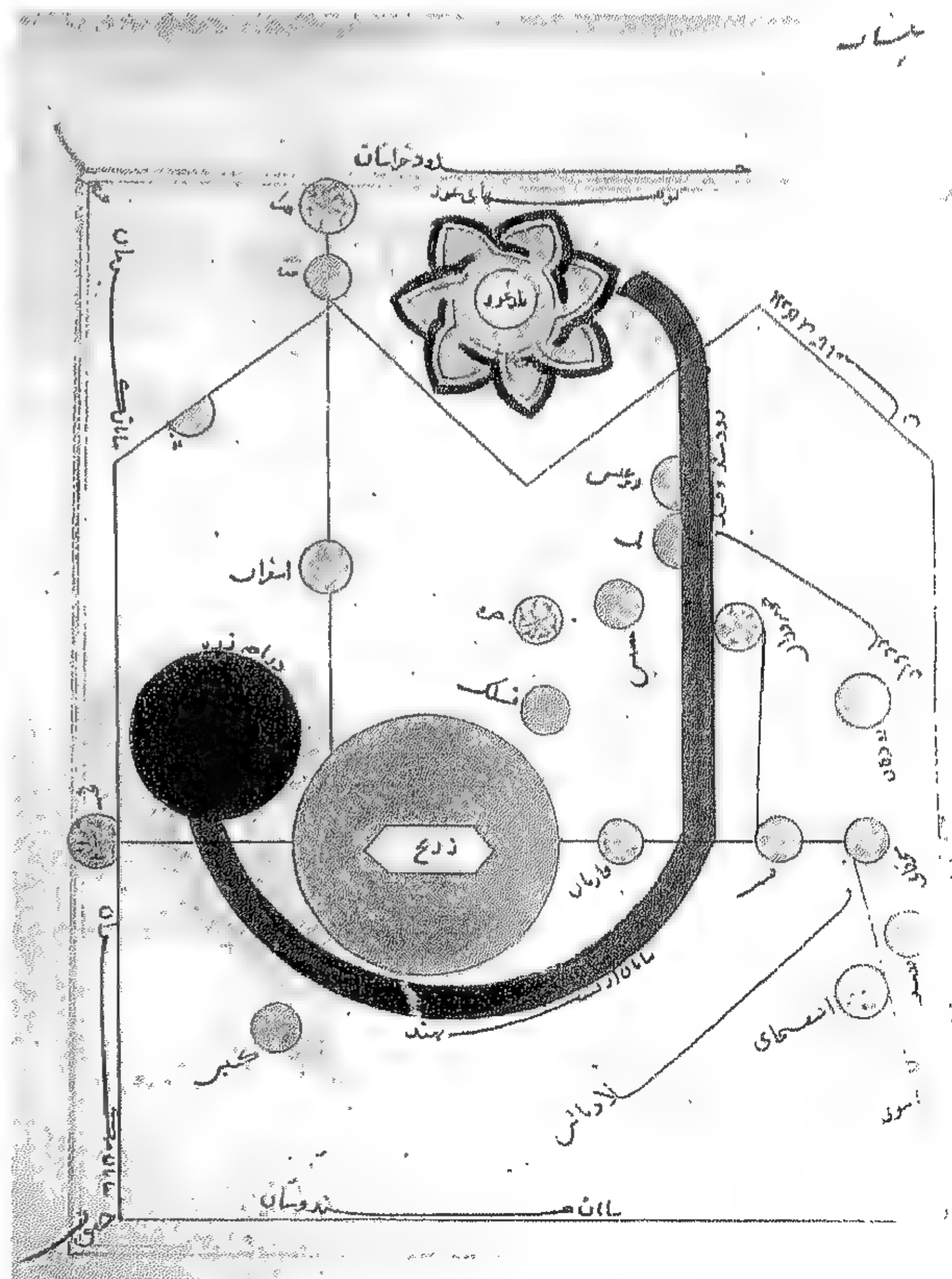
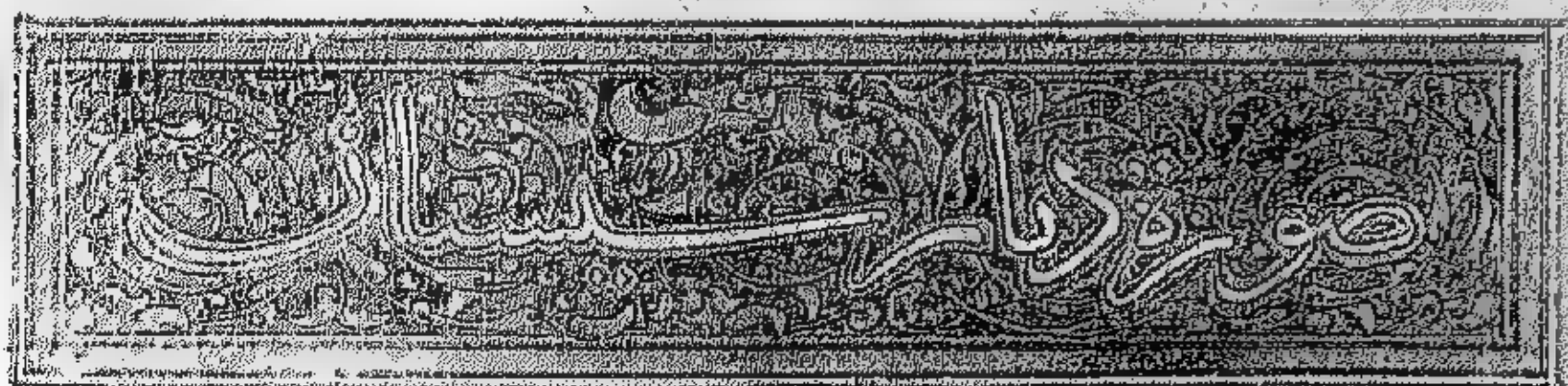
کتابی در علم تاریخ به خط نسخ بر کاغذ دولت آبادی که در ۶۴۱ صفحه ۲۵ سطری نوشته شده و اندازه هر سطر ۸ سانتی متر است. صفحه اول کتاب، سرلوحی منتخب مرصع دارد و جلد آن تیماج قرمز کهنه بغدادی است.

۴۳ ترجمه کتاب مسالك الممالك
ابعاد: ۳۲/۹ x ۲۳/۹ سانتی متر
رقم: ابن الساجی
۲۷۶ هـ . ق.
اصفهان
موزه ملی ایران
شماره موزه: ۳۵۱۵

ترجمه کتاب مسالك الممالك، در علم جغرافیه، به خط
سخ، در ۲۷۵ صفحه ۱۵ سطری، اندازه هر سطر ۱۶/۵
سانتی متر. صفحه اول دارای سرلوح مذهب مرصع است و تمامی
صفحات جدول سرخ و علائم مذهب دارند. اسامی در متن
به خط ثلث و با مرکب سرخ نوشته شده و سرسخن ها به خط
نک و سفیدابه روی متن زر بونه اندازی شده دیده می شود.
بسیار نقشه الوان دارد و رقم کتاب، تاریخ تحریر و محل
تحریر در صفحه پایان چنین آمده است: «تمام شد ترجمه کتاب
مسالك الممالك بیروزی، روز آدینه چهارم محرم المیمون
سه ست و عشرين و سبعمائه الهجریه، علی یدی العبد
الضعیف الاحد ای المحاسن محمد بن سعد بن محمد
المجوانی المعروف بابن الساجی... بمدينه اصفهان...».

نشان

ست ○ و از آنجا بجمعه آب یک مرحله ○ و از آنجا تا دیه حکم جهان مرحله
سایبان گویند که این دیه از شمار کمرانست ○ و از آنجا تا هری ده روزه راه
و اگر فراهندان بر مایشین پنج روزه مرحله ○ و از پنج دیه یکم پنج روزه راه
و اما راه سیدستان از بر مایشین پنج روزه ○ و از پنج سیدستان
هفت مرحله جهان کی در صورت نکاشته اند
در کمر سیدستان و توابع آن
جانب شرقی سیدستان یا یان مکران است و زمین سند و هری از اعمال
مولان ○ و جانب غربی غریان و بعضی از اعمال هندوستان و جانب
شمالی زمین هندوستان ○ و جانب جنوبی یا یان سیدستان و کرمان و از
جانب غریان و غور و هندوستان تقوی و زیه کرد
و این صورت سیدستان است

۴۴-برگی از شاهنامه

ابعاد ۱۶/۵×۱۲ سانتی متر
مکتب شیراز
سده هشتم ه. ق.
موزه رضا عباسی
شماره موزه: ۶۰۱

برگی از شاهنامه، صحنه شکار را نشان می‌دهد. بهلوانی در حضور جمعی از ناظران متشکل از گروهی پنج نفری در یک طرفه و یک نفر در سمت دیگر، تیری را از کمان به سوی پرندهای در حال پرواز رها کرده و پرنده در حال افتادن است. نگاره در وسط متن و در قابی به شکل مستطیل جای دارد. رنگهای طلایی، سیاه، سفید، لاجوردی کم‌رنگ و پررنگ و قرمز نقش‌آفرین این صحنه‌اند. اشعار به خط نسخ نوشته شده‌اند و در شش ستون جدول‌بندی شده جای دارند.

شماره موزه: ۲۵۳۱

[illegible][illegible]

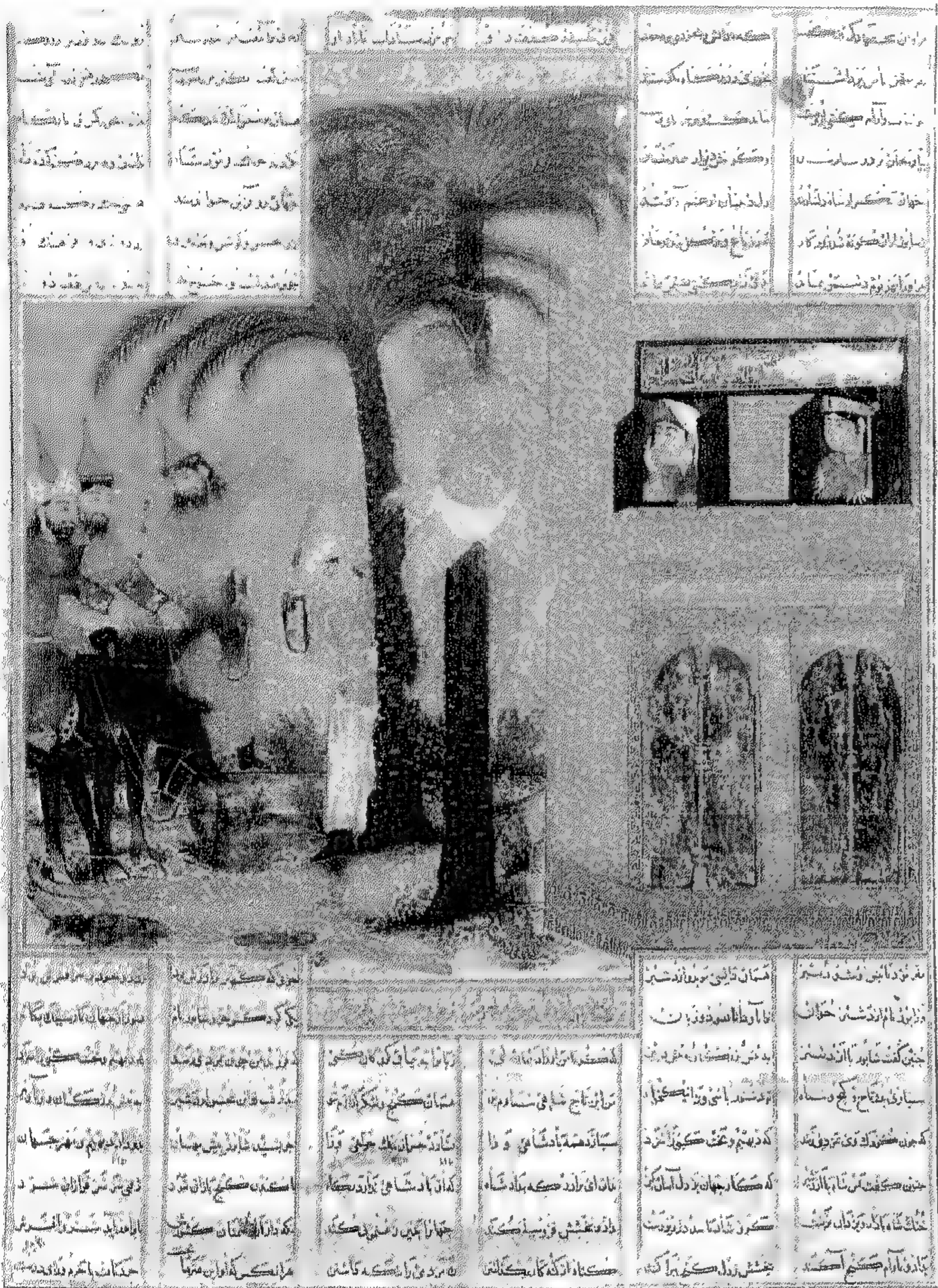
در کمال غایت از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای
در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای	در کمال کمال از ادای

بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان
بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان	بر درختان و باغیان

۴۶- برگه از شاهنامه
 ابعاد: ۱۱×۱۶ سانتی متر
 مکتب شیراز
 سده هشتم ه. ق.
 موزه رضا عباسی
 شماره موزه: ۲۸۲۹

برگی از شاهنامه، شاهزادای بر تخت نشسته را نشان می دهد که شیبی شبیه به یک بادبزین با دسته ای بلند در دست دارد. در طرفین او جمعی هشت نفری نشسته و ایستاده اند. نگاره متن در قابی به شکل مستطیل و بر زمینه ای از طلا نقش گرفته، که مجموعه ای از رنگهای لاجوردی کم رنگ و پررنگ، اخراپی، طلایی، قرمز و سیاه را به نمایش می گذارد. اشعار به خط نسخ و در شش ستون جدول بندی شده نوشته شده اند.

۴۷- برگي از شاهنامه

ابعاد: ۳۰×۴۰/۵ سانتی متر

مکتب تبریز

سده هفتم ه. ق.

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۲۵۳۰

برگی از شاهنامه معروف به «دموت»، صحنه بهدار آویختن مانی نقاش را بر درخت نخل در حضور چهار نفر سوار و پیاده و دو نفر که از پنجره عمارتی در کنار درختها ناظر صحنه اند، نشان می دهد. جسدی نیز بر زمین افتاده است. نگاره در میانه صفحه و در قابی به شکل مستطیل جای دارد که ضلع فوقانی آن در زمینه نوشته ها پیش رفته است. مجموعه ای از رنگهای طلایی، قرمز، سبز، سیاه، اخراعی، لاجوردی و سفید بر زمینه ای از طلا به چشم می خورد. اشعار به خط نسخ نوشته شده اند و در شش ستون جدول بندی شده قرار دارند.

۴۸- روایتی از حضرت محمد (ص)

ابعاد: ۱۰/۵ × ۱۷/۵ سانتی متر

موزه رضا عباسی

شماره موزه: ۲۲۸۲

عبارت «قال النبي عليه السلام ما هلك»، به خط ثلث، شروع قطعه خطی است که با روایت حضرت رسول (ص)، در پنج سطر و به خط نسخ ادامه می‌یابد. زمینه نخودی رنگ قسمت بالای اثر، مانند حاشیه‌ای پهن، سه طرف متن روایت را که بر زمینه‌ای به رنگ قهوه‌ای روشن نوشته شده فرا گرفته است. جدولهای زرین، بین حاشیه و متن و اطراف حاشیه را احاطه کرده و علائم، با طلا زینت شده‌اند.

۹-بخشی از حاشیه يك قالی

ابعاد: ۱۳/۴×۸۱/۷ سانتی‌متر

تار: پشم

پود: پشم

پرز: پشم

تبریز

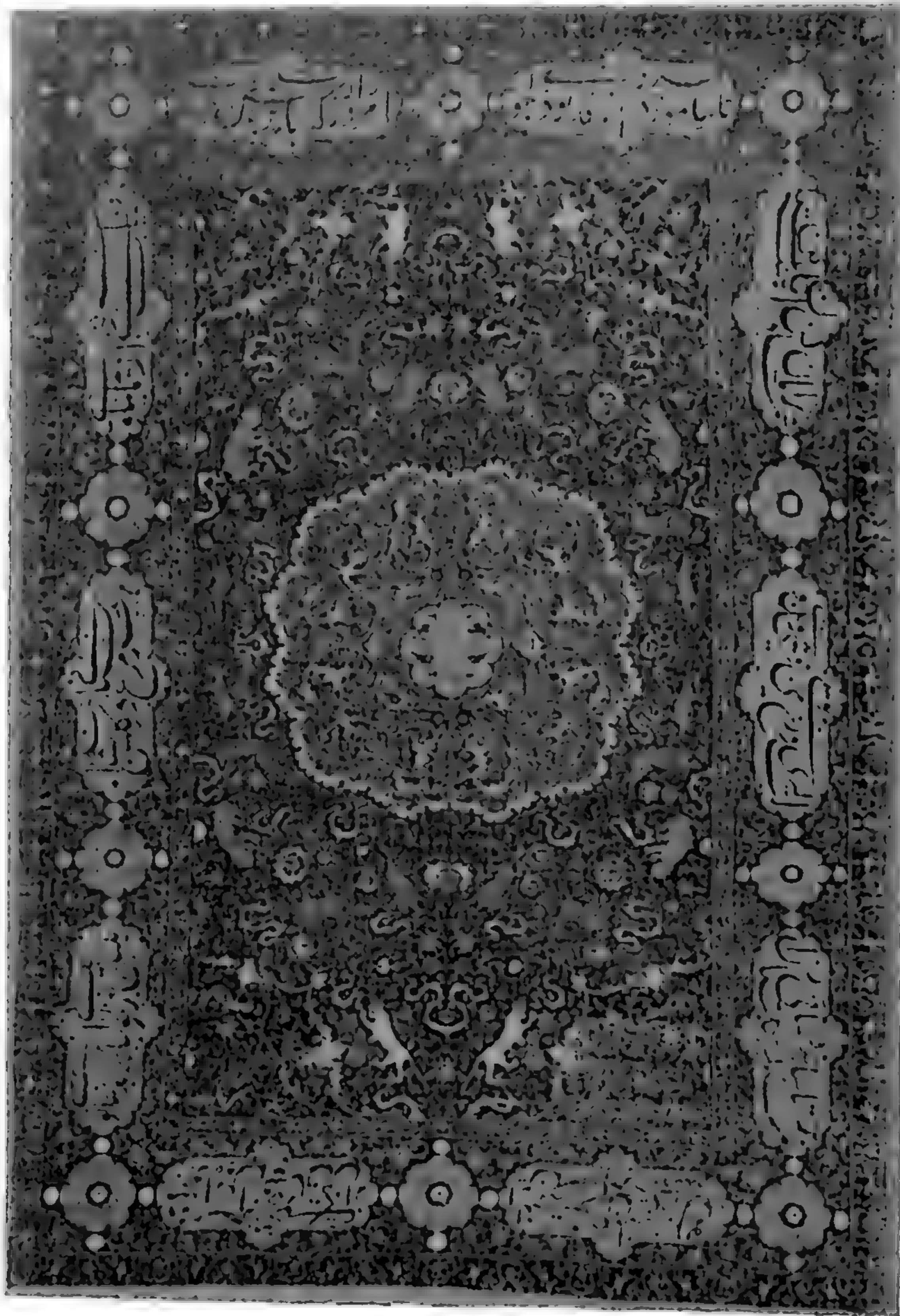
قرن دهم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۳۸۴

بخشی از حاشیه يك قالی با زمینه سرمدای و نفوش شاخ
و برگ اسلیمی به رنگهای لاکه و نخودی که با گره فارسی
بافته شده و بیت زیر را که مطلع غزلی است از حافظ ننان
می‌دهد:

جز آستان توام در جهان پناهی نیست
سر مرا بجز این در حواله گانهی نیست

۵۰-قالیچه

ابعاد: ۱۹۷×۲۵۲ سانتی‌متر

نوع: قاجار

دوره: قاجار و زلفیه

نوع: قاجار

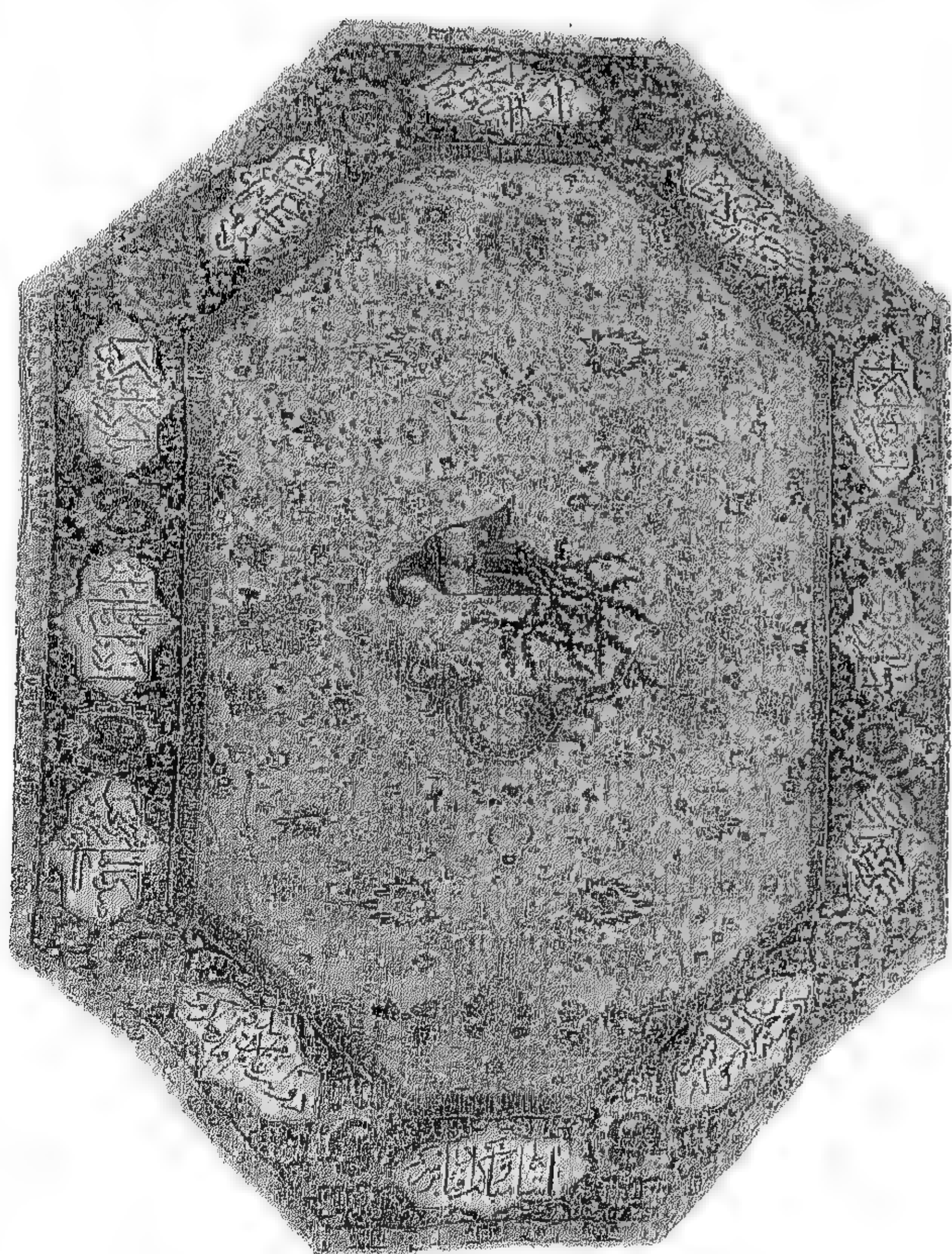
سازنده:

اواخر قرن نهم ه. ق.

موزه فرش ایران

شماره موزه: ۲۵۱

قالیچه‌ای ۶۰ رج که با گره متقارن بافته شده و زمینه آن از اسلیمیهای ماری و نقش حیوانات پوشیده شده است. طرح نمایی با زمینه سبز و اسلیمیهای دهن‌آزدی و نیز تصویر چهار برنده در مرکز قالیچه به نمایش درآمده و حاشیه اصلی آن را کتیبه‌هایی از اشعار حافظ با این مطلع تزیین می‌دهد: می‌خواه و گل افشان کن از دهر چه می‌جویی این گهت سحر که گل بلبل تو چه می‌گویی این حاشیه با حاشیه‌های فرعی منقوش به اسلیمیهای ماری تکراری محاط شده است.

۵۱-قالیچه

ابعاد: ۲۷۱×۳۵۴ سانتی‌متر

نار: نخ

پود: نخ

برز: پشم

تبریز

اواسط قرن یازدهم ه. ق.

موزه فرش ایران

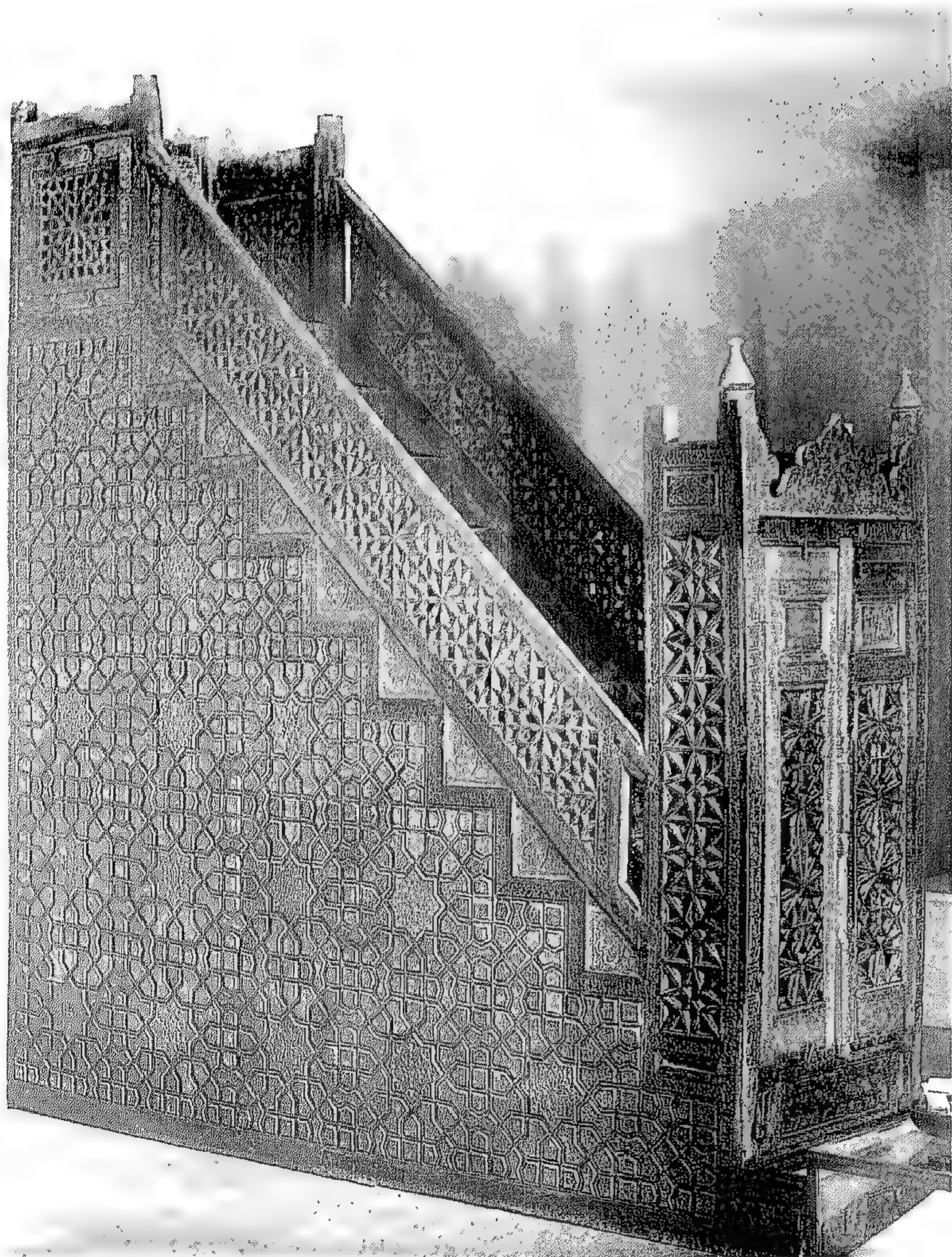
شماره موزه: ۱۷۹

قالیچه‌ای ۳۵ رج که با گره متقارن بافته شده و زمینه آن از گل‌های شاه‌عباسی و شاخ و برگ‌های اسلیمی پوشیده شده است. زمینه قالیچه، نقش سیمرغ و اژدها را به نمایش گذاشته که اولی نقش اساطیری ایرانی و نماد قدرت معنوی است و دیگری نقشی به عاریت گرفته از چین و نماد قدرت مادی. حاشیه اصلی قالیچه را ابیاتی از حافظ با این مطلع تزیین می‌دهد:

تسا سايه مبارکت افتاد بر سرم

دولت غلام من شد و اقبال چاکرم

این حاشیه با دو حاشیه فرعی محاط شده است.

۵۴- منبر چوبی

عرض: ۱۰۰ سانتی‌متر؛ ارتفاع: ۳۸۷ سانتی‌متر؛ طول:

۲۲۸ سانتی‌متر

مسجد سوریان در بوانات فارس

قرن هشتم ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۲۷۶

این منبر که، براساس کتیبه حاشیه آن که به خط ثلث و زبان عربی نوشته شده، ظاهراً در سال ۷۷۱ ه. ق. به دستور خواجه عزالدوله مظفرالملک، از محفل ماترک خواجه رکن‌الدوله، ساخته شده یازده پله دارد و بدنه آن را منبتی عالی از اشکال هندسی و گل و برگ زینت می‌دهد. در دو لنگه که لنگه سمت چپ آن از بین رفته و لنگه‌ای جدید به جای آن قرار گرفته عبارت «لا اله الا الله» را (بر لنگه راست) نشان می‌دهد که ظاهراً بقیه آن (محمد رسول‌الله) می‌بایست بر لنگه چپ بوده باشد که اکنون نیست. بر پلکان بالایی منبر نیز آیه ۲۵۵ از سوره «البقره» نوشته شده است.

۵۴- صندوق قبر

ابعاد: ارتفاع: ۸۲ سانتی متر؛ طول: ۱۷۳ سانتی متر؛ عرض: ۶۸/۳ سانتی متر

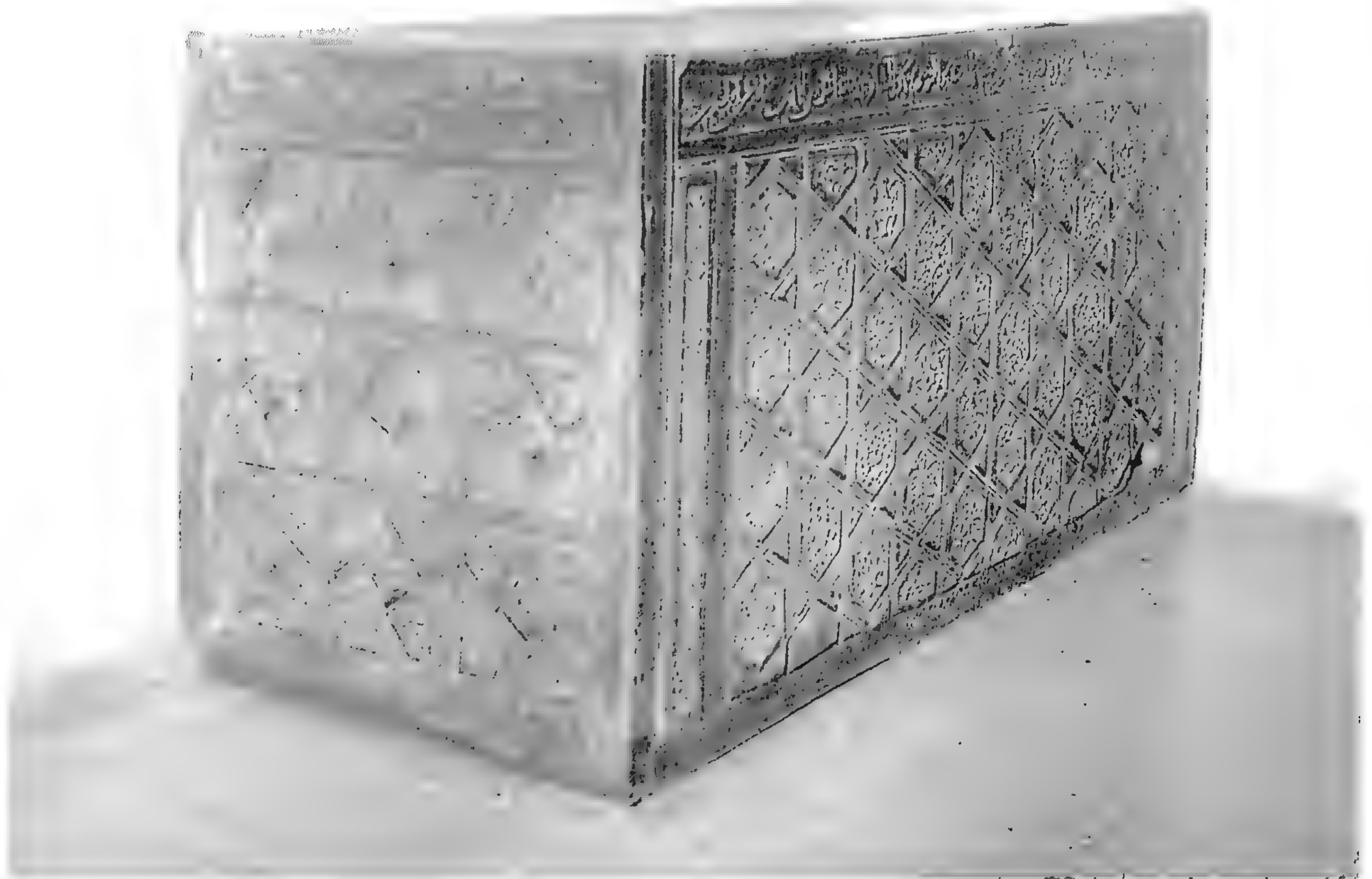
۷۱۹ ه. ق.

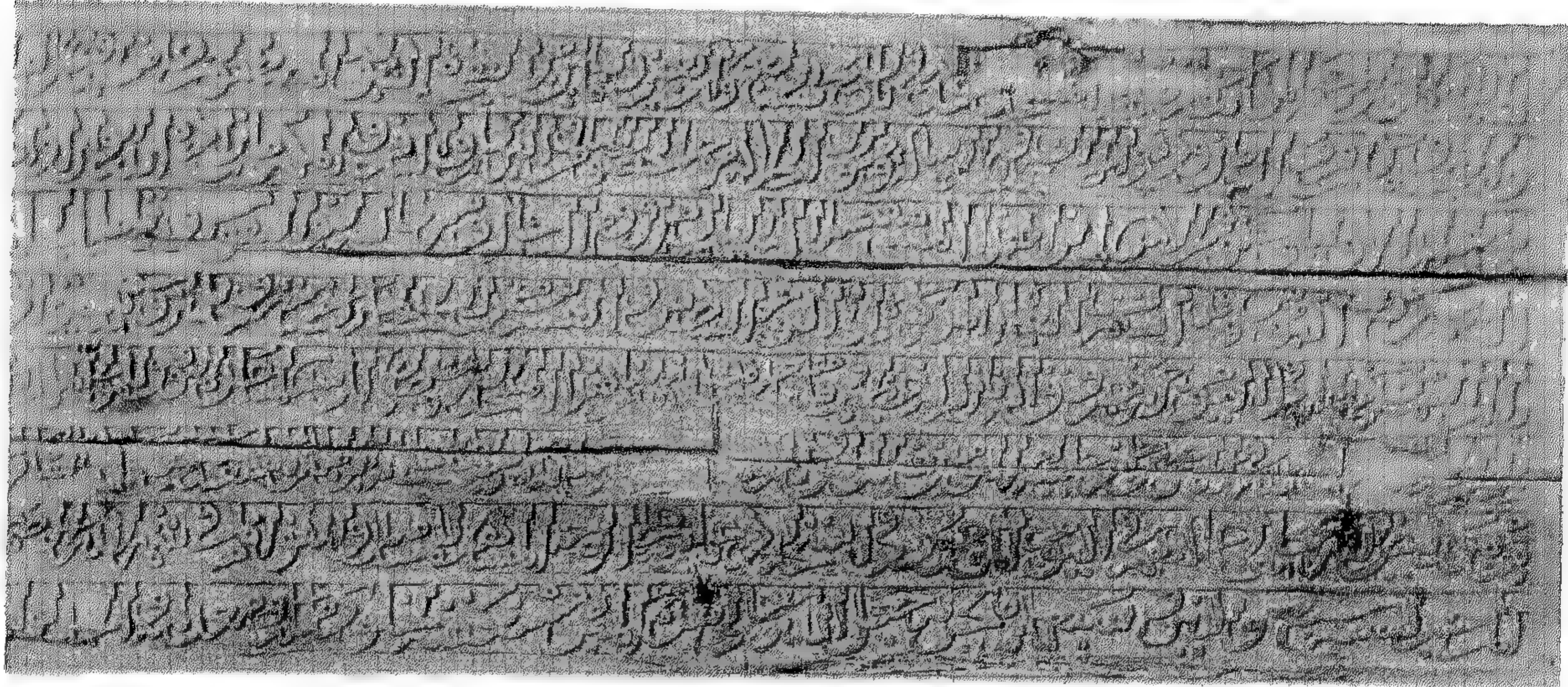
ساروق

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۲۹۱

پوش صندوقی منبت کاری شده به اشکال هندسی و گل و برگ اسلیمی که به امامزاده هفتاد و دو تن در ساروق تعلق داشته است. کتیبه بالای دیواره های این پوشش، صاحب قبر را «نصرت خاتون» دختر «شمس الدین محمد» و تاریخ ساخت آن را ربیع الاول ۷۱۹ ه. می داند. عمل منبت کاری تنها در دو دیواره پوشش انجام گرفته و دو دیواره دیگر، محل تکیه آن به دیوار بوده است.

۵۴- کتیبه چوبی

ابعاد: ۷۳×۱۷۷/۵ سانتی متر

محل نامعلوم

۷۳۷ ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۰۸۲۷

کتیبه‌ای به خط ثلث و زبان عربی در هشت سطر حاکی از وجود مسجدی در سال ۲۴۴ ه. ق. که نامی از مسجد و محل آن نمی‌رود. ظاهراً مسجد مذکور در ۲۶ رمضان سال ۷۳۶ هجری، در اثر زلزله‌ای شدید، آسیب دیده و سپس بنابه دستور حکمران وقت بازسازی شده است. تاریخ پایان کار مرمت را رجب‌الرجب ۷۳۷ نگاشته‌اند. در کتیبه‌شکستگیها و ترک‌هایی دیده می‌شود که به نظر عمدی انجام گرفته است. مثلاً در محل نام حکمران، متنی در کتیبه دیده نمی‌شود که احتمالاً به دست حاکم بعدی از بین رفته است.

۵۵- در چوبی
 ابعاد: ۸۱×۱۷۲ سانتی‌متر
 ماربندران
 ۷۵۴ هـ. ق.
 موزه ملی ایران
 شماره موزه: ۳۳۰۷

دری منبت‌کاری شده، دارای قوس جناقی و بازوهای با
 بهوش هندسی کنده‌کاری شده که با ۳۱ گل‌میخ فلزی تزیین
 شده است. کتیبه‌ای کوچک به خط ثلث و زبان عربی، نام
 سازنده را «مرجان ابن عبدالله الحسینی» و تاریخ آن را ۷۵۴
 هـ. معرفی می‌کند. کتیبه درون دو دایره، که خود درون دو
 مربع قرار دارند، بر هر دو لنگه در نوشته شده است.

۵۶- محراب کاشی

امداد: ۳۳۲/۵ x ۲۱۲ سانتی متر

کاشان

۰ و . ۸۷۳۴، ۷۱۳

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۲۷۰

کاشی نقاشی شده به رنگهای لاجوردی و فیروزه‌ای زیر لعاب، زرین فام قهوه‌ای روی لعاب. این محراب نمونه‌ای از ادامه هنر سفالگری در سده هشتم هجری است که به بقعه امامزاده علی بن جعفر (ع) تعلق دارد و به «در بهشت» معروف است. اسلیمیهای برجسته و آیاتی از کلام الله مجید به خط ثلث که لعاب لاجوردی درخشان دارند در میانه اسلیمیهای سفید لعاب زمینه، نمایانند. این تزئینات در زمینه‌ای زرین فام قهوه‌ای که با بیچکهای ظریف پر شده شکل گرفته‌اند و با لعابی فیروزه‌ای و لاجوردی جلوه می‌کنند. نوشته حاشیه پهن دور محراب با «بسم الله الرحمن الرحيم» شروع می‌شود و با آیات ۵۴ و ۵۵ از سوره «الاعراف» ادامه می‌یابد. دوخت آخر کاشی حاوی نام سازنده و تاریخ ساخت است: «کتب فی غرة رمضان سنة اربع و ثلثین و سبع مائه، عمل العبد یوسف بن علی بن محمود بن ابی طاهر کاشی کار». حاشیه باریک بین ستونهای سوره «الحمد» و تاریخی دیگر «۷۱۳» است. دو تاریخ ۷۱۳ و ۷۳۴ که در دو محل مختلف محراب ذکر شده، نمایانگر آن است که بخش درونی محراب در سال ۷۱۳ ساخته شده و بیست و یک سال بعد حاشیه اطراف بدان افزوده شده است. بر حاشیه داخلی سوره «النصر» نوشته شده و بر پینای بخش داخلی، سلوات بر چهارده معصوم نقش بسته که گویای رواج مذهب شیعه در این سده در ایران است. سازنده این محراب «یوسف کاشی»، آخرین فرد از معروف‌ترین خانواده کاشی‌گر در کاشان است.

۵۷- محراب گجیری

ارتفاع: ۴۱۲ سانتی‌متر؛ عرض: ۲۶۳ سانتی‌متر
اشترجان (اصفهان)

۷۰۸ ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۲۷۱

محراب گجیری مسجد اشترجان یکی از نمونه‌های محرابهای گجیری سده هشتم است که با نقوش اسلیمی و هندسی، و همچنین نوشته‌هایی به خط کوفی و ثلث آراسته است. از آنجا که نوشتن این آیات بر محرابها معمول نبوده کتیبه بالای این محراب نیز که به خط کوفی نوشته شده و آیات ۲۶ و ۲۷ از سوره «الرحمن» را شامل می‌شود، در اصل متعلق به محراب نبوده و بخشی از کتیبه‌ای است که سراسر بخش فوقانی دیوار مسجد را می‌پوشانده است. هنگام انتقال محراب، این بخش از کتیبه نیز همراه آن منتقل شده و در حال حاضر بخشهایی از آن از بین رفته است.

پایین کتیبه الحاقی برپشانی محراب سوره «الاخلاص» بدخط ثلث نوشته شده، و بر حاشیه پهن اطراف آیات ۱، ۲، ۳ و کلمه شروع آیه ۴ از سوره «المؤمنون» به خط کوفی مشاهده می‌شود که در اثر مرمت بخشهایی از آن موجود نیست. برپشانی هلالی بالای دهانه محراب سوره «فاتحه» به قلم ثلث نقش بسته و در حاشیه داخل، حدیثی نبوی «قال النبی علیه السلام الدنيا مزرعة الآخرة» به خط کوفی نوشته شده است. در دو طرف بدنه داخلی، بر سمت راست، امضای سازنده محراب: «عمل مسعود کرمانی» و بر سمت چپ تاریخ ساخت «فی سده ثمان و سبعه» به خط ثلث ذکر شده است.

۵۸- سنگ قبر کاشی

ابعاد: ۱۶۳/۳ × ۷۸/۳ سانتی متر

کاشان

سده هشتم ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۲۸۸

کاشی نقاشی شده به رنگهای لاجوردی و فیروزه‌ای زیر لعاب، زیرین فام قهوه‌ای روی لعاب کاشی‌های زیرین فام محرابی شکل، برای سنگ قبر بزرگان نیز به کار گرفته شده است. گرچه بر این سنگ قبر که متعلق به امامزاده‌ای در کنار بقعه علی بن جعفر (ع) در قم است، تاریخی نوشته نشده، ولی نوع کاشی استفاده شده، آن را به سده هشتم هجری ربط می‌دهد.

سه خشت کاشی نقاشی شده زیرین فام قهوه‌ای با طرحهایی گیاهی به رنگ سفید لعاب زمینه، نقوش برجسته گل و برگهای زیرین فام، و نوشته به خط ثلث با لعاب لاجوردی، در حالیکه لعاب فیروزه‌ای رنگهایی را تکمیل کرده است، سنگ قبر را تشکیل داده‌اند. بر حاشیه باریک اطراف سنگ قبر آیاتی از کلام الله مجید به خط نسخ و به قلم زیرین نوشته شده، حاشیه پهن شامل آیات یکم تا نیمه هشتم از سوره «یس» به خط ثلث و به رنگ لاجوردی است. نام امامزاده صاحب مرقد، در پیشانی و سطح داخلی به همان خط و قلم نوشته شده است:

«بعدالمضجع مشرف / و مشهد مقدس / الامام حارث / ابن الامام احمد / ابن الامام المعصوم / زين العابدين / ابن الامام المعصوم / التهيد الحسين / ابن الامام الاكبر / امير المؤمنين علي ابن ابي طالب عليه الصلوه».

۵۹- پیاله (کاسه کوچک)

ارتفاع: ۵/۷؛ قطر دهانه ۱۱/۹ سانتی‌متر

پیرچند (خراسان)

قرن هشتم ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۱۵۰۷

پیاله نقاشی شده روی پوشش گلی زیر لعاب شفاف. در ساخت این پیاله از روش تزئین پوشش گلی ظروف نوع سلطان‌آباد استفاده شده و گرچه به منطقه خراسان تعلق دارد و از جهت تزئین با آنها متفاوت است اما وابستگی آن به کارگاه‌های سلطان‌آباد، از هر جهت مشهود است و ارتباط هنری کارگاه‌های سفالگری در نقاط مختلف ایران را در این سده نشان می‌دهد.

۶۰- کاسه بزرگ سفالی

ارتفاع: ۱۵/۵؛ قطر: ۳۲/۳ سانتی‌متر

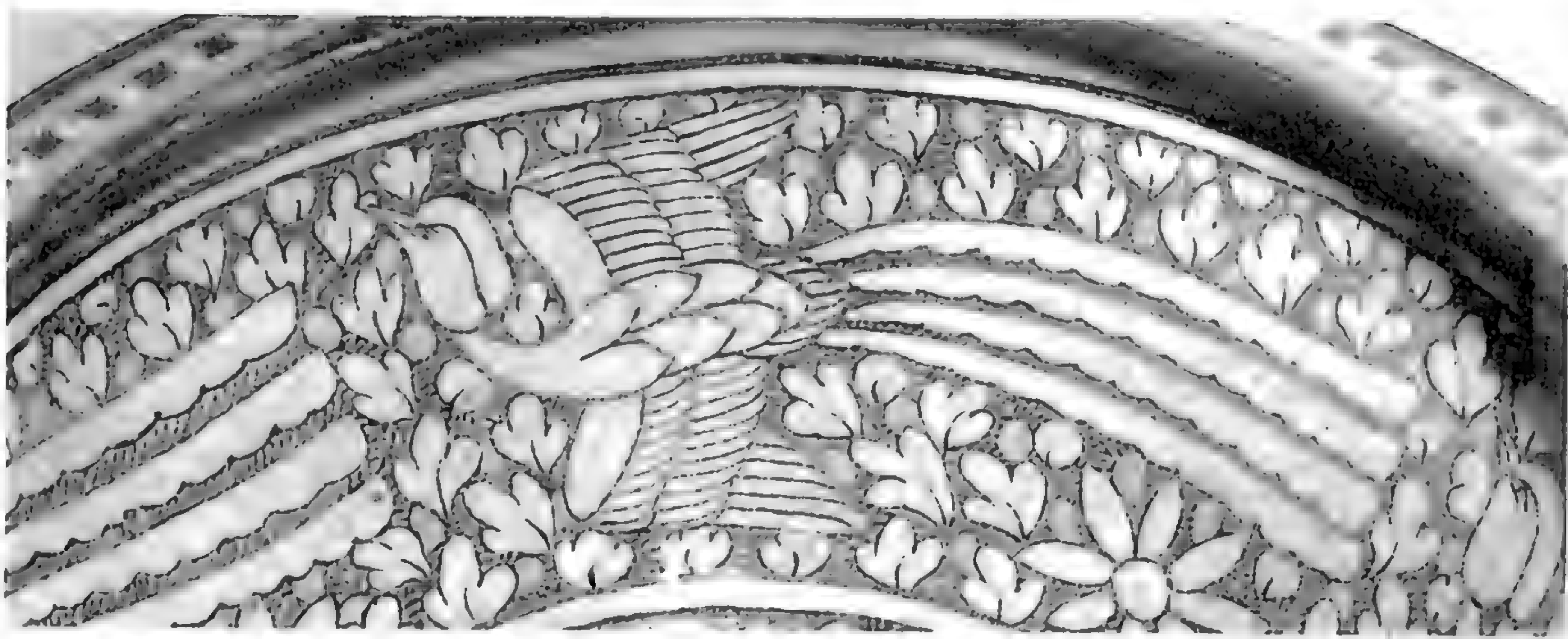
سلطان‌آباد

سده هجتم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۲۲۲۲

کاسه نقاشی شده روی پوشش گلی زیر لعاب شفاف. در این گروه سفالینه از روش ترقین با پوشش گلی استفاده شده که از قرون گذشته در ایران متداول بوده و به منظور ایجاد نقش برجسته به کار می‌رفته است. سطح ظرف با پوشش گلی قهوه‌ای بسیار روشن پوشیده شده و نقوش اصلی با پوشش ضخیم گلی سفید رنگ ایجاد شده‌اند. در تحریر اطراف نقوش اصلی و نقوش زمینه، از رنگ سیاه استفاده شده و لعاب شفافی که دارای تفرنگ سبز است و بیشتر در کف داخلی جمع شده و در پایین پایه به شکل قطره‌های اشک درآمده تمام سطح را پوشانده است. پایه کوچک بلند مقعر، بدنه کشیده که در زیر لبه صاف است و لبه پهن و تخت این کاسه، شکل رایج کاسه‌های بزرگ در این دوره را می‌نمایاند که در گذشته به آن «یخدان» می‌گفته‌اند.

۶۱- کاسه سفالی

ارتفاع: ۱۰/۳؛ قطر دهانه: ۲۱/۲ ساسی متر

سلطان آباد

سده هشتم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۹۸۱

این کاسه نقاشی شده ریر لعاب نموده‌ای است از ظروف نقاشی ریر لعاب که از ناحیه سلطان آباد به دست آمده است. در این سفالیندها، طرحها به رنگ سیاه، مستقیماً روی بدنه سفید طرف، طراحی شده و نقطه‌چین‌ها و هاشورهای خمیده‌ای، به همین رنگ، روی طرحها را پر کرده است. سپس رنگهای فیروزه‌ای و لاجوردی را برای تزئین اضافه کرده‌اند و زمینه سفید بدنه، در فضاهایی محدود، به جا مانده است. تزئین کاسه‌های این گروه، معمولاً شامل بخشهایی است که نقش آنها، یک در میان، تکرار می‌شود و سطح خارجی را ردیف گلبرگهای باریک نیلوفر که به قلم آبی تحریر یافته فرا می‌گیرد. این کاسه، با پایه بلند مقعر، بدنه محدب، لبه صاف، و نقش تکرار شده روپاهی در حال دویدن و طرحهای گیاهی، نمونه کاملی از این گروه سفالینده است.

۶۲- کاسه سفالی

ارتفاع: ۹/۳؛ قطر دهانه: ۲۰/۴ سانتی‌متر

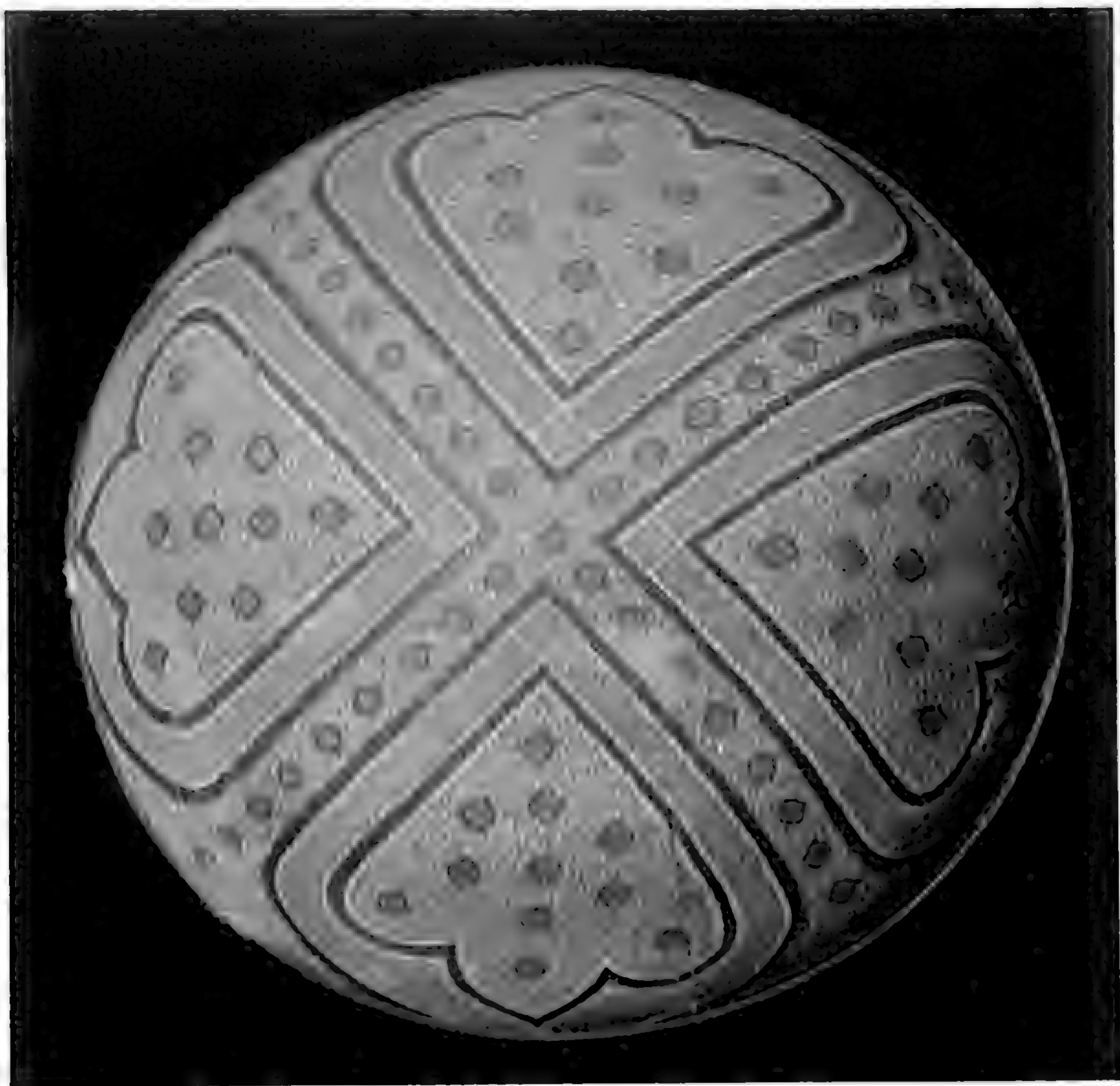
سلطان آباد

قرن هشتم ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۲۲۱۰

کاسه نقاشی شده روی پوشش گلی زیر لعاب شفاف. نقش پرندگان در حال پرواز مانند سیمرغ و اردک، حیواناتی چون غزال، و صحنه‌های درباری در زمینه گل و غنچه‌های نیلوفر در سطح داخلی، خط و یا تقلید آن زیر لبه، و ردیف گلبرگها در سطح خارجی، در این نوع سفال به کار گرفته شده است. اگرچه برخی از عناصر تزئینی این سفالها ره آورد ارتباط با چین است، اما منشأ آنها با هیچ‌یک از ساخته‌های چینی هم‌زمان مشابهتی ندارد. پایه بلند مقعر، بدنه محدب و لبه صاف این نمونه، شکل رایج کاسه در این سده است. این گروه سفالینه‌ها به شکل خمره‌های کوچک، تنگه بشقاب با لبه تخت برگشته به خارج و نیز کاسه‌های بزرگ و کوچک ساخته شده‌اند. ساخت این نوع سفالینه تا نیمه سده هشتم هجری متداول بوده است.

۶۳-کاسه سفالی لاجوردی

ارتفاع: ۹/۹؛ قطر دهانه: ۱۹/۹ سانتی متر

سلطان آباد

سده هشم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۲۲۱۱

کاسه نقاشی شده روی لعاب، با زمینه فیروزه‌ای رنگه از گروه سفالینه‌های لاجوردی محسوب می‌شود. رنگ فیروزه‌ای زمینه این ظرف، خویشاوندی سفالینه لاجوردی را با سفالینه مینایی که ساخت آن در این قرن منسوخ شده بود آشکارا نشان می‌دهد. تزیینات ظروف لاجوردی از نوع مینایی ساده‌تر و رنگهای استفاده شده در نقوش آنها محدودتر است. ساخت این نوع سفالینه در حدود اواخر قرن هفتم و نیمه اول هشتم متداول بوده است.

۶۴-کاسه لاجوردی

ارتفاع: ۸/۵؛ قطر دهانه: ۱۹ سانتی‌متر

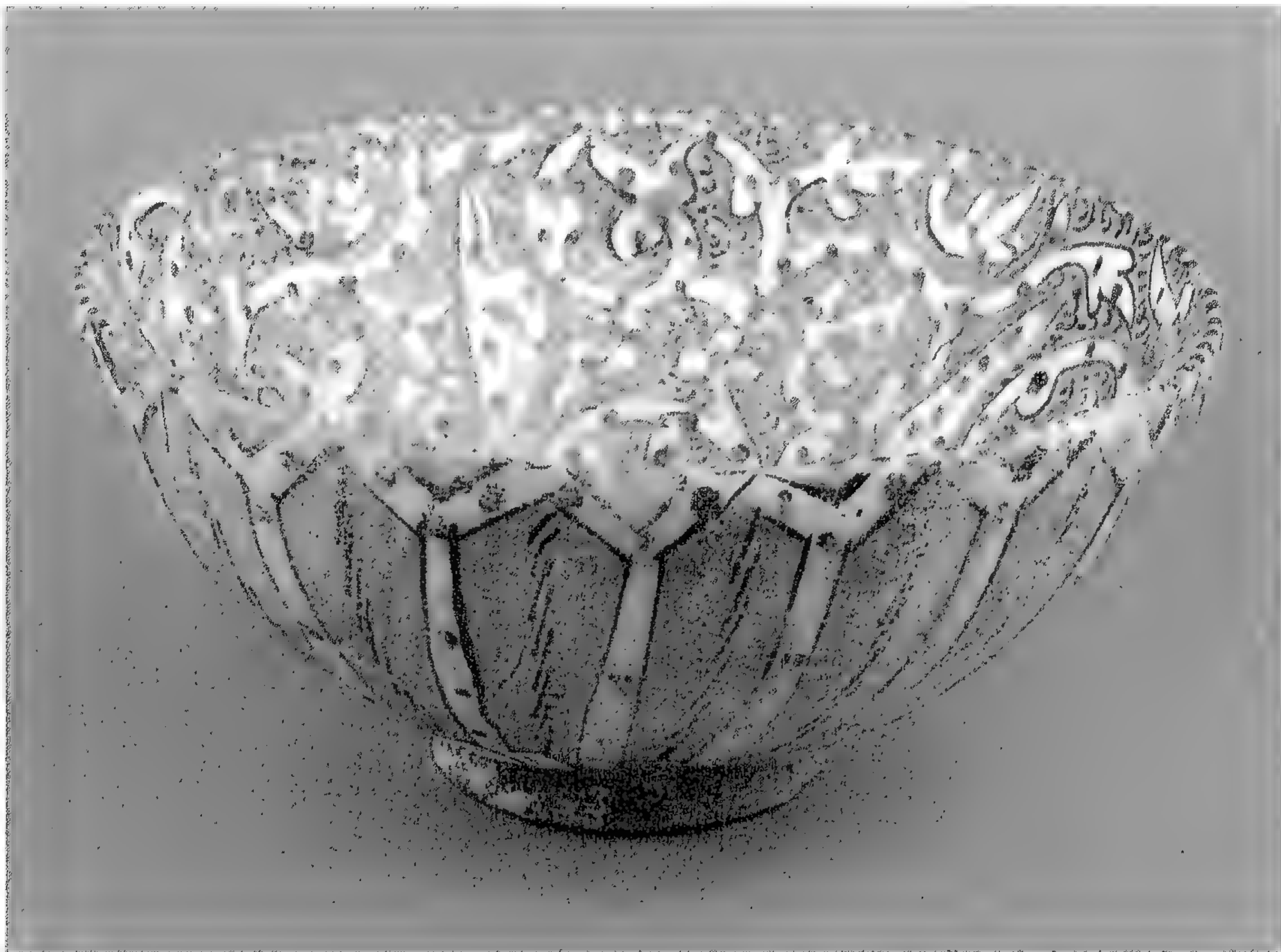
سلطان آباد

سده هشتم ه. ق.

موزه آبگینه و سفالینه‌های ایران

شماره موزه: ۳۳۴ - س

کاسه نقاشی شده روی لعاب، با پایه مقعر، بدنه محدب، لبه صاف و تزئین چهار برگ مسبك درحالی که نوارهایی ردیف داخلی و ردیف گلبرگهای نیلوفر، سطح خارجی را پوشانده است.

۶۵- کاسه سفالی

ارتفاع: ۸/۵؛ قطر دهانه: ۱۹ سانتی‌متر
احتمالاً سلطان‌آباد

قرن هشتم ه. ق.

موزه آبگینه و سفالینه‌های ایران

شماره موزه: ۳۲۴ - س

کاسه نقاشی شده روی پوشش گلی زیر لعاب شفاف. این کاسه نمونه‌ای از گروه نقاشی شده روی پوشش گلی است که اردکی را در حال پرواز، در زمینه نقوش گیاهی، نشان می‌دهد. لکه‌ها و نقطه‌چین‌های فیروزه‌ای و لاجوردی بر روی گلها و بدن اردک از تزئیناتی است که گاه در این سفالینه‌ها به کار برده شده است. هر چند که این کاسه از نوع سفالینه پوشش گلی سلطان‌آباد است، ولی وابستگی آن در طرح نقوش گیاهی با کاسه شماره ۲۱۵۰۷ آشکارا به چشم می‌آید. در این دوره مراکز هنری تبریز و سپس سلطانیه، پایتخت ایلخانان بوده اما تا کنون مدرک مستندی دال بر وجود کارگاه‌های سفالگری در تبریز و اطراف آن به دست نیامده است و سفالینه‌هایش که از کاوشهای باستان‌شناسی شهر سلطانیه به دست آمده از این گروه نیست. نام سلطان‌آباد (اراک کنونی)، به سبب سفالینه‌های هایی که در قرن هشتم در آن کشف شده، برای سفالینه‌های این سده پذیرفته شده است.

۶۶-کاسه سفالی، از نوع زرین فام

ارتفاع: ۱۰ سانتی متر؛ قطر دهانه: ۲۱/۵ سانتی متر
احتمالا کاشان

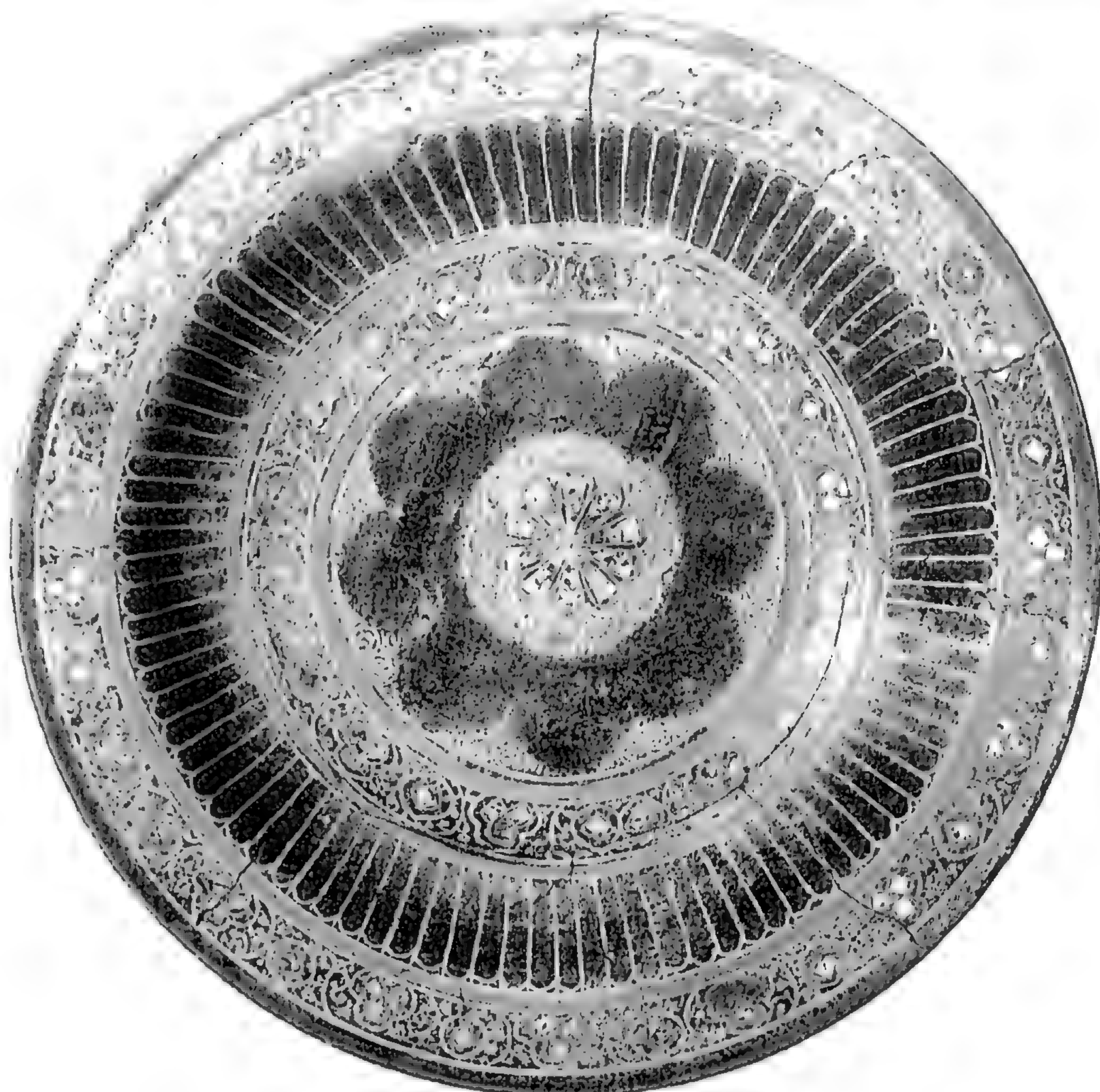
سده هشتم هجری

موزه آبگینه و سفالینه‌های ایران

شماره موزه: ۱۲۹-س

کاسه با رنگهای آبی و فیروزه‌ای در زیر لعاب و نقاشی
زرین فام روی لعاب، سطح داخلی کاسه، به وسیله نوارهای
آبی فیروزه‌ای و لاجوردی، به دوازده ترك تقسیم شده است.
نوارها زیر لعاب نقاشی شده و نقوش زرین فام به رنگ قهوه‌ای
مایل به زیتونی روی لعاب قرار دارند. ردیف گلبرگها که
سطح خارجی را فرا گرفته‌اند، یک‌درومیان، با نقوش تزئینی
و نوشته به خط شکسته تعلیق حاوی اشعار فارسی هستند به
این مضمون:

ای گرسند مهر تو سیران جهان
ترسان ز فراق تو دلیران جهان
با چتم تو آهوان چه دارند بدست
ای زلف تو پای‌بند شیران جهان

۶۷- بشقاب سفالی لاجوردی

ارتفاع: ۶؛ قطر دهانه: ۲۴/۲ سانتی‌متر

سلطان آباد

سده هجتم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۴۲۰۵

بشقاب سفالی شده روی لعاب. سفالینه لاجوردی، به دلیل ساخت و تزئین ماهرانه‌اش، عموماً از انواع دیگر سفالینه‌های این سده متمایز است. این سفالینه‌ها که ظروف و کاشیها را شامل می‌شوند، دارای زمینه لاجوردی و گاه فیروزه‌ای‌اند و از رنگهای سفید، اخراپی، مشکی و نیز زر، در نقاشی روی لعاب آنها استفاده شده است. این بشقاب، با زمینه لاجوردی و نقوش گیاهی به رنگهای سفید، اخراپی، و نیز ورقه‌ای از زر که روی لعاب لاجوردی رفته نقاشی شده، نمونه‌ای از این گروه است.

۶۸- کاشی ستاره‌ای

قطر: ۲۱ سانتی‌متر

بخت سلیمان

سده هشتم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۹۹۲۶

این کاشی، با نقش قالب‌زدهٔ سیمرغ و ابرها به روش چینی، تفاوت آشکاری با انواع دیگر کاشیهای زرین فام در این مجموعه دارد. این نقش که دلیل ارتباط هنری با چین است، با همین روش قالب زده، بر روی کاشیهای ستاره‌ای شکل این دوره با تکنیک لاجوردی نیز دیده می‌شود.

۶۹- کاشی ستاره‌ای

قطر: ۲۱ سانتی‌متر

تخت سلیمان

سده هفتم و هشتم هجری

موزه آبگینه و سفالینه‌های ایران

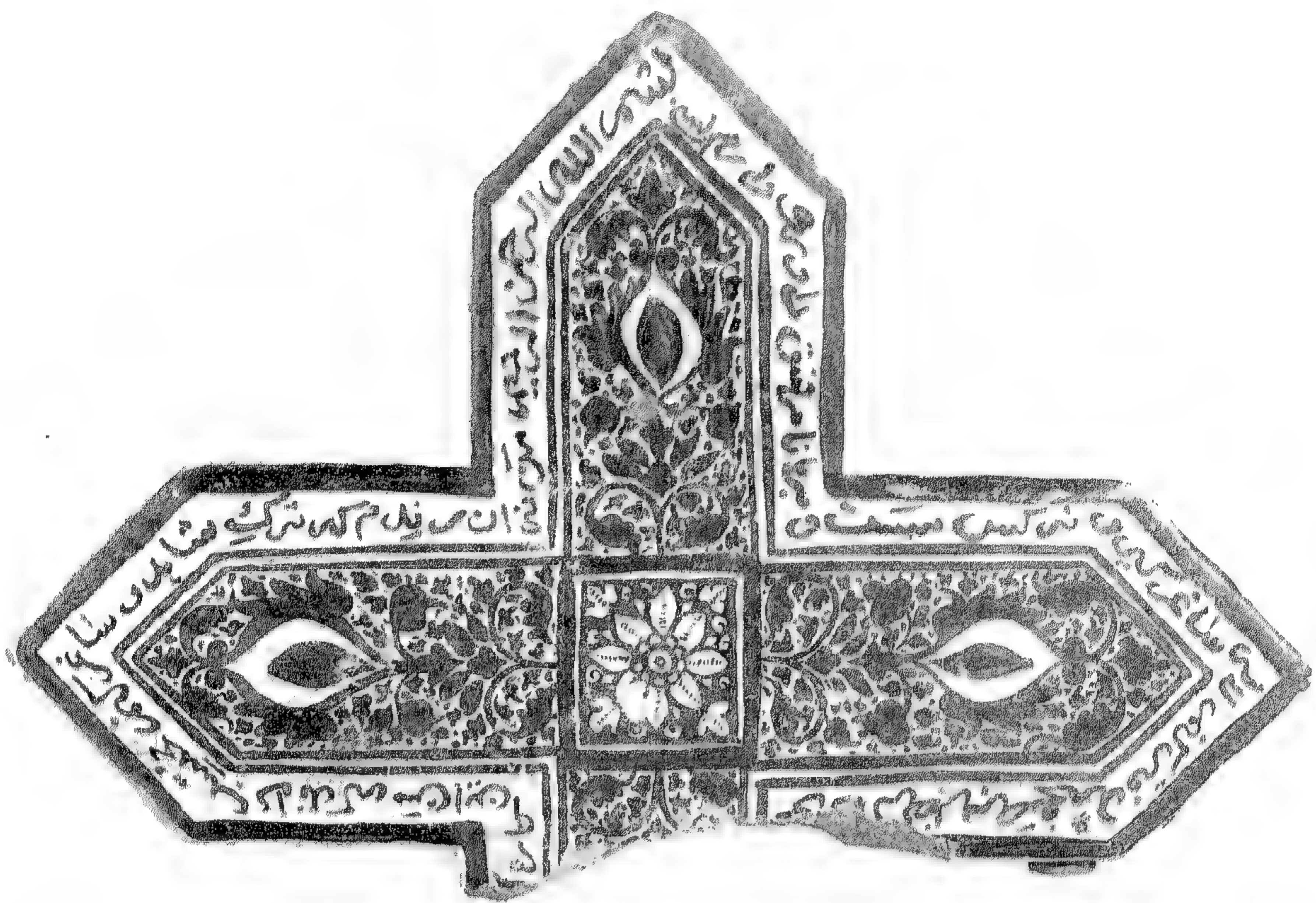
شماره موزه: ۵۷-س

کاشی لاجوردی زراوند، نقاشی شده روی لعاب، این کاشی که به روش نوع لاجوردی ساخته و تزیین شده است، نقش قالب‌زده سیمرغی را در حال پرواز در میان ابرها و بر زمین‌های فیروزه‌ای نشان می‌دهد. در تزیین این کاشی از نگین‌های سفید، اخراپی، مشککی و نیز زر استفاده شده است. نقش سیمرغ و ابر از جمله عناصری است که از چین به عاریت گرفته شده و بدون توجه به مفهوم چینی آن، صرفاً از جنبه‌ای تزئینی، از دوره ایلخانان به بعد، در اغلب هنرهای مورد استفاده هنرمندان ایرانی قرار گرفته است.

۷- کاشی ستاره‌ای

قطر: ۱۵/۵ سانتی‌متر
 احتمالاً تخت‌سلیمان
 سده هفتم و هشتم هجری
 موزه آبگینه و سفالینه‌های ایران
 شماره موزه: ۳۰۰
 کاشی ستاره‌ای شکل از نوع لاجوردی، با نقش قالب‌زده گل و برگ، زمینه کاشی با لعاب فیروزه‌ای پوشیده شده و با رنگهای اخراپی، سفید، سیاه و زر، روی لعاب نقاشی شده است. اندازه و شیوه تزئین این کاشی در میان کاشیهای نوع لاجوردی فراوان نیست.

۲۱- کاشی

قطر: ۳۰ سانتی متر

احتمالا کاشان

اواخر سده هشتم و اوایل سده نهم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۰۶۰۸

کاشی زرین فام نقاشی شده روی لعاب با طرحهای گیاهی
زرین فام قهوه‌ای رنگ که بر حاشیه آن ایاتی از یک غزل
حافظ به خط نسخ و قلم زرین فام بر زمینه سفید نوشته شده
است. به دلیل شکستگی یک ضلع کاشی، بخشی از ابیات از بین
رفته و در دست نیست. همچنین کلماتی از آخرین مصرع، به
سبب نبود جاء نوشته نشده است. سه بیت غزل حافظ پس از
ذکر «بسم الله الرحمن الرحيم» چنین آمده است:

من نه آن رندم که ترک شاهد و ساغر کنم

محتسب داند که من این کارها کمتر کنم

چون صبا مجموعه گل را بآب لطف شست

کیچ دلم [خوان گر نظر بر صفحه دفتر کنم

لاله ساغر گیر و نرگس مست و بر ما نام فسق

داوری دارم بسی [یارب کرا داور کنم]

۷۳- سه کاشی شش ضلعی
ابعاد: $18/4 \times 18/4$ سانتی متر
تخت سلیمان
سده هفتم و هشتم هجری
موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۱۵۳۸، ۲۱۵۳۶، ۲۱۵۳۷
کاشیهای لاجوردی زراوند، نقاشی شده روی لعاب.
این کاشیها، نقش قالب زده برجسته شیر و غزال را در میان
گل و برگ، بر زمینههای لاجوردی و فیروزه‌ای نشان
می‌دهد. بخشهای اصلی نقوش زراوند است و از رنگهای
سفید و اخراپی و متکی در هر یک از زمینه‌ها، در تحریر
حاشیه‌طرحها و تزیین زمینه، استفاده شده است. از کاوشهای
تخت سلیمان تعداد زیادی از این نوع کاشیها به دست آمده،
که یک‌درمیان در کنار هم بر روی دیوار قرار می‌گرفته‌اند.

۷۳- مجموعه‌ای از بنسج آجر و کاشی
 قطر يك كاشی مربع ۱۸ سانتی‌متر
 قطر کاشی مدور: ۱۱/۸ سانتی‌متر
 تحت سلیمان
 سده هفتم و هشتم هجری
 موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۱۵۵۳-۳۸۷۳-۳۸۸۷-۳۸۹۷-۳۸۹۸
 روش تلفیق آجر و کاشی یکی از تزئیناتی است که از
 قرن هفتم هجری به وجود آمد و به تدریج تکامل یافت. در
 این شیوه معمولاً نوارهای برجسته بدون لعابی از روی هم
 رد می‌شوند و اشکال متنوع هندسی را تشکیل می‌دهند.
 بخشهای فرورفته نیز با لعاب فیروزه‌ای و لاجوردی پوشانده
 می‌شوند. گاهی هم تزئینی با شاخه گل‌های برجسته بدون
 لعاب درزون اشکال هندسی همراه است. این مجموعه آجر و
 کاشی نمونه‌ای از این شیوه است که چهار عدد آجر لعابدار
 مربع در اطراف يك كاشی مدور برجسته (پته‌مانند) قرار
 گرفته‌اند. این نمونه متعلق به بنای مغولی در تخت‌سلیمان
 است که از کاوشهای باستان‌شناسی محوطه باستانی به دست
 آمده است.

۷۴- خشت کاشی

(مقتضی: ۱۳۰۶/۹/۱۳۰۶ شمسی)

خاکی

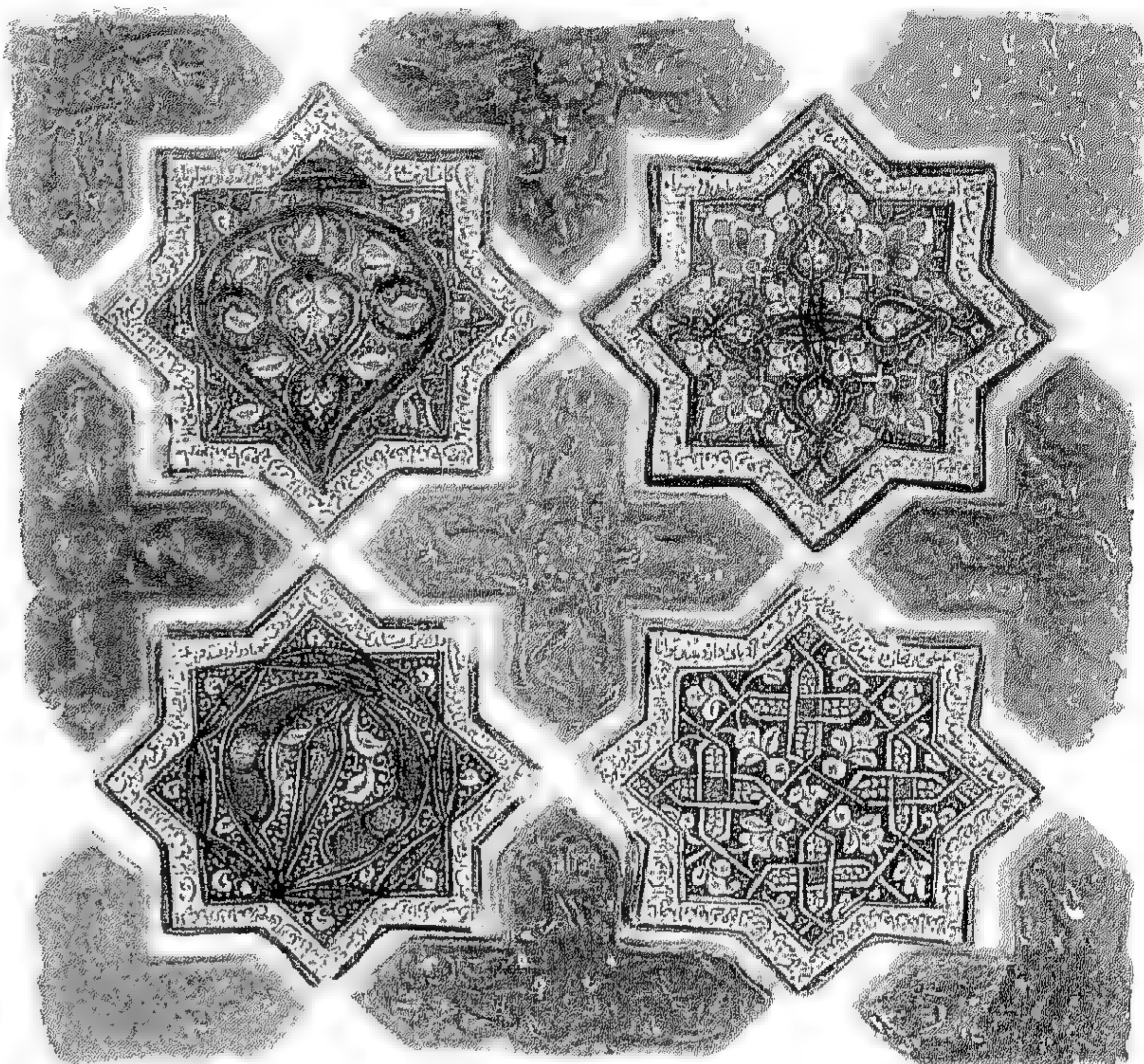
سده هفتم و هشتم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۵۳۹

خشت لاجوردی زراعتی، نقاشی سده روی لعاب، که بخشی
از کتیبه قسمت فوقانی دیوار را آرایش می‌دهد و به نوشته
رجسته‌ای به خط نعل، شامل «فاسهون فیلا...» (کلمات
بایان آیه ۲۵ و شروع آیه ۲۶ از سوره یس) مزین است.

۷۵- مجموعه کاشیهای زرین فام

قطر يك كاشی زرین فام: ۲۳ سانتی متر!

قطر يك كاشی صلیبی: ۲۱ سانتی متر

کاشان

سده هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۳۸۱

مجموعه‌ای نقاشی شده به رنگهای لاجوردی و آبی زیر لعاب و زرین فام قهوه‌ای روی لعاب، و کاشیهای صلیبی لعاب یکرنگ با نقش قالب زده نیز مانند نمونه پیش (شماره ۳۲۸۵)، زینت بخش ازاره بقعه امامزاده علی بن جعفر (ع) بوده است. این مجموعه نیز همان نقوش گیاهی را در متن و خطرا درخاشیه دارد. برخاشیه چهار کاشی زرین فام، ابیات آغازین شاهنامه فردوسی و نیز چند بیت از داستان «روستم و سهراب» به خط نسخ نوشته شده است. ابیات عموماً در صفت پروردگار، و حق بودن مرگ است:

ردیف بالا از راست به چپ:

الف:

مخاك افكند نارسده ترويج
هنرمند گويش از سهر
ر داد اين همه بانگ و فریاد جست
دلیر و جوان خاك سپاردی
بکس بر تند این در آزار
چو آرام گیری بدیگر سرای

اگر تندبادی برآید ز کنج
ستکاره خواربیش از دادگیر
اگر مرگ دانست بی داد چیست
نخستین بدل مرگ بتاییدی
همه تا در آزار رفته فراز
برفتن مگر بهتر آیدست جای

ب:

کز این برتر اندیشه برنگذرد
خداوند روری ده رهنمای
نگارنده بر شده گوهرسب
ندبینی مرجان دو پیسده را
گسته خرد پای دار و بسد
ز داش دل پیسر برنا بود
که فردات خود دیگر آرد [زمان]

بنام خداوند جان و خرد
خداوند نام و خداوند حسای
ز نام و نشان و گمان برتر است
بینندگان آفسریننده را
ازوئی بهر دو سرا ارجمند
توانا بود هر که دانا بود
بخو [هر چه داری] بهر دامن

ردیف پایین از راست به چپ

الف: چهار بیت اول تکرار چهار بیت نخست کاشی «ب»

ردیف بالاست و سپس دو بیت آمده است:

نه اندیشه یابد [بد] و نیز راه
خداوند کیوان و گردناب سهر
که او برتر از سام و ار خاکاه
فروریده ماه و ماهید و مهر

در پایان اشعار «فی تاریخ ربیع الآخر» دیده می شود.

۷۶- مجموعه کاشیهای ستاره‌ای زرین فام
قطر يك كاشی زرین فام: ۲۳ سانتی متر،
قطر يك كاشی فیروزه‌ای: ۲۱ سانتی متر.
کاشان

۷۳۸ هـ . ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۲۸۵

مجموعه‌ای نقاشی شده بر نگه‌های آبی و لاجوردی زیر لعاب و قهوه‌ای زرین فام روی لعاب، و کاشیهای صلیبی لعاب پیکرنگ با نقش قالب زده که در سده هشتم هجری در تهرین محرابها و دیوارها به کار می‌رفته و بخشی از ازاره بقعه امامزاده علی بن جعفر (ع) در قم را زینت می‌داده است. کاشیهای ستاره‌ای دارای طرحهای گیاهی و هندسی، و نوشته‌ای به خط نستعلیق و نسخ در حاشیه و قلم زرین فام در زمینه لعاب سفید نوشته‌ها را سوره‌ها و آیاتی از کلام الله مجید، و نیز احادیثی از پیامبر اکرم تشکیل می‌دهند و در پایان غالباً تاریخ ساخت آنها سال ۷۳۸ هـ . ق. ذکر شده، و بر روی یکی از کاشیها، علاوه بر تاریخ ساخت، نام سازنده و نقاش و همچنین محل ساخت مشخص است.

ردیف بالا از راست به چپ:

الف: حدیث نبوی و تاریخ: «جمادی الاول سنه ثمان و ثلثین و سبعمائه»

ب: حدیث نبوی و تاریخ: «خامس عشر ربیع الآخر سنه ثمان و ثلثین و سبعمائه»

ج: حدیث نبوی و تاریخ: «ربیع الآخر سنه ثمان و ثلثین و سبعمائه»

ردیف دوم از راست به چپ:

الف: حدیث نبوی و تاریخ: «عاشر ربیع الاول سنه ثمان و ثلثین و سبعمائه»

ب: حدیث نبوی و تاریخ و محل ساخت، نام کارخانه و امضای نقاش: «عاشر ربیع الآخر سنه ثمان و ثلثین و سبعمائه» بمقام کاشان، بکارخانه سیدالساده رکن الدین محمد، عمل استاد جمال نقاش.

(سید رکن الدین محمد و پدرش سید زین الدین علی از کاشیگران معروف کاشان در این سده بوده‌اند.)

ج: حدیث نبوی بدون تاریخ ساخت.

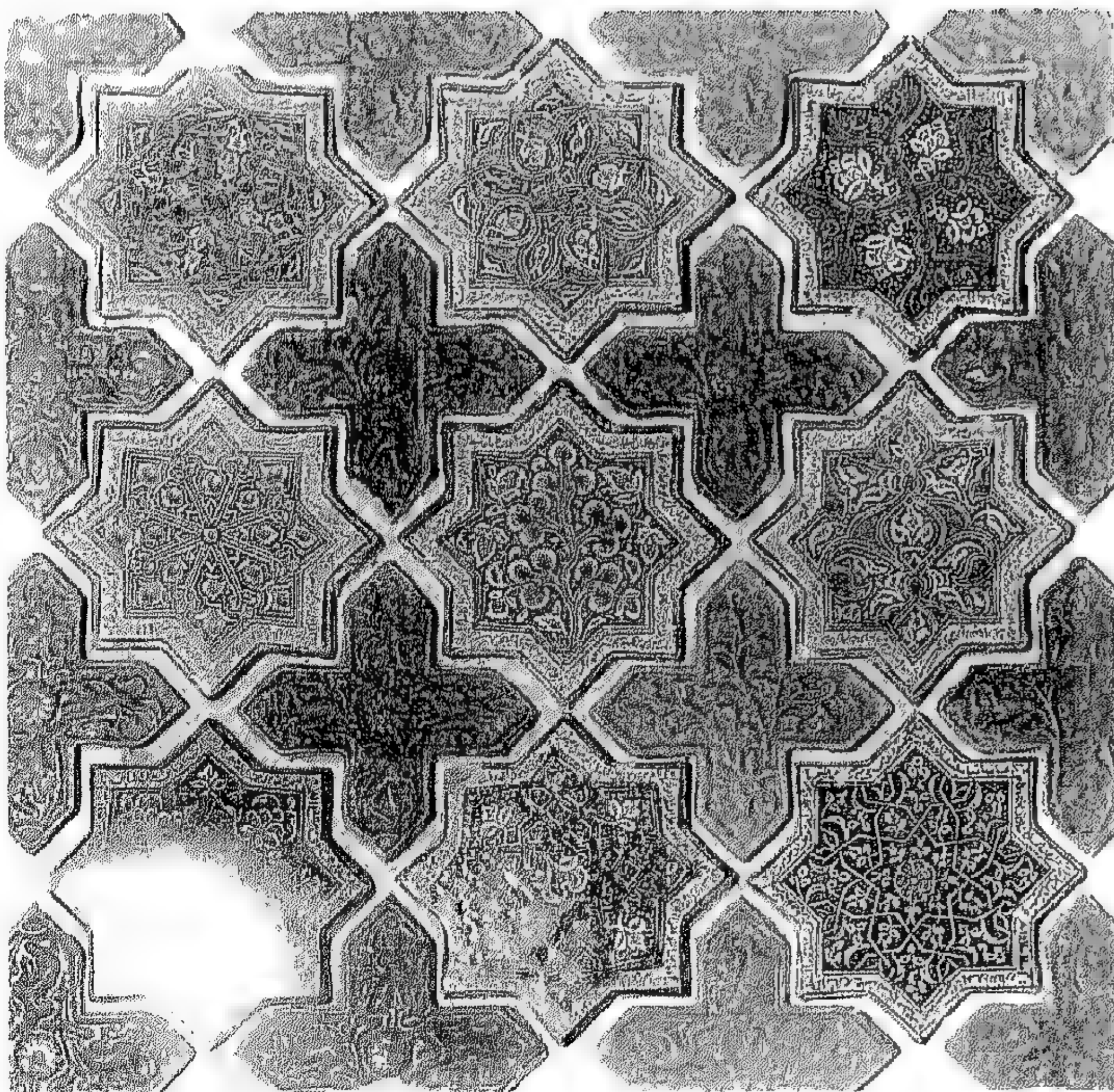
ردیف سوم از راست به چپ:

الف: آیات ۱، ۲، ۴، ۵، ۱۸ تا اواسط آیه ۱۹ از سوره «الانسان»، بدون تاریخ.

ب: حدیث نبوی و تاریخ: «عاشر ربیع الآخر ثمان و ثلثین و سبعمائه»

ج: سوره «القدر»، و آیات ۱ و ۲ از سوره «الناس»، بدون تاریخ.

کاشیهای صلیبی شکل که نقش قالب زده گل و برگ و حیوان درنده و لعاب پیکرنگ فیروزه‌ای دارند، در حفاصل کاشیهای زرین فام بر دیوار نصب می‌شدند.

۷۷-آل اینجو

سکه جمال‌الدین ابواسحاق بن محمود (۷۴۰ هـ. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۳/۷۳ گرم

قطر: ۲/۳ سانتی‌متر

موزۀ ملی ایران

شمارۀ موزۀ: ۵۲۰

روی سکه

متن: [ابواسحق]

[الم] توکل علی الله

محمود شاه

حاشیہ: ...اربعین و/سم [معمائے]

پشت سکه

متن: [لا اله الا]

[الله محمد]

رسول الله

حاشیۀ داخلی: علیه/وسلم

حاشیۀ خارجی: عنما/ن/علی

٧٨- آل مظفر

سكة مبارز الدين محمد بن مظفر (٧٥٩-٧١٣ هـ. ق.)

جنس: نقره

وزن: ٢/٧٩ گرم

قطر: ٢/٨ سانتی متر

شماره موزه: ٤٢٦٠

موزه ملی ایران

روی سکه

متن: المعتضد بالله ضرب [ب]

[ال] لطان محمد بن المظفر

خلد الله ملكه

پشت سکه

متن: الله

والله

الله محمد

رسول الله

حاشیه: وسلم

۷۹-آل مظفر
سکه مبارزالدین محمد بن مظفر (۷۵۹-۷۱۳ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۲/۸۱ گرم

قطر: ۱/۸ سانتی متر

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۶۸۴/۱

روی سکه

متن: بالله

المعتضد

السلطان محمد بن مظفر

اصفهان

خلد الله ملكه

پشت سکه

متن: طرحی مدور درون يك چهار گوش

حاشیه: [لا اله الا الله محمد....]

۸۰- آل مظفر
 سکه شاه شجاع (۷۸۶-۷۸۹ ه. ق.)
 جنس: نقره
 وزن: ۳/۲۲ گرم
 قطر: ۲/۴ سانتی متر
 موزن: ملی ایران
 شماره موزن: ۴۴۸/۱
 روی سکه
 متن: السلطان
 امیر المومنین و
 ضرب
 المطاع شاه شجاع
 شیراز
 خلد الله ملکه
 حاشیه: سبع و ستین سبع [مئه] ۷۸۷
 پشت سکه
 متن: لا اله الا
 الله محمد
 رسول الله
 حاشیه داخلی: صلی/الله/علیه/وسلم
 حاشیه خارجی: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

۸۱-آل مظفر

سکه شاه شجاع (۷۸۶-۷۵۹ هـ. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۲/۷ گرم

قطر: ۲/۵ سانتی متر

موزۀ ملی ایران

شمارۀ موزۀ: ۴۴۸/۲

روی سکه

متن: ضرب

امیرالمومنین

والسلطان المطاع

شاه شجاع خلد

الله ملکه

شیراز

حاشیه: تسع و ستین و سیم [مئه] ۷۶۹

پشت سکه

متن: لا اله الا

الله محمد

رسول الله

حاشیه داخلی: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

۸۳-آل مظفر
سکه شاه شجاع (۷۸۶-۷۸۹ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۲/۱۴ گرم

قطر: ۲ سانتی متر

موزه ملی ایران

شماره مورد: ۲۶۸۴

روی سکه

متن: بالله

المعتضد والسلطان

ضر[ب]

المطاع شاه شجاع[ع]

یزد

خلد الله ملا[که]

حاشیه: ... اثنی ستین و سیم | مائه | ۷۶۲

پشت سکه

متن: لا اله الا

الله محمد

رسول الله

حاشیه: ابو[بکر] / عمر / عثمان / علی.

۸۳-آل مظفر

سکه شاهشجاع (۷۸۶-۷۵۹ هـ. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۴/۲۱ گرم

قطر: ۲/۳ سانتی متر

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۲۸۶۴/۱

روی سکه

متن: بالله

المعتضد والسلطان

ضرب

المطاع شاهشجاع

ابرقتو

خلدالله ملکه

حاشیه: فی سنه/اثنی ستین/وسبع مائه ۷۶۲

پشت سکه

متن: لا اله الا

الله محمد

رسول الله

حاشیه: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

۸۴-آل مظفر
سکه نامشجاع (۷۸۶-۷۵۹ هـ و)

حسن. مهره
وزن: ۲/۱۴ گرم
قطر: ۲ سانتی‌متر
موره ملی ایران
شماره موره: ۲۸۶۴/۲
روی سکه
متن: بالله

المعتمد | المعتمد | السلطان
المطاع شاهشجاع
ضرب | ب | یزد
خلدالله ملکه

حاشیه: ... اننی /.../ سعمانه ۷۴۲

پشت سکه

متن: لا اله الا

الله محمد

رسول الله

حاشیه: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

۸۵-آل جلاير
سکه شیخ اویس (۷۷۶-۷۵۷ ه.ق.)

جنس: نقره

وزن: ۱/۹۴ گرم

قطر: ۱/۹ سانتی متر

موزة ملی ایران

شمارة موزة: ۴۴۷

روی سکه

متن: در وسط ضرب تبریز

و در اطراف درون ۳ طرح

ترثینی شبیه گلبرگ:

السلطان اعظم

شیخ اویس [بها] [درخ] [ان]

خلد ملکه

حاشیه: سنه تسع /.../ و سبعمئه ۷۹۹

پشت سکه

متن: [ا] لله

لا اله الا الله

محمد

رسول الله

حاشیه: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

۸۶- آل جلایر
سکه شیخ اویس (۷۷۶-۷۵۷ ه.ق.)

جنس: نقره

وزن: ۳/۵۵ گرم

قطر: ۲/۴ سانتی متر

موره ملی ایران

شماره موزه: ۵۱۸

روی سکه

متن: لديان

الواثق بالله الملك

ضرب

شیخ [ا]ویس بهادرخان

کوه کیلویه

خلدالله ملک

پشت سکه

متن: الله

لا اله الا

ضرب

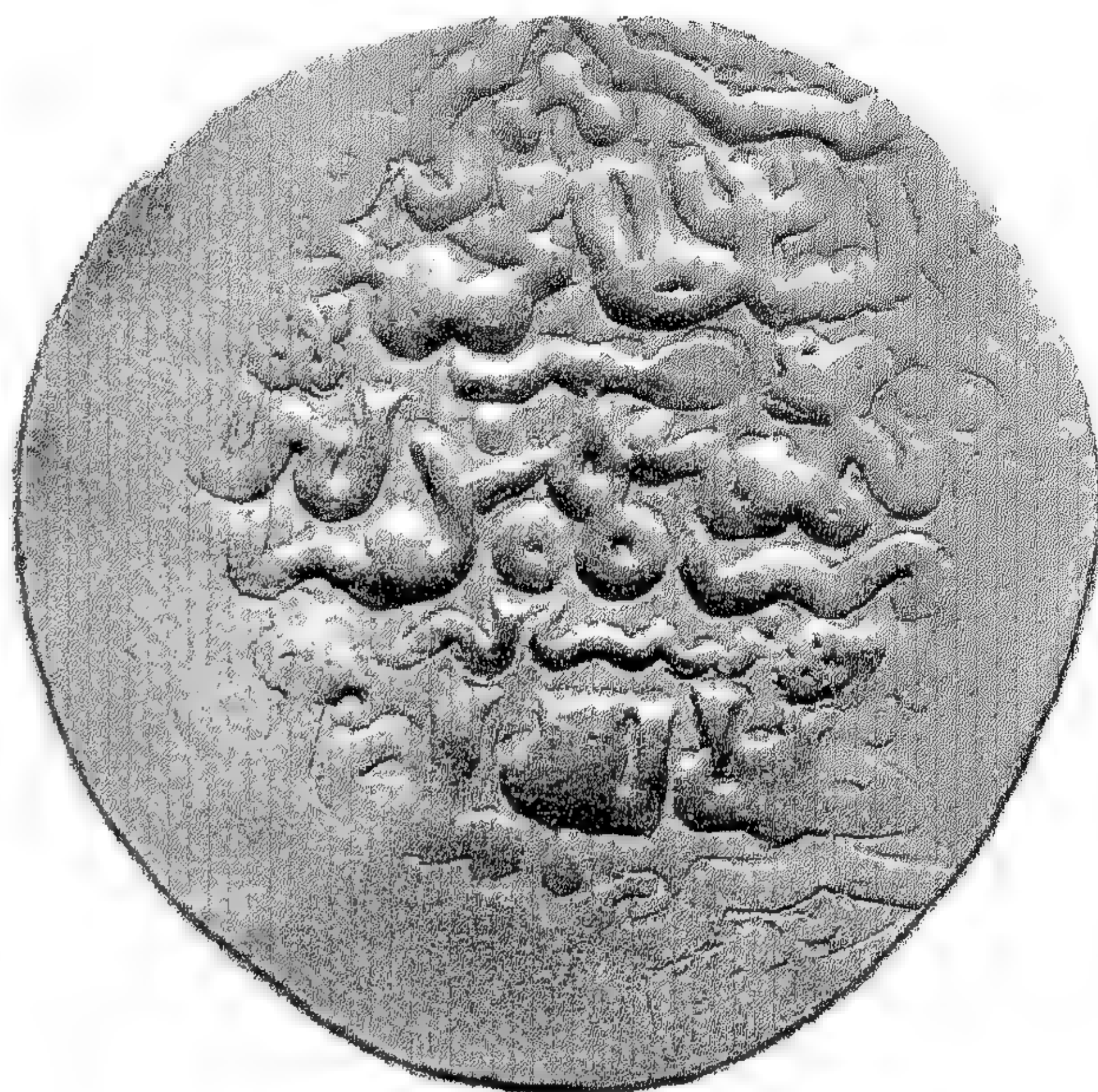
محمد

کوه کیلویه

رسول الله

حاشیه داخلی: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

۸۷- گورکانیان

سکه امیر تیمور (۸۰۷-۷۳۳ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۶/۱۳ گرم

قطر: ۲۸ میلی‌متر

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۲

روی سکه

متن: [۱] لسلطان محمودخان

ضرب

امیر تیمور گورکان

شیراز

خلدالله ملکه

پشت سکه

متن: لا اله الا الله/ محمد/ رسول الله

حاشیه: ابوبکر/ عمر/ عثمان/ علی

۸۸- گورکانیان

سکهٔ امیر تیمور (۸۰۷-۷۳۶ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۲/۱۴ گرم

قطر: ۲ سانتی‌متر

موزن ملی ایران

شمارهٔ موزه: ۹۹۲

روی سکه

متن: سلطان محمودخان

امیر تیمور گورکان

[خلد] الله [ملکه]

پشت سکه

متن: ضرب

کرمان

حاشیهٔ داخلی: لا اله الا الله محمد رسول الله.

حاشیهٔ خارجی: ... ابوبکر / عمر

۸۹- سربداران
 سکه علی مؤید سربداری (۷۷۸-۷۶۶ هـ. ق.)
 جنس: نقره
 وزن: ۲/۶ گرم
 قطر: ۲/۲ سانتی متر
 موزه ملی ایران
 شماره موزه: ۶۵۰۴
 روی سکه
 متن: بمدينه
 جرجان
 حاشیه: ضرب فی شهر سنه تسع و سنين و سعمائه ۷۶۹
 پشت سکه
 متن: الله
 لا اله الا
 محمد
 رسول الله
 علی ولی الله
 حاشیه: نام دوازده امام (اللهم صل علی محمد، علی حسن
 حسین علی محمد جعفر موسی علی محمد علی حسن محمد

۹- سربداران
 سکه علی مؤید سربداری (۷۷۸-۷۶۶ ه.ق.)
 جنس: نقره
 وزن: ۲/۷۲ گرم
 قطر: ۲/۴ سانتی‌متر
 موره ملی ایران
 شماره موره: ۶۵۴۰
 روی سکه
 متن: بمیدید
 دامغان
 حاشیه: ضرب فی شهر سرد نبع و ستین و سبعمائه ۷۶۹
 پشت سکه
 متن: الله
 لا اله الا
 محمد
 رسول الله
 علي ولي الله
 حاشیه: اللهم علي محمد و علي الحسن والحسين و علي
 محمد جعفر موسى محمد علي محمد

۹۱- سربداران

سکه علی مؤید سربداری (۷۶۶-۷۷۸ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۴/۱۸ گرم

قطر: ۲/۳ سانتی متر

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۶۴۸۷

روی سکه

متن: بمدينه

استرآباد

حاشیه: [ضرب] فی شهر/سنه خمس/وسبعین/وسبعمائده

پشت سکه

متن: الله

لا اله الا

محمد

رسول الله

علی ولی الله

حاشیه: اللهم صل علی محمد و علی [حسن و حسین] و علی

و محمد و جعفر و موسی و علی و محمد و علی

والحسن محمد.

۹۲- سربداران
 سکه علی مؤید سربداری (۷۷۸-۷۶۶ ه. ق.)
 جنس: نقره
 وزن: ۲/۶۷ گرم
 قطر: ۲/۴ سانتی متر
 موزه ملی ایران
 شماره موزه: ۶۴۹۷
 روی سکه
 متن: بیدینه
 ری
 حاشیه: ضرب فی [شهر] سنه [تسع] و ستین و سبعمائه ۷۶۹
 پشت سکه
 متن: [ا] لله
 لا اله الا
 محمد
 رسول الله
 علی ولی الله
 حاشیه: اللهم صل علی محمد و علی...

۹۳- سربداران
 سکه علی مؤید سربداری (۷۷۸-۷۹۶ ه. ق.)
 جنس: نقره
 وزن: ۲/۷۱ گرم
 قطر: ۲/۵ سانتی متر
 موزه ملی ایران
 شماره موزه: ۶۵۸۹
 روی سکه
 متن: بمدينه
 سمنان
 حاشیه: ضرب فی شهر سنه اربع و ستين و سب[معا] ۷۶۴
 پشت سکه
 متن: الله
 لا اله الا
 محمد
 رسول الله
 علی ولی الله
 حاشیه: اللهم صل علی محمد و علی الحسن والحسين و علی
 و محمد و [جعفر موسی علی] محمد علی [حسن] محمد

۹۴-ایلخانان مغول
سکه غازان محمود (۷۰۳-۶۹۵ ه. ق.)
حس: طلا
وزن: ۹ گرم
قطر: ۳ سانتی متر
موره ملی ایران
شماره موره: ۱۱۹۲
روی سکه
متن:

صلوات
لله
غازان محمود
شاه
ص

القاب و عناوین غازان به سه زبان کوفی، ایفوری و چینی
حاشیه: فی شهر
پشت سکه
متن: لا اله الا
الله محمد
رسول الله
حاشیه داخلی: ضرب شیراز/صلی/الله/علیه .
حاشیه خارجی: فی [شهر]/[سند]/اثنی/ و سعمائه / ۷۰۲

٩٥ - ايلخانان

سكة ابو سعيد بهادر خان (٧٣٦-٧١٦ هـ. ق.)

جنس: نقره

وزن: ١١/٧ گرم

قطر: ٢/٩ سانتی متر

موزة ملی ایران

شمارة موزة: ٢٥٥٤/١

روی سكة

متن: ضرب فی

دولة المولى السلطان

الاعظم ابو سعيد

خلد الله ملكه

حاشیه: ضرب / شبانکاره / سنه / سبع / عشره / وسبعمائتہ / ٧١٧

پشت سكة

متن: الله

لا اله الا

الله محمد

رسول الله

حاشیة داخلی: صلى الله عليه وسلم /

حاشیة خارجی: تبارك / الذين / بيده / الملك / وهو / على /

كل نبی / قدیر .

۹۶ - ایلخانان

سکه ابو سعید بهادر خان (۷۳۶-۷۱۶ هـ. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۳/۵ گرم

قطر: ۲/۲ سانتی متر

موزة ملی ایران

شمارة موزة: ۲۵۰۴

روی سکه

متن: ضرب فی

دولة السلطان الاعظم

ابو سعید بهادر خان

خلد الله ملكه

حاشیه: عشرين/سبع/مائة/۷۲

پشت سکه

متن: الله

لا اله الا

نرب

محمد

شیراز

رسول الله

حاشیه: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

۹۷ - ایلخانان

سکه ابوسعید بهادرخان (۷۳۶-۷۱۶ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۳/۱۸ گرم

قطر: ۲/۲ سانتی‌متر

موزن ملی ایران

شماره مورده: ۲۵۰۶

روی سکه

متن: ضرب

السلطان الاعظم

ابوسعید بهادرخان

خلدالله ملک

تبریز

حاشیه: ضرب فی سنه تسع و عشر و مائت و ستمائة [۷۲۹]

پشت سکه

متن: الله

لا اله الا

محمد

رسول الله

حاشیه: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

سکه سایلخانان

سکه ابوسعید بهادرخان (۷۳۶-۷۱۶ ه. و.)

جنس: طلا

وزن: ۷/۸ گرم

قطر: ۲/۵ سانتی متر

موزن ملی ایران

شماره مور: ۱۱۹۶

روی سکه

متن: السلطان العالم العادل

ضرب

ص (ابوسعید به خط اموری)

جایزه

بهادرخان خلدملکه

حاشیه داخلی: ضرب فی/سنه ثلاث/ثلاثین/الخانیه ۷۳۳

پشت سکه

متن: لا اله الا الله محمد رسول الله / صلی / ار لله / علیه

حاشیه داخلی: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

٩٩ - ايلخانان
 سكه سليمان ايلخاني (٧٤٤-٧٤٠ هـ. ق.)
 جنس: نقره
 وزن: ٥/٢٦ گرم
 قطر: ٢/٣ سانتی متر
 موزة ملی ایران
 شماره موزة: ٢٥٠٢
 روی سكه
 متن: السلطان
 العادل سليمان
 خان خلدملكه
 حاشیه: ضرب/سلطانیه فی سنه/اربعین/ وسبعمائتہ ٧٤٠
 پشت سكه
 متن: الله
 لا اله الا
 محمد
 رسول الله
 حاشیه: ابوبكر/عمر/عثمان/علي

۱۰۰ - ایلخانان
سکه انوشیروان (۷۵۴-۷۴۵ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۱/۲۴ گرم

قطر: ۱/۵ سانتی‌متر

موزة ملی ایران

شمارة موزة: ۴۲۴

روی سکه

متن: السلطان

نصیح‌حیصر (انوشیروان به خط ایفوری)

خلد ملکه

حاشیه: فی سته/خمسين و سبعة ۷۵۰/ضرب تهریز/

پشت سکه

متن: الله

لا اله الا

محمد

رسول الله

حاشیه: ابوبکر/عمر/عثمان/علی

١٠١ - ايلخانان

سكة سلطان محمد خدا بنده اولجايتو (٧١٦-٧٠٣ هـ.ق.)

جنس: طلا

وزن: ٨/١ گرم

قطر: ٣ سانتی متر

موزة ملی ایران

شمارة موزة: ١١٩٣

روی سکه

متن: ضرب فی

ایام دولته المولی

السلطان الاعظم مالک رقاب

الامم اولجايتو سلطان غیاث

الدنیا والدين خدا بنده محمد

خدا الله

ملکه

حاشیه: لله الامر من قبل ومن بعد/ ضرب شیراز/ سنه عشره

سبعمائه ٧١٠/

حاصلتو حاصل

پشت سکه

متن: الله

لا اله الا

محمد

رسول الله

على ولي الله

حاشية داخلی: بسم الله/الکريم

حاشية خارجی: اللهم صل على محمد و على و الحسن

والحسين و على و محمد و جعفر و موسى و على و محمد و

على و الحسن و محمد الحجة.

۱۰۲- ایلخانان

سکه ابو سعید بهادرخان (۷۳۶-۷۱۶ ه. ق.)

جنس: نقره

وزن: ۱۰/۶ گرم

قطر: ۲/۹ سانتی متر

موره ملی ایران

شماره موره: ۲۵۵۴/۲

روی سکه

متن: صرب

فی ایام دوله السلطان

الاعظم ابوسعید

خلدالله ملکه

حاشیه داخلی: نعم/من النصر/الله

حاشیه خارجی: ضرب/یزد/فی/سنه/تسع/عشر/سبع

مائه ۷۱۹

پشت سکه

متن: لا اله الا

الله محمد

رسول الله

در اطراف متن: فسیکفیکهم الله و هو السميع العليم.

در زیر آن: ابوبکر/عمر/عثمان/علی .

۱۰۳ - سینی برنزی

ارتفاع: ۳/۸ سانتی متر؛ قطر دهانه: ۳۸/۸ سانتی متر

بوزینه جرد همدان

قرن هشتم هجری

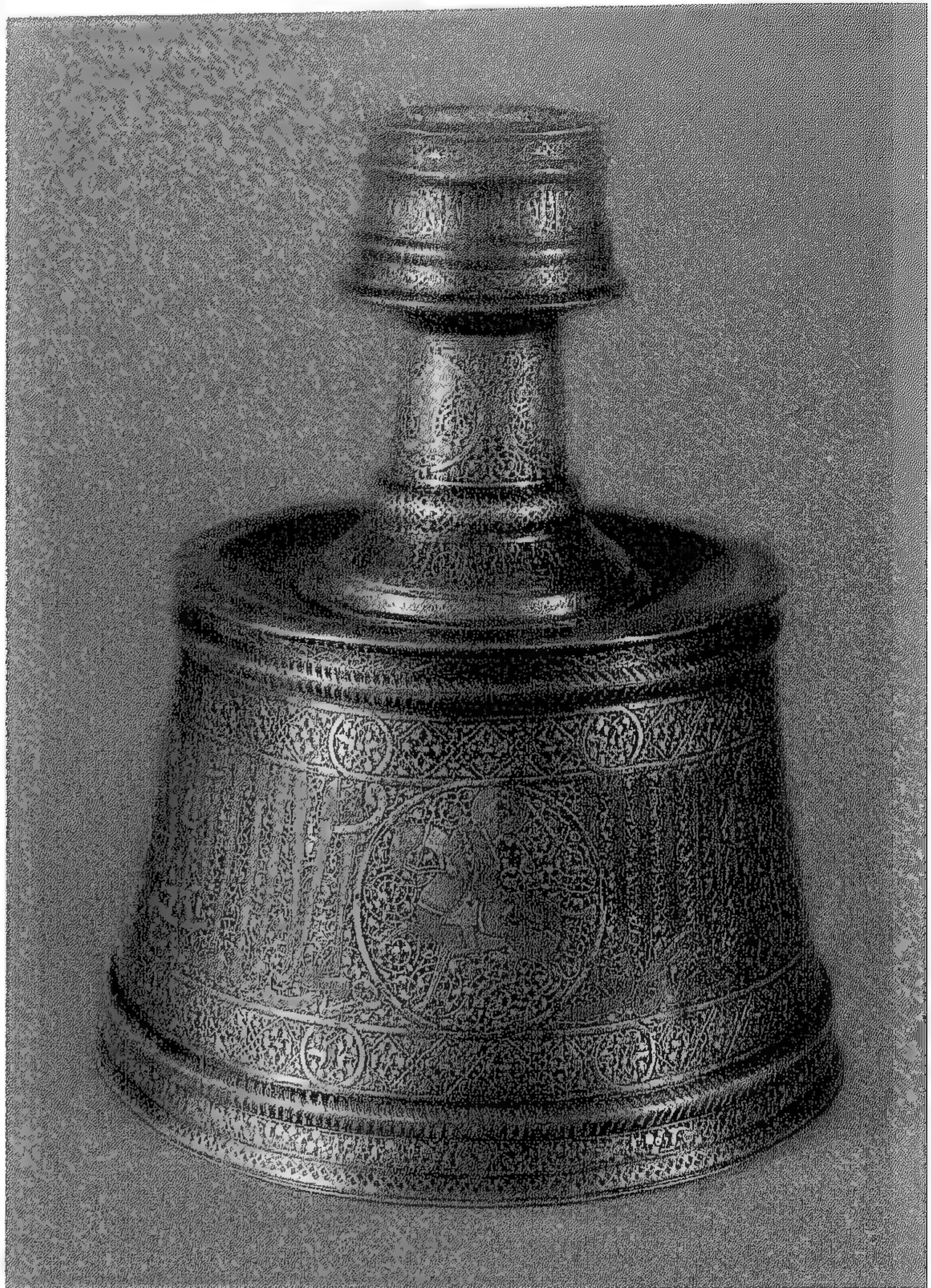
موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۵۵۵

چکش خورده؛ قلمزنی و حکاکی شده، طلا و نقره کوب. لبه سینه به خارج برگشته و پهن است و سطح آن را نقوش متوالی حیوانات، همراه با نقوش گیاهی تزیین کرده است. کتیبه‌ای به خط ثلث و به زبان عربی در چهار قسمت وجود دارد که متن آن به شرح زیر است:

«المزالدائم العمر السالم والاقبال الزائد للامير العادل
للامير الغالب الکرام الامير العادل الامير الغالب الکرام
الامير العادل الامير الغالب [ب].»

کف سینی با یک گل شش پر، نقوش متوالی حیوانات و پرندگان، تزیینات گیاهی و هندسی و نیز انسانی به صورت نشسته تزیین شده که تمامی این نقوش طلا و نقره کوب شده‌اند.

۱۰۴- شمعدان برنزی

ارتفاع: ۳۱/۴ سانتی‌متر؛ قطر دهانه: ۸/۵ سانتی‌متر

محل نامعلوم

قرن هشتم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۵۶۰

شمعدان، قالب‌گیری شده، چکش‌خورده، با نقوش قلمزنی، حکاکی و نقره و طلاکوب. محل قرار گرفتن شمع، قالب‌گیری شده و بدنه استوانه‌ای، چکش‌خورده است که در انتهای گردن به یکدیگر جوش داده شده‌اند. صرف‌نظر از نقوش تزئینی گیاهی که سراسر سطح شمعدان را زینت داده، دو ردیف نقوش انسانی به صورت یک ردیف‌نوازنده (در اطراف گردن ظرف) و چهارسوارکار که کلاه مغولی بر سر دارند (اطراف بدنه) نیز در ترکیب نقش‌بندی این شیء دیده می‌شوند. در عین حال حد فاصل تمام ردیفهای نقوش را، اعم از گیاهی و انسانی، کتیبه‌هایی به خط ثلث و به زبان عربی تزئین داده به این شرح:

کتیبه داخل دهانه:

السعادة والسلامه و طول العمر لصاحبه.

کتیبه اطراف محل قرار گرفتن شمع:

الغزالدائم / الاقبال المجد و / النعمه الافضل / السعادة
السلامه [مه]

کتیبه انتهای گردن:

الغزالدائم / لاقبال الدوله / السعادة السلامه / المجد
النعمه الجدد.

کتیبه روی شانه:

[العز] والنصر الاقبال / الجودالكرم والنعمه / الحلم
الافضل ... / ...

کتیبه روی بدنه:

وعز لمولا نا الملك اعظم / والسطان المعظم / والعالم المعادل
والمظفر المجاهد المرابط .

۱۰۵ - طاس برنزی

ارتفاع: ۱۱/۵ سانتی متر؛ قطر دهانه: ۱۶/۳ سانتی متر

ساوه

قرن هشتم ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۴۹۳۰

طاس چکش خورده، با تزیینات قلمزنی. این طاس، با ردیف متوالی حیوانات، لبه‌ای پهن دارد و بر بدنه محدب آن شش دایره دیده می‌شود که در میان سه تایی آنها نقش انسانی به صورت نشسته و در سه تایی دیگر نقوش اسلیمی جای گرفته‌اند. حدفصل این دوایر را کتیبه‌ای به خط ثلث و به زبان عربی تزیین می‌کند که متأسفانه ناخوانا است. دو ردیف نوارهای کلاف شده در یکدیگر تمامی این زمینه را در بالا و پایین محصور کرده است. کف محدب طاس به نمایش نقوش نجومی اختصاص دارد. در این میان خورشید در وسط و شش سیاره ماه، مریخ، زهره، عطارد، مشتری و زحل در اطراف آن نقش شده‌اند و دور آنها با نقش بروج دوازده گانه سال، حمل، ثور، جوزاء، سرطان، اسد، سنبله، میزان، عقرب، قوس، جدی، دلو و حوت آرایش یافته‌است.

۱۰۶- طاس برنری

ارتفاع: ۹/۵؛ قطر دهانه: ۱۴/۵ سانتی‌متر

غرب ایران

قرن هشتم هجری

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۴۵۲۱

چکش خورده، با تزیینات قلمزنی، لبه طاس صاف، بدنه آن محدب و مزین به نقوش دایره و بیضی است که دایره‌ها، یک در میان، با نقوش ساده شده گیاهی و بیضیها، یک در میان، با نقوش هندسی و کتیبه‌هایی به خط ثلث و به زبان عربی (ناخوانا) تزیین شده‌اند. کف طاس محدب و بدون نقش است.

۱۰۷- پاتیل برنزی

ارتفاع: ۳۵ سانتی‌متر؛ قطر دهانه: ۶۷/۵ سانتی‌متر

احتمالاً غرب ایران

قرن هشتم ه. ق.

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۳۳۰۹

پاتیل حکش خورده، فلززی و حکاکی شده که مزین به خطوط درهم کلاف شده و دواپر و بیضیهای کنگره‌ای اسب و کتیبه‌ای به خط ثلث، نام شاه سلطان اویس از خاندان خلایری را نشان می‌دهد که در سالهای ۱۳۷۶ - ۱۳۵۵ میلادی در غرب ایران حکومت می‌کرده است.

۱۰۸- قلمدان برنجی

طول: ۲۸/۵ سانتی متر

محل نامعلوم

صفویه

موزه ملی ایران

شماره موزه: ۸۳۵۱

قلمدان برنجی دولول، قالب گیری شده با تزیینات قلمزنی و نقره کوب. تزیینات شامل نقوش اسلیمی و دوبیت شعر فارسی است که هر مصرع در دو قسمت جداگانه، و در نتیجه هر بیت در چهار قسمت قرار دارد. یکی از این ابیات متعلق به خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی است به این مضمون:
چه لطف بود که ناگاه / رشحه قلمت

حقوق خدمت ما / عرضه کرد بر کرم
بیت دیگر به مضمون زیر است و متأسفانه سراینده آن مشخص نیست:

مویی شده ام بی / خط مشکین رقم او
کو بخت که آیم / به زبان قلم او

۱۰۶ - شمعدان برنجی

ارتفاع: ۳۰/۴ سانتی متر؛ قطر دهانه: ۱۰ سانتی متر
اردبیل
صوبه

موزه ملی ایران
شماره موزه: ۳۶۰۳

شمعدان قالب گیری شده با ترسبات قلمزنی. نفوس شامل دو بیت شعر فارسی زیر لبه و محفته بزم و شکار در روی بدنه است که این دو محفته به وسیله سه بیت شعر خواجه حافظ شیرازی از یکدیگر مجزا شده اند. دو بیت شعر نیز در انتهای بدنه دیده می شود. همه اشعار به خط نستعلیق و نام دارنده شمعدان نیز در میان آخرین ردیف ترئینات، در انتهای پایه یمن، دیده می شود. سطح شمعدان با نفوس گیاهی پر شده است
اشعار بر روی لبه

ای شمع چو پروانه به پروای تو میرم
بر گرد سرت گردم و در پای تو میرم
چون مور بارم به سر راه تو خانه
تا چون گندری زیر کف پای تو میرم

اشعار بدنه:

خوش است خلوت اگر یار یار من باشد
نه من بسوزم و او شمع ایمن باشد
میسوزم از فراقت روی از جفا بگردان
هجران بلای ما شد یارب بلا بگردان
تو همچو سبخی و من شمع خلوت محرم
نیمی کن و جان بین که چون همی سپرم

اشعار انتهای بدنه:

چراغ اهل دل را روشن از روی تو میبینم
همه صاحبان را روی دل سوی تو میبینم
توئی سلطان عالم کم مبادا از سرت موئی
که عالم را طفیل یک سر سوی تو میبینم
نام دارنده شمعدان: صاحب شیخ کمال الدین درویش بن علی

۱۱۰- قاب آئینه

ایماد: ۱۳۸/۵ سانتی متر

محل نامعلوم

قاجاریه

موزه ملی ایران

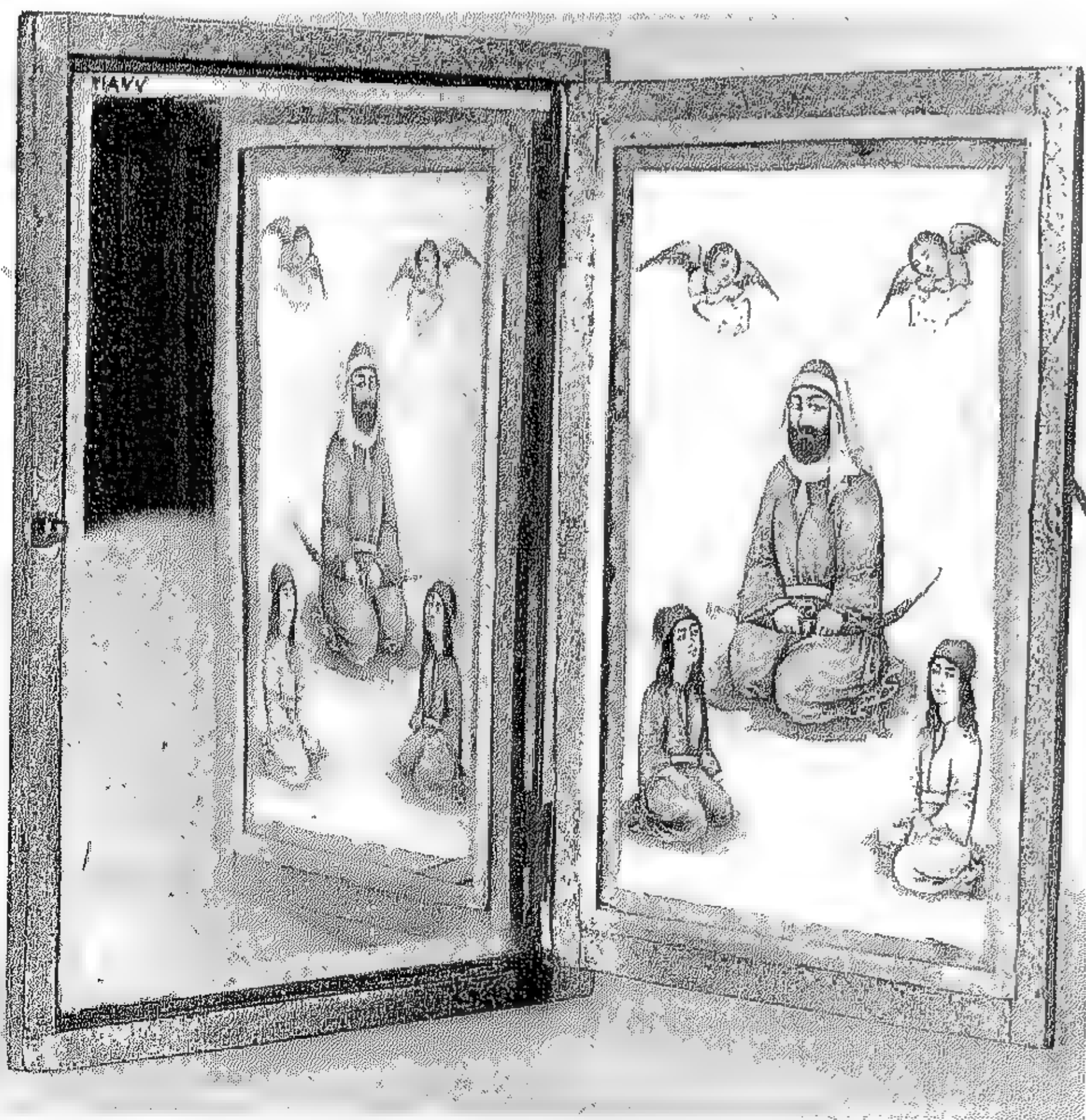
شماره موزه: ۲۱۸۷۷

قاب آئینه از فولاد طلاکوب، حکاکی شده، سطح خارجی قاب به نقوش گل و برگ مزین شده و این بیت از یک غزل حافظ در قسمت بالا و پایین در قاب آئینه، به صورت طلاکوب، نقش شده است:

آئینه سکندر جام جمست بنگر

تا بر تو عرضه دارد احوال [ملکدارا]

در قسمت پشت در قاب تصویر نقاشی شده حضرت علی علیه السلام، با دو فرشته در دو سو و نیز تصویر «حسنین» دیده می شود. لازم به توضیح است که هنرمند فلزکار، به علت نداشتن محل کافی جهت آوردن تمامی مصراع دوم این بیت، از دو کلمه «ملکدارا» صرف نظر کرده و به کلمه «احوال» قناعت کرده است.

109—Brass candlestick

Height: (30.4) cm

Diameter: 10 cm

Origin: Ardebil

Safavid period

Iran National Museum

No.: 3603

Moulded, with chased decorations comprising two couplets of Persian poetry below the rim and banquet and hunting scenes on the body, separated by three couplets of poetry by Hafez. Also two couplets of poetry are visible at the lower end of the body. All the verses are in Nasta'liq script, and the name of the owner of the candlestick is conspicuous amidst the last row of decoration at the end of its broad base. The entire surface of the candlestick bears decorative floral patterns.

Owner of the candlestick:

Sheikh Kamal-od-Din Darvish ibn-'All

110—Mirror case

18 x 18.5 Cm

Origin?

Qajar period

Iran National Museum

No. 21877

Gold inlaid, engraved mirror case, decorated on its outer surface with floral patterns and a "ghazal" by Hafez, executed in gold inlay on the upper and lower parts of the lid. The inner surface of the lid displays an effigy of Imam Ali (P.B.H.N.) amid his two venerable sons, above whom two hovering angels are depicted.

The poem reads thus:

It is notable that, for want of space, the metal-worker has omitted the words "malek Dara".

Iran National Museum

No.: 424

Obverse: As-Sultan
... (Anushirvan in Uighur script)
Khold Molkeh
Margin: Fi Saneh/Khamsin wa Sab'a-
me'ah 750/ Zarabs Tabriz
Reverse: Allah
La Ilaha Illa
Muhammed
Rasul-Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

101-Ikhanid dynasty

Coin of Sultan Muhammad Khodabandeh Uljaitu
Material: Gold
Weight: 8.1 g
Diameter: 3 cm
Iran National Museum
No.: 1193

Obverse: Zaraba fi
Imam Dowlateh al-Mowla
As-Sultan al-A'zam Malek-e Reqab
Al-Umam Uljaitu Sultan Ghiath
Ad-Dunya vad-Din Khodabandeh
Muhammad
Kholdollah Molkeh
Margin: Lellah al-'amr men qabl wa men
ba'd/Zarb-e Shiraz/ Saneh
'Ashara Sab'a-me'ah 710/....
Reverse: Allah
La Ilaha Illa
Muhammad
Rasul-Allah
Ali Wahi-Allah
Inner margin: Bism/Allah/al-Karim
Outer margin: Allahomma Salle 'Ala Muhammad
wa 'Ali wal-Hassan wal-Hossein
wa 'Ah wa Muhammad wa Ja'far
wa Muasa wa 'Ali wa Muhammad
wa 'Ali wal Hassan wa Muhammad
al-Hojjat.

102 - Ikhanid dynasty

Coin of Abu-Sa'id Bahadur-Khan (716-736 A.H./
1317-1336 A.D.)
Material: Silver
Weight: 10.6 g
Diameter: 2.9 cm
Iran National Museum
No.: 2554/2

Obverse: Zaraba
Fi Ayyam-e Dowlat as-Sultan
Al-A'zam Abu-Sa'id
Kholdollah Molkeh
Inner margin: Na'am/Men an-Nasr/Allah
Outer margin: Zaraba/Yazd/Fi/Saneh/Tes'a/

'Ashara/Sab'a/Me'ah 719

Reverse: La Ilaha Illa
Allah Muhammad
Rasul-Allah

Around the text: Fasayakfakohomollah wa
howa-s-sami'-al-'alim.

Below this: Abu-Bakr/'umar/'Uthman/'Ali/.

103 - Bronze tray

Height: 3.8 cm
Diameter: 38.8 cm
Buzineh-jerd, near Hamadan
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3555

Hammered, chased, engraved and overlaid
with gold and silver. The tray has a flared broad
edge and its surface is decorated with animal
and floral patterns. Also four Arabic writings in
Thulth script decorate it, and its central area is
embellished with a six petalled flower and
alternate figures of animals and birds, as well as
floral and geometric patterns amidst human
seated figures. All these decorations are inlaid
with gold and silver.

104 - Bronze candlestick

Height: 31.4 cm
Diameter: 8.5 cm
Origin?
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3560

Moulded, hammered, chased, engraved,
inlaid with gold and silver. The candle holding
section is moulded, and the cylindrical body is
hammered and welded to it. Beside the floral
decorative patterns covering the entire surface
of the candlestick, two rows of human figure
are also seen: one (around the neck) showing a
band of musicians, and the other (around the
body) displaying four horsemen wearing Mongol
headgear. Also the boundaries between all the
decorative bands are ornated with Arabic
epigrams in Thulth script.

105 - Bronze bowl

Height: 11.5 cm
Diameter: 16.3 cm
Origin: Saveh
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 4130

Hammered, with chased decorations. The
bowl has a broad edge decorated with a row of
animal figures, and its convex body bears six
circular frames alternately decorated with seated

human figures and arabesque patterns. In
between these circles, Arabic (illegible) words
are seen. Above and below this area, two rows of
intertwined bands are conspicuous.

The concave bottom of the bowl bears
astronomical motifs combining the sun at the
centre and the Moon, Mars, Venus, Mercury,
Jupiter and Saturn around it, in combination
with the twelve houses of the Zodiac.

106 - Bronze bowl

Height: 9.5 cm
Diameter: 14.5 cm
Origin: Western Iran
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 4521

Hammered, with chased decorations. The
straight edge and convex body of the bowl is
decorated with alternate circular and oval
patterns. The circles bear stylized floral patterns
and the ovals display geometric designs and
Arabic (illegible) words in Thulth script. The
concave inner surface is plain.

107 - Bronze cauldron

Height: 35 cm.
Rim diameter: 87.5 cm
Origin: Probably Western Iran
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3309

Hammered, chased and engraved cauldron
decorated with an interwined linear pattern,
deuticated circular and oval motifs and an
epigram in Thulth script citing the name of
Shah Soltan Oveis, from the Jalayar dynasty,
who reigned from 1355 to 1376 A.D. in Western
Iran.

108 - Brass penbox

Length: 23.5 Cm
Origin?:
Safavid period
Iran National Museum
No.: 3351

Twin-barreled, moulded, chased brass
penbox with silver inlays. The decorations
comprise arabesque patterns and two couplets
of Persian poetry, each stanza of which is
arranged in two segments, so that each couplet
is actually inscribed in four parts. One of the
couplets is by Hafez.

The other, from an unknown poet, reads:

Material: Silver
Weight: 2.67 g
Diameter: 2.4 cm
Iran National Museum
No.: 6497

Obverse: Bi-madinah
Rayy
Margin: Zaraba fi [shohur] sane [tes'a]
wa settin wa sab'a-me'ah (769)
Reverse: [A]llah
La ilaha [I]lla
Muhammad
Rasul-[A]llah
Ali Wali-[A]llah
Margin: Allahomma Salle 'Ala Muhammad
wa 'Ali...

93—Sarbadar dynasty
Coin of 'Ali Mu'ayyad Sarbadari (766-778 A.H./
1364-1377 A.D.)
Material: Silver
Weight: 2.71 g
Diameter: 2.5 cm
Iran National Museum
No.: 6589

Obverse: Bi-madinah
Semnan
Margin: Zaraba fi shohur sane arba'a
settin wa Sab['a-me']ah
Reverse: Allah
La ilaha illa
Muhammad
Rasul-Allah
'Ali Wali-Allah
Margin: Allahomma Salle 'Ala Muhammad
wa 'Ali wal- Hassan wa-l Hussein
wa 'Ali wa Muhammad wa [Ja'far
Mussa 'Ali] Muhammad Ali
[Hassan] Muhammad

94—Mongol Ilkhandis
Coin of Qazan Mahmud (694-703 A.H./1294-
1304 A.D.)
Material: Gold
Weight: 9 g
Diameter: 3 cm
Iran National Museum
No.: 1192

Obverse:
.....
Qazan Mahmud
.....
Qazan's titles in Kufic, Uighur
and Chinese.
Margin: Fi Shohur
Reverse: La ilahn illa
Allah Muhammad

Rasul-Allah
Inner margin: Zaraba Shiraz/Sall/Allah/'Alaih/.
Outer margin: Fi [shohur] /sane/Aihna/wa sab'a-
me'ah/ (702).

95—Ilkhanid dynasty
Coin of Abu-Sa'id Bahadur-Khan (716-736 A.H./
1317-1336 A.D.)
Material: Silver
Weight: 11.7 g
Diameter: 2.9 cm
Iran National Museum
No.: 2554/1

Obverse: Zaraba fi
Dowlat al-Mowla as-Sultan
al-A'zam Abu-Sa'id
Kholdollah Molkeh
Margin: Zarb/Shahankareh/Saneh/Sab'a/
'Ashara/ wa Sab'a-me'ah/717
Reverse: Allah
La ilaha illa
Rasul-Allah
Inner margin: Salla/Allah/'Alaih/ wa Sallam.
Outer margin: Tabarak/Allahina/Bi-yadeh/al-
Molk/ wa Huwa/'Ala/Kulle Shai'/
Qadir.

96—Ilkhanid dynasty
Coin of Abu-Sa'id Bahadur-Khan (716-736 A.H./
1317-1336 A.D.)
Material: Silver
Weight: 3.5 g
Diameter: 2.2 cm
Iran National Museum
No.: 2504

Obverse: Zaraba fi
Dowlat as-Sultan al-A'zam
Abu Sa'id Bahadur Khan
Kholdollah Molkeh
Margin: 'Ashrin/Sab'a/Me'ah
Reverse: Allah
La ilaha illa
Zaraba
Muhammad
Shiraz
Rasul-Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali/

97—Ilkhanid dynasty
Coin of Abu-Sa'id Bahadur-Khan (716-736 A.H./
1317-1336 A.D.)
Material: Silver
Weight: 3.18 g
Diameter: 2.2 cm
Iran National Museum
No.: 2506

Obverse: Zaraba
As-Sultan al-A'zam
Abu-Sa'id Bahadur-Khan
Kholdollah Molkeh
Tabriz
Margin: Zaraba/Fi/Saneh/Tes'a/wa 'Ashr/
in wa/[Sab'a-me'ah] (729)
Reverse: Allah
La ilaha illa
Muhammad
Rasul-Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali/

98—Ilkhanid dynasty
Coin of Abu-Sa'id Bahadur-Khan (716-736 A.H./
1317-1336 A.D.)
Material: Gold
Weight: 7.8 g
Diameter: 2.5 cm
Iran National Museum
No.: 1196
Obverse: As-Sultan al-'alam al-'edel
Zaraba
.... (Abu-Sa'id in Uighur script)
Jajrom
Bahadur-Khan Khold Molkeh
Inner margin: Zaraba fi/Saneh Thalath/Thalathin/
Al-Khaniah 733
Reverse: La ilaha illa A/llah Muhammad/
Rasul-A/llah/Sall/A/llah/'Alaih
Inner margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

99—Ilkhanid dynasty
Coin of Suleyman Ilkhani (740-744 A.H./1339-
1344 A.D.)
Material: Silver
Weight: 5.26 g
Diameter: 2.3 cm
Iran National Museum
No.: 2502
Obverse: As-Soltan
Al-'Adel Suleyman
Khan Khold Molkeh
Margin: Zaraba/Sulta/niyeh fi saneh/
Arba'in/wa Sab a-me'ab 740
Reverse: Allah
La ilaha illa
Muhammad
Rasul-Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

100—Ilkhanid tribe
Coin of Anushirvan (745-754 A.H./1344-1354
A.D.)
Material: Silver
Weight: 1.24 g
Diameter: 1.5 cm

Reverse: La ilaha illa
Allah Muhammad
Rasul Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

84—Muzaffarid dynasty

Coin of Shah Shoja'(759-786 A.H./1357-85A.D.)
Material: Silver
Weight: 2.14 g
Diameter: 2 cm
Iran National Museum
No.: 2864/2

Obverse: Billah
Al-Mu'zed [Al-Mu'tazed] was-
Sultan
Al-Muta' Shah Shoja'
Zara[ba] Yazd
Khoid-ollah Molkeh ~
Margin: ... Asne/.../Sab'a-me'ah (772)
Reverse: La ilaha illa
Allah Muhammad
Rasul Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

85—Jalayerid dynasty

Coin of Sheikh Ovels(757-776 A.H./1356-75 A.D.)
Material: Silver
Weight: 1.94 g
Diameter: 1.9 cm
Iran National Museum
No.: 447

Obverse: In the centre, Zarb-e (minted in)
Tabriz, and around it, in between
three petal-like decorative motifs,
As-Soltan-e A'zam
Sheikh Ovels[baha] dure Kh[an]
Kold Molkeh
Margin: Sene-ye Tes'a/.../wa sab'a-me'ah
(779)
Reverse: [A]llah
La ilaha illa
Muhammad
Rasul Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

86—Jalayerid dynasty

Coin of Sheikh Ovels(757-776A.H./1356-75A.D.)
Material: Silver
Weight: 3.55 g
Diameter: 2.4 cm
Iran National Museum
No.: 518

Obverse: Ledyan
Al-Wathiq bil-molk
Zaraba
Sheikh [O]veis Bahadur Khan
Kuh Kiluyeh

Reverse: Khoid-ollah Molkeh
Allah
La ilaha illa
Zaraba
Muhammad
Kuh Kiluyeh
Rasul-Allah
Inner margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

87—Gurkanid dynasty

Coin of Amir Teymur
Material: Silver
Weight: 6.13 g
Diameter: 2.8 cm
Iran National Museum
No.: 432

Obverse: [As-] Soltan Mahmud Khan
Zarab
Amir Teymur Gurkan
Shiraz
Khoid-ollah Molkeh
Reverse: La ilaha illa Allah/Muhammad/
Rasu/l Allah
Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

88—Gurkanid dynasty

Coin of Amir Teymur
Material: Silver
Weight: 2.14 g
Diameter: 2 cm
Iran National Museum
No.: 992

Obverse: Sultan Mahmud Kha[n]
Amir Teymur Gurkan
[Khoid] ollah [Molkeh]
Reverse: Zarb-e
Kerman
Inner margin: La ilaha illa Allah Muhammad
Rasul Allah
Outer margin: .../Abu-Bakr/Umar/...

89—Sarbadar dynasty

Coin of 'Ali Mu'ayyad Sarbadari (766-778 A.H./
1364-1377 A.D.)
Material: Silver
Weight: 2.72 g
Diameter: 2.4 cm
Iran National Museum
No.: 6540

Obverse: Be-Madinah
Damghan
Margin: Zaraba fi Shohur Sene Tes'a wa
Settin wa Sab'a-me'ah (769)
Reverse: Allah
La ilaha illa
Muhammad
Rasul-Allah

Margin: Ali Wali-ollah
Alla[homma Salle] 'Ala
Muhammad wa 'ala-l Hassan wa-l
Hossein wa 'ala Muhammad
Jafar Mussa Muhammad 'Ali
Muhammad

90—Sarbadar dynasty

Coin of 'Ali Mu'ayyad Sarbadari (766-778 A.H./
1364-1377 A.D.)
Material: Silver
Weight: 2.6 g
Diameter: 2.2 cm
Iran National Museum
No.: 6504

Obverse: Be-madinah
Jurjan
Margin: Zaraba fi shohur-e sane tes'a wa
settin wa Sab'a-me'a (769)
Reverse: Allah
La ilaha illa
Muhammad
Rasul-Allah
Ali Wali-Allah
Margin: Names of the twelve Imams
(Allahomma Salle 'Ala
Muhammad Ali Hassan Hussein
Ali Muhammad Ja'far Mussa 'Ali
Muhammad 'Ali Hassan
Muhammad)

91—Sarbadar dynasty

Coin of 'Ali Mu'ayyad Sarbadari (766-778 A.H./
1364-1377 A.D.)
Material: Silver
Weight: 4.18 g
Diameter: 2.3 cm
Iran National Museum
No.: 6487

Obverse: Bi-madinah
Astarabad
Margin: [Zaraba] fi shohur/sane Khamas/
wa Sab'in/ wa sab'a-me'ah/
Reverse: Allah
La ilaha illa
Muhammad
Rasul-Allah
Ali Wali-Allah
Margin: Allahomma Salle 'Ala Muhammad
wa 'Ali [Hassan wa Hussein] wa
Ali wa Muhammad wa Ja'far wa
Mussa wa 'Ali wa Muhammad wa
'Ali wa-l Hassan Muhammad

92—Sarbadar dynasty

Coin of 'Ali Mu'ayyad Sarbadari (766-778 A.H./
1364-1377 A.D.)

and indigo colours under the glaze, and brown lustre over it, together with cross-shaped monochrome tiles with molded patterns. Just like exhibit no. 3285, these tiles were part of the ornaments of the mausoleum of Imamzadeh 'Ali ibn Ja'far (P.B.H.N.), and bear floral motifs in their backgrounds and writings in their margins. On the margins of 4 of the lustre painted tiles, the opening verses of Ferdowsi's Shahnameh, as well as verses from the Rostam and Sohrab episode, are inscribed in Naskh script. The verses mostly deal with the attributes of the creator and the rightfulness of death.

- 76— A collection of star-shaped lustre-painted tiles
Diameter of lustre-painted tiles: 23 cm
Diameter of turquoise-coloured tiles: 21 cm
Origin: Kashan
Dated: 738 A.H./1337-8 A.D.
Iran National Museum
No.: 3285

A collection of star-shaped lustre painted tiles in blue and indigo colours under the glaze and brown over the glaze, together with cross-shaped glazed monochrome tiles with molded patterns, used to decorate "mihrabs" during the 3th century A.H./14th c. A.D. The present specimens were part of the decorative elements of the mausoleum of Imamzadeh 'Ali ibn Ja'far (P.B.H.N.) in Qom. The star shaped tiles bear floral and geometric patterns, as well as writings in Ta'liq and Naskh scripts in their borders and golden ones on their white backgrounds. These include verses from the Holy Qor'an and traditional narrations from the Prophet of Islam (P.B.H.N.). Most of these tiles bear the date 738 A.H. (1337-8 A.D.), and one also gives the name of the artisan and the place where it was crafted. The cross-shaped turquoise-coloured monochrome tiles, which bear moulded floral and animal motifs, were intercalated between the star shaped ones.

- 77— Inju dynasty
1- Coin of Jamal-od-Din Abu Isbaq ibn-Mahmood (740 A.H./1339-40 A.D.)
Material: Silver
Weight: 3.73 g
Diameter: 2.3 cm
Iran National Museum
No. 520
Obverse: [Abu Is] haq
[Al-Mu] tawakkil al-Allah
Mahmood Shah
Margin: ... Arba'in wa Sab ['a-me'ah] (74?)
Reverse: [La] ilaha illa

[A]llah Muhammad
Rasul Allah

Inner margin: 'Alaih/wa Sallam
Outer margin: Uthma/n/'Ali

- 78— Muzaffarid dynasty
2- Coin of Mubarriz-id-Din Muhammad ibn Muzaffar (713-759 A.H./1313-1358 A.D.)
Material: Silver
Weight: 2.79 g
Diameter: 2.1 cm
Iran National Museum
No. 426
Obverse: Al-Mu'tazid billah zara(ba)
[as-Su]lten Muhammad ibn al-Muzaffar Khold-ollah molkeh
Reverse: Allah
La ilaha illa
Allah Muhammad
Rasul-Allah
Margin: ... wa Sallam

- 79— Muzaffarid dynasty
Coin of Mubarriz-id-Din Muhammad ibn-Muzaffar (713-759 A.H./1313-1358 A.D.)
Material: Silver
Weight: 2.81 g
Diameter: 1.3 cm
Iran National Museum
No. 2684/1
Obverse: Billah
Al-Mu'tazid
As-Sultan Muhammad ibn-al-Muzaffar Isfahan
Khold-ollah molkeh
Reverse: Circular pattern within a square
Margin: [La] ilaha illa-Allah Muhammad

- 80— Muzaffarid dynasty
Coin of Shah Shoja' (759-786 A.H./1357-85 A.D.)
Material: Silver
Weight: 3.22 g
Diameter: 2.4 cm
Iran National Museum
No.: 448/1
Obverse: As-Sultan
Amir-al-Mu'menin wa Zarb
Al-Muta' Shah Shoja'
Shiraz
Khold-ollah Molkeh
Margin: Sab'a wa Settin Sab'a Me'a (767)
Reverse: La ilaha illa
Allah Muhammad
Rasul-Allah
Inner Margin: Sall/Allah/'Alaih/wa Sallam
Outer Margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

- 81— Muzaffarid dynasty
Coin of Shah Shoja' (759-786 A.H./1357-85 A.D.)
Material: Silver
Weight: 2.7 g
Diameter: 2.5 cm
Iran National Museum
No. 448/2
Obverse: Zaraba
Amir-al-Mu'menin
wa-s-Sultan al-Mota'
Shah Shoja' Khold-ollah Molkeh
Shiraz
Margin: Tes'a wa Settin wa Sab'a [Me'ah] (769)
Reverse: La ilaha illa
Allah Muhammad
Rasul Allah
Inner margin: Abu-Bakr/'Umar/'Uthman/'Ali

- 82— Muzaffarid dynasty
Coin of Shah Shoja' (759-786 A.H./1357-85 A.D.)
Material: Silver
Weight 2.14 g
Diameter: 2 cm
Iran National Museum
No.: 2684
Obverse: Billah
Al-Mu'tazid was-Sultan
Zara [ba]
Al-Muta' Shah Shoja[']
Yazd
Khold-ollah Mol [keh]
Margin: ... Asna Settin wa Sab'a [me'ah] (762)
Reverse: La ilaha illa
Allah Muhammad
Rasul Allah
Margin: Abu-[Bakr]/Umar/'Uthman/'Ali

- 83— Muzaffarid dynasty
Coin of Shah Shoja' (759-786 A.H./1357-85 A.D.)
Material: Silver
Weight: 4.21 g
Diameter: 2.3 cm
Iran National Museum
No. 2864/1
Obverse: Billah
Al-Mu'tazid was-Sultan
Zaraba
Al-Muta' Shah Sho'
Abarqu
Khold-ollah Molkeh
Margin: Fi Seneh/Asna Settin/wa Sab'a-me'ah (762)

has come to light to show the existence of ceramic workshops in Tabriz or its surrounding area, and the ceramic items excavated in Soltanyeh are not of this type. Thus, the name of Soltan-Ahad (present-day Arak) has been widely accepted for the ceramic ware of this century in reason of the items of that era excavated there.

66—Lustre painted ceramic bowl

Height: 10 cm
Rim diameter: 21.5 cm
Origin: Kashan (?)
8th c. A.H./14th c. A.D.
Glassware and Ceramics Museum of Iran
No.: 129 S

Ceramic bowl with blue and turquoise-coloured patterns under the glaze and lustre paintings over it. The interior surface is divided in 12 compartments by blue, turquoise and indigo-coloured bands. The bands are painted under the glaze, whereas the lustre paintings, which are of greenish brown tone, are executed over it. The row of petals covering the outer surface of the bowl are alternately filled with decorative patterns and Persian poetry, written in Shekashteh Ta'liq script.

67—Ceramic plate

Height: 5.8 cm
Diameter: 24 cm
Origin: Soltan-Ahad
Execution date: 8th century A.H. (14th c. A.D.)
Iran National Museum
No.: 4205

Enamelled, gilded indigo plate with concave base and edge decorated with a row of circular motifs and three-petalled flowers; walls embellished with a row of white lines resembling petals; bottom showing a nine-petalled flower surrounding a decorative medallion.

68—Star-shaped tile

Diameter: 21 cm
Origin: Takht-e Soleyman
3th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 9926

Lustre tile painted in turquoise and indigo colours under the glaze, and gold patterns over it. With its molded "simurgh" motif and "chi" clouds of Chinese origin, this tile is conspicuously different from the other lustre tiles exhibited. The same patterns, which speak of artistic contact between Iran and China, are also seen, albeit in indigo colour, on the star-shaped tiles of this period.

69—Star-shaped tile

Diameter: 21 cm
Origin: Takht-e Soleyman
7-8th c. A.H./13-14th c. A.D.
Glassware and Ceramics Museum of Iran
No.: 57 S

Indigo-coloured, leaf-gilded tile painted over the glaze, bearing a molded pattern representing a Simurgh in flight amid clouds, on a turquoise-coloured background. White, ochre, and gold colours have been used in decorating this tile. The "simurgh" and "chi" cloud motifs are elements borrowed from Chinese art and often used by Iranian artists — solely from their decorative viewpoint, and regardless of their Chinese meanings — from the Ilkhanid period onwards.

70—Star-shaped tile

Diameter: 15.5 cm
Origin: Takht-e Soleyman (?)
7-8th c. A.H./13-14th c. A.D.
Glassware and Ceramics Museum of Iran
No.: 300-S

Indigo-coloured, star-shaped tile, with molded floral motif. The background is covered with turquoise-coloured glaze, and overpainted in ochre, white, black and gold colours. The size and decoration style of this tile is rather rare among indigo-coloured tiles.

71—Cross shaped tile

Diameter: 30 cm
Origin: Probably Kashan
Late 8th - early 9th c. A.H./late 14th-early 15th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 20608

Lustre tile painted over the glaze with brownish floral patterns and bearing verses from a "ghazal" by Hafez written in golden Naskh script on the white background of the margin. One side of the tile being broken, parts of the poems are missing. Also, due to lack of space, words from the last hemistich have been omitted. Following the words "In the name of Allah, the Beneficent, the Merciful", three verses of Hafez's "ghazal" follow.

72—Three hexagonal tiles

Dimensions: 18.4 x 18.4 cm
Origin: Takht-e Soleyman
7-8th c. A.H./13-14th c. A.D.
Iran National Museum
Nos.: 21538, 21536, 21537.

Indigo-coloured, leaf-gilded tiles painted

over the glaze, bearing molded patterns of lions and gazelles surrounded by floral motifs, on indigo- and turquoise-coloured background. The main decorative elements are leaf-gilded and such colours as white, ochre and black have been used, on various backgrounds, to delineate the decorative patterns. Numerous tiles of this type have been unearthed during the excavations made in Takht-e Soleyman. These were alternately set on the walls with which they were ornamented.

73—Brick and tile composition

Side of square tile: 13 cm
Diameter of circular tile: 11.8 cm
Origin: Takht-e Soleyman
7-8th c. A.H./13-14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 21553-3873-3837-3897-3898

Compositions of bricks and tiles are decorative elements which became fashionable since the 7th century A.H./13th c. A.D. and progressively evolved into handsome panels. Usually relief bands of non-enamelled brick are combined, as though they are interwoven, to form various geometric patterns occasionally embellished with unglazed relief floral shapes. And the recessed surfaces are covered with turquoise- or indigo-coloured enamel. The present composition typifies this manner, combining four square enamelled bricks around a circular domed tile set in relief, and comes from a Mongol building excavated in the Takht-e Soleyman archeological site.

74—Large tile

Dimensions: 33.2 x 34.6 cm
Origin: Saveh
7-8th c. A.H./13-14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3539

Leaf-gilded, indigo-coloured large tile painted over the glaze, forming part of an epigram decorating the upper part of a wall. It is ornamented with a relief writing in Thulth script, comprising the final words of verse 25 and the beginning of verse 26 of the "Ya Sin" surah.

75—A collection of lustre-painted tiles

Diameter of lustre-painted tiles: 23 cm
Diameter of cross-shaped tiles: 21 cm
Origin: Kashan
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3381

A collection of lustre-painted tiles, in blue

-Ikhlas is calligraphied in Thulth script, and on the broad margins surrounding it, the first three verses and the first word of the fourth verse of the Surat-al-Mo'minin, partly lost during restorations, are written in Kufic script. On the face of the arch above the "mihrab", the Opening surah of the Holy Qor'an (Surat-al-Fatihah) is written in Thulth script, and on the interior margin, a traditional saying of the Prophet (P.B.H.N.), calligraphied in Kufic script, can be admired. The inner sides bear the signature of the artisan (on the right) and the date of his work's completion (on the left).

- 58— Tile tombstone
Dimensions: 73.3 x 163.3 cm
Origin: Kashan
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3288

Tile tombstone painted in indigo and turquoise colours under the glaze and brown lustre over it. This type of mihrab-shaped lustre painted tile tombstones were usually crafted for the mausoleums of outstanding personalities. Although on this tombstone, which comes from an Imamzadeh near the mausoleum of 'Ali ibn-Ja'far (P.B.H.N.) in Qom, is undated, the type of its tilework relates it to the 8th century A.H./14th c. A.D. It is formed of three lustre painted brown tiles bearing floral patterns in white glaze, relief golden floral patterns, as well as indigo-coloured glazed writings, complemented with turquoise-coloured glazed areas. On the narrow band surrounding the tombstone, verses of the Holy Qor'an are calligraphied in golden Naskh script, and the broad band comprises the first to mid-eighth verse of the "Ya Sin" surah, written in indigo-coloured Thulth script. The name of the mausoleum in whose name the tombstone was crafted is given on the frontispiece and inner surface, in the same script and pen.

- 59— Small, enamelled ceramic bowl
Rim diameter: 11.7 cm
Height: 5.7 cm
Origin: Birjand (Khorassan)
Execution date: 8th century A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 21507

Small, enamelled ceramic bowl with concave base, straight edge and convex body. Its interior surface is divided into four sections by two white and indigo-coloured bands bearing writings in Naskh script. Each section is decorated with a flower spray. The exterior

of the bowl is decorated with parallel lines ending at their upper extremities with petal-like triangles.

- 60— Ceramic bowl
Rim diameter: 32.3 cm
Height: 15.5 cm
Origin: Soltan-Abad
Execution date: 8th century A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 22222

Buff-coloured background with concave base and curving edge. Inner surface decorated with four flying simurghs and floral motifs. Bottom showing a deer within a circular pattern. Outer rim ornate with a decorative written band, and remaining outer surface covered with a row of petal-like lines beginning near the base and ending close to the rim. Decorative patterns executed in black and grey.

- 61— Ceramic bowl
Height: 10.3 cm
Rim diameter: 21.2 cm
Origin: Soltan-Abad
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3981

Underglaze painted ceramic bowl typical of the category excavated in the region of Soltan-Abad. On these, the drawings are executed in black, directly on the white surface of the recipient, and dots and hatchings of the same colour are used to fill them in. Subsequently the turquoise and indigo colours are added to decorate these, and the white background is left untouched in limited areas. The interior surface of these items is usually decorated with alternately repetitive patterns, and their outer surface bears a row of narrow water-lily petals executed in blue. The present bowl, with its tall concave base, convex body, straight rim and repetitive patterns of a running fox and floral patterns, is typical of this category of ceramic ware.

- 62— Enamelled ceramic bowl
Rim diameter: 20.4 cm
Height: 9.3 cm
Origin: Soltan-Abad
Execution date: 8th century A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 22210

Painted and enamelled ceramic bowl with concave base and convex body. Interior surface decorated with the images of four flying simurghs and bottom bearing two seated human figures.

Drawings executed with grey, black and white lines. Exterior decorated with parallel, petal-like patterns

- 63— Mina'i ceramic bowl
Rim diameter: 20 cm
Height: 9.5 cm
Origin: Soltan-Abad
Execution date: 8th century A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 22211

Mina'i ceramic bowl with turquoise coloured enamel, concave base, straight rim and slightly convex body. The interior surface is divided into four sections by two intersecting bands. Within each section, an ochre-coloured petal is depicted, so that the entire pattern resembles a four petalled flower. Each petal is decorated with small golden diamond shapes. The outer surface of the bowl is decorated with parallel lines curving at their upper extremities and looking like flower petals.

- 64— Ceramic bowl
Height: 8.5 cm
Rim diameter: 19 cm
Origin: Soltan-Abad
8th c. A.H./14th c. A.D.
Glassware and Ceramics Museum of Iran
No.: 334 S

Indigo-coloured overglaze painted ceramic bowl with concave base, convex body, straight rim and decorations of four stylized petals. Decorative bands ornate the interior surface and the exterior bears water-lily petals. This item is typical of this category of indigo-coloured ceramic ware.

- 65— Ceramic bowl
Height: 3.5 cm
Rim diameter: 19 cm
Origin: Soltan-Abad (?)
8th c. A.H./14th c. A.D.
Glassware and Ceramics Museum of Iran
No.: 324S

Ceramic bowl painted over the slip, under the transparent glaze, with the image of a flying duck on a background of floral motifs. The turquoise and indigo-coloured dots visible on the duck's body and within the flowers are rather common on this type of ceramic ware. Although this item is typical of Soltan-Abad slip-painted ware, its connection with bowl No. 21507 is obvious in their similar floral decorations. In that period, the artistic centres were Tabriz and, later on, Soltanyeh, the capital of the Ilkhanids. But no solid evidence

A handsome medallion with a green background bearing a composition of arabesque scrolls and 4 birds ornares the centre of the carpet, and its main margin displays poems by Hafez and is surrounded by secondary ones decorated with repetitive snake-like arabesques.

51—Carpet

Dimensions: 271 x 354 cm
Warp: Cotton
Wefts: Cotton
Pile: Wool
Origin: Tabriz
Date: Mid 11th c. A.H./17th c. A.D.
Carpet Museum of Iran
No. 179

A 35 "raj" small carpet woven with symmetrical knots and showing a background covered with Shah 'Abbasi flowers and floral arabesques. The decorative patterns includes a "almurgh" and a dragon, the former — an Iranian mythological motif — being a symbol of moral power, and the latter, originated in China, representing physical might. The main margin of the carpet displays poems by Hafez, and is surrounded by two secondary margins.

52—Wooden "minbar"

Dimensions:
— Height: 287 cm
— Length: 228 cm
— Width: 100 cm
Origin: Bwanat Mosque, Fars province
8th c. A.H./14th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3276

According to the epigram written in Arabic and Thulth script on its edge, this "minbar" was crafted in 771 A.H./1869-70 A.D. upon the orders of Khajeh 'Ezz-od-Dowleh Mozaffar-ol-Molk from the funds left behind by Khajeh Rokn-od-Dowleh. It has 11 steps and is ornated with high quality marquetry combining geometric and floral patterns. Also a two-winged door, of which the left one was lost and is now replaced with a new one, closes it. On the extant wing, the words "La Ilaha Ill-Allah" (There is no God but Allah) can be read, and were most probably completed on the lost wing by the words "Muhammad Rasul-Allah" (Muhammad is the messenger of Allah). On top of the stairs, the 255th verse of the Surat-al-Baqarah can also be read.

53—Box-shaped tomb cover

Dimensions:
Height: 82 cm

Length: 173 cm
Width: 68.3 cm

Dated: 719 A.H./1319-20 A.D.
Origin: Saruq
Iran National Museum
No.: 3291

Box-shaped wooden tomb cover with geometric and arabesque floral carvings, previously located in the "Haftad-o-Do Tan" Imamzadeh of Saruq. The epigrams topping the sides of the box give the name of the deceased as "Noorat Khatun", the daughter of "Shams-ed-Din Mohammad", and the crafting date as Rabi'-al-awwal 719 A.H./1319-20 A.D. The carvings only cover two sides of the box, which was set against a corner on its two other sides.

54—Wooden epigraphic panel

Dimensions: 73 x 177.5 cm
Origin: Unknown
Dated: 737 A.H./1336-7 A.D.
Iran National Museum
No.: 20827

A wooden panel inscribed in Arabic and Thulth script, comprising 8 lines of text and bearing testimony to the existence of a mosque, of which no name or location is given, in 244 A.H./858-9 A.D. Apparently the mosque in question was destroyed by a violent earthquake which occurred on Ramadhan 28, 736 A.H./1336 A.D., and was subsequently rebuilt upon the ruler of the time. The date of the completion of the restoration is given as Rajab 787 A.H./1337 A.D. Signs of cracks and breakings, which seem to have been intentionally caused, are apparent on the panel. For example, the ruler's name who ordered the restoration is missing, and was apparently obliterated upon his successor's orders.

55—Wooden door

Dimensions: 81 x 172 cm
Origin: Mazandaran
Dated: 754 A.H./1353-4 A.D.
Iran National Museum
No.: 3307

A carved wooden door with an arch shaped as a wishbone and reinforcement members carved with geometric patterns. 31 metallic decorative nails ornae its surface, and a small epigram in Arabic and Thulth script give the artisan's name as Marjan ibn 'Abdullah al-Hussayni and the crafting date as 754 A.H./1351-4 A.D. The epigram is executed within two circles, themselves surrounded by two square frames, each located on a wing of the door.

56—Tilework "mihrab"

Dimensions: 212 x 332.5 cm
Origin: Kashan
8th c. (718-734) A.H./14th c. (1313-1334) A.D.
Iran National Museum
No.: 3270

Painted tiles comprising indigo and turquoise colours under the glaze, and brown and gold lustre over it. Famous as the "Door of Paradise", this "mihrab" represents the continuation of the 8th century A.H. (14th c. A.D.) ceramic technique, and belongs to the mausoleum of Imamzadeh 'Ali ibn Ja'far (P.B.H.N.). Brilliant indigo coloured relief arabesques and verses of the Holy Qor'an calligraphied in Thulth script can be admired amidst white surrounding arabesques. These decorations, which are conspicuous on a brown lustre background filled with fine scrollworks, show up in turquoise- and indigo-coloured glazed areas. The writings covering the broad band surrounding the "mihrab" begin with the words "In the name of Allah, the Beneficent, the Merciful", and continue with verses 54 and 55 from the Surat-al-A'raf. The two last tiles bear the name of the artisan and the date of his work's completion. The narrow band between the pillars bears the Surat-al-Hamd and another date: 713 A.H./1313 A.D. The existence of two dates, i.e. 713 and 734 A.H., which can be read in two different places of the "mihrab" indicate that its inner part was built in 713 A.H., whereas its surrounding border was added 21 years later. On the inner border, the Surat-an-Nasr can be read, and on the frontispiece of the inner section, praise for the "14 innocents" is conspicuous, reflecting the spread of Shi'ism in Iran at that time. Yusuf Kashi, the artisan who crafted this "mihrab", is the last descendant of a famous family of tile-makers of Kashan.

57—Carved stucco "mihrab"

Height: 412 cm
Width: 263 cm
Origin: Oshtorjan, near Esfahan
Signed: Mas'ud Kermani
Dated: 708 A.H./1808-9 A.D.
Iran National Museum
No.: 3271

This "mihrab", which exemplifies this type of works in the 8th century A.H./14th c. A.D., is additionally embellished with Qor'anic verses calligraphied in Kufic Thulth scripts. These include verses 26 and 27 from the Surat-ar-Rahman and belong to an epigram which formed the entire upper part of the wall of the mosque. Below the additional epigram, the entire Surat-al-

of birds and flowers, and comprises a hemistich from a "Ghazal" by Hafez.

41—A page from Nezami's "Haft Peykar"

Dimensions: 12 x 23 cm
8th c. A.H./14th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 1044

The opening page of an unsigned copy of Nezami's "Haft Peykar", calligraphied in Naste'liq and Reqa' scripts on Samarqandi paper. Multicoloured writing has been done, and the profusely illuminated page also displays an elaborately illuminated frontispiece and gilded marginal lines. Four framed epigrams also bear the titles.

"The Book of Haft-Peykar", "The Book of Eqlal-Nameh",
"The Book of Laily va Majnun" and "The Book of Sharaf-Nameh-ye Eskandari".

42—The book "Taj-al-ma'ather"

Dimensions: 15 x 23 cm
Signed: 'Abd-ol-Hossein
Dated: 743 A.H./1347-8 A.D.
Golestan Palace-Museum Library
No.: 484

A geographic treatise in Naskh script on Dowlat-Abadi paper, calligraphied in 642 pages, each bearing 25 lines of text. Each line is 8 cm long. The first page has an illuminated frontispiece. The cover is of old red Moroccan leather.

43—A translation of the book Masalek val-Mamalek

Dimensions: 23.9 x 32.9 cm
Signed: Ibn as-Savoji
Dated: 726 A.H./1325-6 A.D.
Origin: Esfahan
Iran National Museum
No.: 3515

A translation of the geographic treatise Masalek val-Mamalek, written in Naskh script, comprising 275 pages, each bearing 15 lines of text, 16.5 cm in length. The first page has an illuminated frontispiece, and all the pages have red frames and illuminated markings. The names within the text are written in red Thulth script and the section titles, also in Thulth, are calligraphied in white ink on a golden background decorated with floral scrolls. The book includes 20 polychrome maps. The signature of the copyist, the date of his work's completion, and the locality where it was achieved are given on the last page.

44—A page of Ferdowsi's Shahnameh

Dimensions: 125 x 160 mm

Shiraz school

Dated: 8th c.A.H./ 14th c. A.D.

Reza Abbasi Museum

No.: 601

A page of the Shahnameh showing a hunting scene wherein, before a group of spectators comprising five persons on one side and another opposite them, a hunter has shot an arrow towards a flying bird, which is depicted while falling to the ground.

The scene is located in the middle of the page, within a rectangular frame surrounded by text. The colours used are gold, black, white, light and dark indigo, and red. The poems are written in Naskh script, in six columns bounded by fine lines.

45—A page of Ferdowsi's Shahnameh

Dimensions: 125 x 160 mm
Shiraz school
Dated: 8th c. A.H./14th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 2531

A page of the Shahnameh showing a festive scene wherein Sam's letter reaches Manuchehr. The Shah is depicted among a group of ten persons, each holding a musical instrument or a pitcher.

The scene is located in middle of the page, within a rectangular frame on a golden background. The colours used are light and dark indigo, white and ochre. The text is written in Naskh script, in six columns bounded by fine lines.

46—A page of Ferdowsi's Shahnameh

Dimensions: 110 x 160 mm
Shiraz school
Dated: 8th c. A.H./14th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 2829

The scene shows a seated prince holding a long-handled fan-like object and surrounded on both sides by eight figures, some standing up and others sitting. The painting is bounded by a rectangular on a golden background, and comprises a combination of light and dark indigo, ochre, gold, red and black colours. The text is written in Naskh script and is arranged in six columns bounded by fine lines.

47—A page of Ferdowsi's Shahnameh

Dimensions: 300 x 405 mm
Tabriz school
Dated: 8th c. A.H./14th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 2530

A page of the "Demotte" Shahnameh, showing the hanging of the painter Mani from a palm tree, in the presence of four men on horseback and on foot, and also two onlookers witnessing the scene from the window of a building situated close by. A corpse is also seen lying on the ground.

The scene is depicted in the middle of the page, within a rectangular frame the upper side of which extends into the text. The colours used are gold, red, green, black, ochre, indigo and white on golden background. The poems are written in Naskh script, in six columns bounded by fine lines.

48—Narrative from the Prophet Muhammad (P.B.H.N.)

Dimensions: 175 x 105 mm
Dated: 8-9th c. A.H./14-15th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 2232

A page from the traditional narratives of the Prophet of Islam, beginning with an introductory phrase in Thulth script and comprising five lines of text in Naskh. The buff-coloured background of the upper part of the page extends around three sides of the main text, written on a light brown background. The fine golden lines separating the text from the border surround the margin of the page, and the diacritical marks are highlighted in gold.

49—Fragment of a carpet border

81.7 x 13.4 cm
Warp: Wool
Weft: Wool
Fibre: Wool
Origin: Tabriz
10th c. A.H./ 16th c. A.D.
Iran National Museum
No.: 3384

A fragment of a carpet border with ultramarine background and dark red and buff-coloured foliated arabesque motifs, bearing an opening couplet of poetry by Hafez.

50—Carpet

Dimensions: 197 x 252 cm
Warps: Cotton
Wefts: Cotton and silver filaments
Fibre: Wool
Origin: Tabriz
Date: Late-9th c.A.H./ 16th c. A.D.
Carpet Museum of Iran
No.: 251

A 60 "raj" small carpet woven with symmetrical knots and showing a background of snake-like arabesques and animal motifs.

28—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 13.5 x 23 cm
Signed: Mohammad-'Ali Naqibe-Shirazi
Dated: 1295 A.H./1878-9 A.D.
Golestan Palace-Museum Library
No.: 325

A "Divan" in Shekasteh Nast'liq script and Ketabat pen calligraphied on Termeh paper, comprising 374 pages, each bearing 12 lines of text. Each hemistich is 2.5 cm long. The text pages, which are of Khanbalegh paper, are framed and topped by the words "As-Soltan Nasser-ed-Din Shah Qajar" written in Naskh script and gold ink on indigo-coloured background. The margins of the pages are decorated with illuminated patterns. The cover is of lacquered papier-mache and bears two green and red illuminated margins on black background, and its obverse is black and displays an iris flower. The present "divan" was presented by Zell-oz-Sultan to Naser-ed-Din Shah.

29—A page of calligraphy

Dimensions: 31.2 x 20.3 cm
Signed: 'Emad al Hasseni
Dated: Shawwal 1012 A.H./1604 A.D.
Iran National Museum
No.: 4650

A page of calligraphy in Nasta'liq script and "do-dang" pen, with gilding decorated with floral scrolls between the lines. Two successive margins have been added. The first bears illuminations on an indigo-coloured background, and the second is decorated with floral patterns on a pink background. The text comprises six doublets from a "ghazal" by Hafez.

30—A page of calligraphy

Dimensions: 28 x 35 cm
Signed: Mohammad-Hossein
Dated: 1252 A.H./1836-7 A.D.
Iran National Museum
No.: 4628

A page of "chalipa" calligraphy in "seh-dang" Nasta'liq script within a golden frame. The spaces between the lines are gilded in denticulated shapes. The text comprises three separate sections of two couplets, one of which is from a "ghazal" by Hafez.

31—A page of calligraphy

Dimensions: 27.1 x 13.5 cm
Signed: Soltan-'Ali Mashhadi
Dated: 895 A.H./1489-90 A.D.
Iran National Museum
No.: 4708

A page of "chalipa" calligraphy in Nasta'liq script and "do-dang" pen, with gilding decorated with floral scrolls between the lines. Two quarter-medallions orrate the frontispiece. Below the page, the name of the poet and the signature of the calligrapher, as well as five doublets of a "ghazal" by Hafez, are conspicuous.

The illuminated, framed margins are additional, and bear four doublets of the Mathnawi.

32—A page of calligraphy

Dimensions: 150 x 370 mm
Signed: 'Emad al-Hassani
Dated: 11th c. A.H./17th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 2127

Part of a verse by Hafez, calligraphied in Nasta'liq script and Shesh-dang pen by Mir 'Emad. The leaf-gilded background creates an eye-pleasing contrast with the main text, written in black ink on white paper.

33—A page of calligraphy

Dimensions: 125 x 215 mm
Signed: Muhammad at-Tabrizi
Date: 997 A.H./1588-9 A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 2086

Two verses from a "ghazal" of Hafez, written in Nasta'liq Chalipa script on a leaf-gilded, densely decorated background. The upper and lateral margins bear Arabic writings in Naskh script, and the lower margin displays a verse in Nasta'liq script on a gold background.

34—A page of calligraphy

Dimensions: 290 x 180 mm
Signed: Hassan Shamlu
Dated: 11th c. A.H./17th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No. 502

Two verses by Hafez calligraphied in Nasta'liq script by Hassan Shamlu. The text is written in four lines on a densely decorated background extending into the margins.

35—A page of calligraphied

Dimensions: 130 x 247 mm
Signed: Muhammad al-Husayni
Dated: 11th c. A.H./17th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 2103

A page of "chalipa" calligraphy in Nasta'liq script by Muhammad al-Husayni comprising the verses by Hafez.

In the margins, several quatrains are also penned.

36—A page of calligraphy

Dimensions: 20 x 30 cm
13th c. A.H./19th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 609

An unsigned page, ascribed to Mirza Gholam-Reza Esfahani "Khoshnevis-bashi", calligraphied in Shih-Mashq Nasta'liq script on European paper and elaborately illuminated. The text is a hemistich from a "ghazal" by Hafez.

37—A page of calligraphy

Dimensions: 30 x 45 cm
13th c. A.H./19th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 1209

An unaligned page calligraphied in Nasta'liq Golzar script on European paper, in Katibe'i pen. The ground is decorated with a pattern of birds and flowers, and comprises a hemistich from a "ghazal" by Hafez.

38—A page of calligraphy

Dimensions: 30 x 45 cm
13th c. A.H./19th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 1210

An unsigned page calligraphied in Nasta'liq Golzar script on European paper, in Katibe'i pen. The ground is decorated with a pattern of birds and flowers, and comprises a hemistich from a "ghazal" by Hafez.

39—A page of calligraphy

Dimensions: 30 x 45 cm
13th c. A.H./19th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 607

An unsigned page calligraphied in Nasta'liq Golzar script on European paper, in Katibe'i pen. The ground is decorated with a pattern of birds and flowers, and comprises a hemistich from a "Ghazal" by Hafez.

40—A page of calligraphy

Dimensions: 40 x 45 cm
13th c. A.H./19th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 3251

An unsigned page calligraphied in Nasta'liq Golzar script on European paper, in Katibe'i pen. The ground is decorated with a pattern

gilded, and their margins are decorated with gold, indigo and vermillion illuminations. The cover is of lacquered papier-mache and bears a black margin around a black background.

19—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 14.5 x 22.7 cm
Signed: 'Emad-al-Hassani
Dated: 1003 A.H./1594-5 A.D.
Golestan Palace-Museum Library
No.: 2160

A "Divan" in Nasta'liq script and Ketabat pen, calligraphied on Bokhara'i paper and complemented with margins of Esfahani paper. The "divan" comprises 340 pages, each bearing 12 lines of text. Each hemistich is 7 cm long. The pages are framed and the chapter openings are illuminated and calligraphied in polychrome Naskh script. The first page is ornated with illuminations in gold, indigo and vermillion colours, and the second bears a miniature painting showing a man holding a sparrow. The cover is of black Shagreen decorated with medallions. The signature of the calligrapher is given on the last page of the book.

20—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 18.5 x 21.5 cm
Signed: 'Ali-Mohammad Shirazi
Dated: 1265 A.H./1848-9 A.D.
Golestan Palace-Museum Library
No.: 332

A "Divan" in Shekasteh Nasta'liq script and Ketabat pen, calligraphied on grey gold-sprayed European paper, comprising 279 pages, each bearing 22 lines of text. Each hemistich is 2.3 cm long. The pages are all framed, and the three first ones are fully illuminated in gold and indigo colours. The cover is of lacquered papier-mache and is illuminated in gold ink.

21—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 20.5 x 32.5 cm
Signed: Mirza 'Abd-al-Wahhab Adib-Shirazi
Undated
Golestan Palace-Museum Library
No.: 858

A "Divan" in Yek-Deng Nasta'liq script and Ketabat pen, calligraphied on European paper, comprising 511 pages, each bearing 14 lines of text. Each hemistich is 5.5 cm long. The pages are framed and the first two are gilded in the spaces between the lines and have elaborately illuminated margins. The cover is of lacquered papier-mache and bears illumination on a black background.

22—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 11 x 18.5 cm
Unsigned
Dated 1122 A.H./1710-11 A.D.
Golestan Palace-Museum Library
No.: 326

A "Divan" in Shekasteh Nasta'liq script and Ketabat pen, calligraphied on Khanbalegh paper and completed with margins of Samarqandi paper. The "Divan" comprises 355 pages, each bearing 14 lines of text. Each hemistich is 3 cm long. The pages are framed and ornated with frontispieces, and the margins bear floral illuminations. The cover is of red Morocco leather illuminated with "Ashrafi" flowers.

23—A page of the Divan of Hafez

Dimensions: 89 x 150 mm
Signed: Soltan-'Ali
Dated: 9-10th c. A.H./15-16th c. A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 503

A page of Hafez's Divan with illuminated margins, calligraphied in Nasta'liq script and comprising two ghazals.
ing verses:

.....
and

Another ghazal is seen, written in a different pen and decorated in a different manner.
decorated in a different manner.

The spaces between the lines of the two ghazals are also decorated in a different style, akin to the illuminations of the added portion. In all probability, this part of the page was also decorated together with the added part.

24—The "Divan" of Hafez

Dimensions: 8.5 x 14 cm
Shiraz school
Dated: 13th c. A.H./19th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 765 - 150

A "divan" in Shekasteh Nasta'liq script calligraphied on Kashmiri paper, in Ketabat pen. Leaf-gilding has been done between the lines of text, and on each page is given the first word of the next. Above the text area, an illuminated twin frontispiece and a panel framed with gilded, coloured and illuminated patterns has been executed. The remainder of the pages are gold framed. Each page comprises 14 lines of text, 5 cm in length. The cover is made of lacquered papier-mache and bears an elaborate, decorative pattern of birds and flowers executed in the manner of Lotf-'Ali Shirazi.

25—The "Divan" of Hafez

Dimensions: 14 x 21 cm
Composite Esfahan and Qajar school
13th c. A.H./19th c. A.D.
Decorative Arts Museum of Iran
No.: 764 - 149

A "divan" calligraphied on Kashmiri paper, with opening pages bearing ornamental medallions. The two first pages are in Nasta'liq script, written in Ketabat-e Jali pen, and leaf-gilded between the lines of text. The margins are entirely illuminated and bear simply gilded ornaments. Save the two first symmetrical pages, the others are framed with fine gold lines and give the first word of the next page. Each page comprises 12 lines of text, 4 cm in length on the opening ones and 8.5 cm in length on the others. The cover is of lacquered papier-mache, decorated with a floral pattern and signed Fazl-'Ali.

26—The Divan of Hafez

Dimensions: 150 x 90 mm
Calligraphied by Habibollah Nuri
Dated: 1278 A.H./1861 - 2 A.D.
Reza Abbasi Museum
No.: 198

The Divan of Hafez calligraphied in Shekasteh script. The frontispiece and the two opening pages of the book are illuminated and leaf-gilded. All the pages are framed in gold. The book ends with an anthology of quatrains. The cover is lacquered and decorated with a pattern of small flowers.

27—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 26.5 x 40.5 cm
Signed: Hakim Rokn-ed-Din Mas'ud 'Hakim Rokna"
Dated: 1039 A.H./1629-30 A.D., Agra, India
Golestan Palace-Museum Library
No.: 368

A "Divan" in Nasta'liq script and "ketabat-e jali" pen, calligraphied on Samarqandi paper, comprising 376 pages, each bearing 14 lines of text. Each hemistich is 6 cm long. The polychrome paper is gilded between the lines of text. The pages are framed and ornated with frontispieces, and the margins bear golden floral and animal decorations. The cover is of lacquered papier-mache, its golden background bearing a green medallion and quarter medallions. The red interior of the cover also bears a medallion and displays a painted margin.

10—A page of the Holy Qor'an

Dimensions: 137 x 215 mm

Dated: 8-9th c. A.H./14-15th c. A.D.

Reza Abbasi Museum

No.: 2179

A page of the Holy Qor'an comprising three lines of text. Between the first and second line, a surah heading golden Muhaqqaq script can be admired. The verse divisions, marked by three rosettes in the form of eight-petalled flowers, are the only decorative elements used.

11—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 14 x 22 cm

Unsigned

Undated

Golestan Palace-Museum Library

No.: 1722

A "Divan" in Shekasteh Nasta'liq script and Ketebat pen calligraphied on Termeh paper, comprising 422 pages, each bearing 15 lines of text. Each hemistich is 3.5 cm long. The pages are framed and display frontispieces. The book includes 3 miniatures, on the first, middle and last pages. The first page of the text displays an illuminated frontispiece and the two first pages display margins decorated with golden and polychrome patterns, and the spaces between the lines are gilded.

12—The "Divan" of Hafez

Dimensions: 10.5 x 16.5 cm

Signed: Shah Qassem

Dated: 1026 A.H./1617-8 A.D.

Iran National Museum

No.: 9210

A "Divan" in Nasta'liq script, comprising 282 pages, each bearing 14 lines, 4.5 cm in length. The two first pages are illuminated throughout the margins and text areas, and the spaces between the lines are gilded. All the other pages have elaborately illuminated margins, and the section titles, which use the same script as the text, are written in indigo-coloured ink on gold background. The "Divan" includes 6 miniature paintings signed Reza 'Abbasi and dated 1028 A.H./1619-20 A.D. (Experts do not believe these signatures to be authentic). The calligrapher's name and the date of his work's completion are given on the last page of the book.

13—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 13.6 x 23.7 cm

Signed: Hassan al-Kateh

Dated: 963 A.H./1555-6 A.D.

Golestan Palace-Museum Library

No.: 363

A "Divan" in Nim-Do-Dang Nasta'liq script and Ketabat-e Jali pen, calligraphied on buff-coloured paper and complemented with Termeh paper margins. The "Divan" comprises 432 pages, each bearing 13 lines of text. Each hemistich is 3.5 cm long. The pages are framed and the end of each "ghazal" is marked by elaborately gilded patterns. Also the terminal diptich of each "ghazal" is written either in gold or in indigo-coloured ink. The two first pages are gilded and decorated with medallions over-written in white ink. The divan comprises 3 miniature paintings, and its cover displays "flower and nightingale" motifs on black ground on the outside, and is plain red on the inside.

14—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 16.5 x 27.5 cm

Signed: Shah-Qassem

Dated: 1003 A.H./1594-5 A.D.

Golestan Palace-Museum Library

No.: 2159

A "Divan" in Nasta'liq script and Ketebat pen, calligraphied on Samarqandi paper and comprising 266 pages, each bearing 14 lines of text. Each hemistich is 3.5 cm long. The margins are gold-sprayed and most display paintings in gold. The last two pages are illuminated. The book comprises 3 miniature paintings: 2 in the middle pages and one on the last. The cover is of black Morocco leather and is decorated with medallions and half-medallions.

15—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 17 x 27 cm

Unsigned

Undated

Golestan Palace-Museum Library

No.: 1909

A "Divan" in Indian Nasta'liq script and Ketabat-e Jali pen, calligraphied on coloured Kashmiri paper. The "divan" comprises 234 pages, each bearing 10 lines of text. Each hemistich is 3.5 cm long. The verses are written in both "chalipa" and regular manners, in white, gold and red inks. The text areas are framed and decorated with frontispieces, and the paper of the margins is different from that used in the text areas. At the beginning of the

book, two miniatures by Master Behzad are to be admired, and two other miniatures, painted by Farrokh and Yari, the famous illuminators, are also included in the final pages. The last page of the "divan" bears the seal mark of such personalities as Shah Jahan, etc. The cover is of red Moroccan leather and its inside has been lined with black paper.

16—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 10 x 16 cm

Signed: Mohammad-Yssa-bne-Mohammad-Ja'far

Dated: 1199 A.H./1784-5 A.D.

Golestan Palace-Museum Library

No.: 327

A "divan" in Shekasteh Nasta'liq script and Ketabat pen, calligraphied on Termeh paper, in 470 pages, each bearing 14 lines of text. Each hemistich is 2.8 cm long. The pages are framed and display frontispieces, and the margins are decorated with floral patterns. The cover is of lacquered papier-mache, bearing floral motifs on a yellow background

17—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 13.5 x 21 cm

Unsigned

Undated

Golestan Palace-Museum Library

No.: 1728

A "divan" in Yek-Dang Nasta'liq script and Ketabat pen, calligraphied on Esfahani paper, comprising 343 pages, each bearing 15 lines of text. Each hemistich is 3.5 cm long. The pages are framed and display frontispieces. The frontispiece of the first page is engrafted and bears the seal of Nasser-ed-Din Shah. The cover is of lacquered papier-mache and displays floral patterns on a red background, whereas its interior is illuminated.

18—A "Divan" of Hafez

Dimensions: 19 x 29.5 cm

Signed: Mohammad-Mehdi al-Hosseini al-

Farahani, "Malek-ol-Kottab"

Dated: 1236 A.H./1820 - 21 A.D.

Golestan Palace-Museum Library

No.: 359

A "divan" in Shekasteh Nasta'liq script and Ketabat pen, calligraphied on Khanbalegh paper in the text areas and Esfahani paper in the margins, comprising 295 pages, each bearing 18 lines of text. Each hemistich is 3 cm long. The pages are double framed, and a red margin has been executed between the frames. The first page has an illuminated frontispiece. The spaces between the lines of the two first pages are leaf-

1- Fragment of a Holy Qor'an

Dimensions:

Signed: Ahmad ebn-as-Sohrevardi

Illuminated by Mohammad ebn-e Ibak

Date of illumination: 704 A.H./1305 A.D.

Iran National Museum

No.: 3543

99 pages of a Holy Qor'an in Muhaqqaq script, comprising from verse 40 to the end of Surat-al-Anfal and verse 1 to 93 of Surat-al-Towbah. Each page bears 5 lines of text, 20 to 21 cm in length. The first page is fully illuminated. The two opening pages have illuminated frontispieces and lower hands. The surah headings are calligraphied in white ornamental Kufic script on a vermillion background decorated with floral scrolls. Each of the two opening pages comprises three lines of text interspersed with multicoloured floral ornamentations. The other surah heading is calligraphied in white Kufic script on an indigo-coloured background ornated with golden floral scrolls. Verse count marks are circular within the text and take the shape of illuminated palmettes in the margins. At the lower end of the page, the signature of the illuminator and the date of his work's completion are given within an illuminated rectangle.

2- Fragment of a Holy Qor'an

Dimensions: 37.5 x 50.3 cm

Signed: Ahmad ebn-as-Sohrevardi

Dated: 706 A.H./1306 A.D.

Iran National Museum

No.: 3550

104 pages of a Holy Qor'an in Muhaqqaq script, comprising from verse 47 to the end of Surat-az-Sajdah, followed by the complete texts of Surat-ash-Showra, Surat-az-Zakhruf, Surat-ad-Dukhan and Surat-aj-Jathiah. Each page bears 5 lines of text, 21 cm in length. The first page is fully illuminated. The two opening pages have illuminated frontispieces and lower bands. The Surah headings are calligraphied in black, white or gold, Kufic script, on foliated backgrounds including indigo, gold, black and vermillion. Verse count marks are circular within the text, and take the shape of illuminated palmettes in the margins. At the lower end of the page, the signature of the calligrapher and the date of his work's completion are given.

3- An illuminated page of the Holy Qor'an

Dimensions: 245 x 335 mm

Dated: Late 8th- early 9th c.A.H./15th c. A.D.

Reza Abbasi Museum

No.: 566

An illuminated page of the Holy Qor'an, calligraphied in Muhaqqaq and Reyhan scripts, comprising five lines of text.

A twelve star-shaped rosette in indigo and gold colours is set in the upper corner of the right hand side margin. In the middle of the page, on a densely decorated background highlighted with gold and ochre touches, the surah heading is written in white ink within a rectangular frame beside which a leaf-like motif, executed in indigo and gold, is protruding. Two small golden flowers and a small rosette separates the verses.

4- A Holy Qor'an

Dimensions: 26.5 x 39 cm

Signed: Ahmad Ibn al-Mohseni

Dated: 739 A.H./1338-9 A.D.

Iran National Museum

No.: 4242

A copy of the Holy Qor'an, calligraphied in golden Naskh-e Jali script, comprising 745 pages each bearing 12 lines of text, 17 cm in length. The two first pages are fully illuminated, and the two opening pages, as well as the two last ones, have illuminated frontispieces and lower bands. The surah headings are written in golden decorative Kufic script on indigo-coloured backgrounds, and all the pages have golden frames. Verse separation signs are executed as illuminated palmettes. The signature of the copyist and the date of his work's completion are given within an illuminated rosette, and the destination of the copy (the treasury of Sultan Ab-en-Nasr Qaitbay) is indicated within an illuminated rectangular frame, in golden Thulth script on an indigo-coloured background. The hinged, gilded cover is illuminated and in its margins the Ayat-al-korsi, and also the destination of the book (the library of Sultan Ah-al-Mozaffar Shah Esmail Bahador-Khan al-Hosseini) is written in Thulth script.

5- A Holy Qor'an

Dimensions: 18 x 23 cm

Signed: Arghun Kamell

Dated: 745 A.H./1344-5 A.D.

Iran National Museum

No.: 3790

A copy of the Holy Qor'an in Reyhani script, comprising 792 pages, each bearing 11 lines of text, 8.5 cm in length. The two first pages are fully illuminated and the last page has an illuminated frontispiece and lower band. The surah headings and verse divisions are illuminated and the surah titles are written in white Reqa' script on gold background, and all the pages are

gold-framed. The signature of the calligrapher and the date of his work's completion are given on the last page.

6- A page of the Holy Qor'an

Dimensions: 136 x 225 mm

Dated: 8-9th c. A.H./14-15th c. A.D.

Reza Abbasi Museum

No.: 2162

A page of the Holy Qor'an calligraphied in Reyhan script on gilded background and comprising twelve lines to the page. Scrollworks have been executed between the lines and the verse endings are indicated with small hexagonal and square illuminated rosettes.

7- A page of the Holy Qor'an

Dimensions: 165 x 227 mm

Dated: 8-9th c. A.H./14-15th c. A.D.

Reza Abbasi Museum

No.: 567

A page of the Holy Qor'an comprising five lines of text. The verse divisions, marked by two small circular rosettes in gold, are the only decorative elements used.

8- An illuminated page of the Holy Qor'an

Dimensions: 170 x 225 mm

Dated: 8th c. A.H./14th c. A.D.

Reza Abbasi Museum

No.: 4735

The opening page of the Holy Qor'an, comprising the Surat al-Fatihah, written in six lines of Naskh script on a gilded background, following the words "In the name of Allah, the Beneficent, the Merciful" in a single line. Above the verse lines, the surah heading is recorded in white ink on a golden background. Small, simple circular motifs separate the verses. The text is surrounded on three sides by a golden margin decorated with indigo-coloured patterns extending on the right hand side into a half medallion reaching toward the edge of the page. The illumination pattern is designed as a frame enclosing the two first pages of the book.

9- A page of the Holy Qor'an

Dimensions: 180 x 165 mm

Date: 8-9th c. A.H./14-15th c. A.D.

Reza Abbasi Museum

No.: 524

A page of the Holy Qor'an comprising eleven lines of text in Muhaqqaq, Thulth and Naskh script within a gilded frame of very fine lines. The juz' (part) divisions are marked in the margin with two illuminated, golden and indigo-coloured rosettes.

